Bu eserin;

kataloglanması, dijital ortama aktarılması ve

elektronik ortamda kullanıma sunulması

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)'nın desteğiyle

İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı)

tarafından gerçekleştirilmiştir.

Proje No	:	İSTKA/2012/BIL/233
Destek Programı	:	Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı
Projeyi Destekleyen	:	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)
Proje Adı	:	Osmanlı Dönemi Nadir Eserlerin Kataloglanması, Dijital Ortama Aktarılması ve Elektronik Ortamda Kullanıma Sunulması
Proje Sahibi Kuruluş	:	İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Proje Yüklenicisi	:	Yordam BT Ltd. Şti.
Proje Uygulama Yeri	:	Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü - Atatürk Kitaplığı İSTANBUL – Beyoğlu

اعانه مركزی قومیسیون عالیسنك مساعدهٔ مخصوصه‌سی و معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتنامه‌سی حائزدر .

استانبول : عالم مطبعه‌سی — احمد احسان و شركاسی
۱۳۱۳

ثروت فنون

جريدهٔ مصوّره سنك

اولاد شهدا و معلولين غزاة عثمانيه منفعتنه

مخصوص

نسخهٔ ممتازه سی

Numéro Spéçial du SERVET-i-FUNOUN

PUBLIÉ AUX PROFITS DE NOS INVALIDES ET DES ORPHELINS DE NOS SOLDATS TUÉS PENDANT LA GEURRE TURCO-GREQUE

اعانه مركزيسی قوميسيون عاليسنك مساعدهٔ مخصوصه سی
ومعارف نظارت جليله سنك رخصتنامه سی حائزدر

استانبول

عالم مطبعه سی — احمد احسان وشركاسی ، باب عالی جاده سنده نومرو ۷۸

۱۳۱۳

افادهٔ مخصوصه

ایتام شهدا ومعلولین غزاة عثمانیه منفعتنه — جانب سنی المناقب حضرت ولی النعمت اعظمیدن هرکون برباشقه طرز جلیل عالمپسندانه‌ده ابراز ورایکان بیوریلان امثال حسنه واعطاف مستحسنهٔ ملوکانه‌یه امتثالاً — بیوك کوچك هرکس طرفندن یکدیکره مسابقت صورتیله کوسترلمکده اولان آثار مروت ومعاونته انواع الطاف و عنایات حضرت خلافتپناهینك الی الابد منتدار وشکر کذاری اولان « ثروت فنون » ك ده اشتراك آرزوسنده بولنمسی طبیعیدی . شو امنیهٔ خیریه‌مزی حیز حصوله کتیرمك ایچون وارد خاطر اولان ایلك واسطه‌یه توسل ایتدك . بو نسخه ایشته اوتشبثمزك ثمره‌سیدر .

« ثروت فنون » ثمرهٔ تشبثی — امثالنه نظراً — فوق العاده کورمه‌مکله برابر جمع واحضارینه موفق اولدیغی آثارك نفاست ونزاهتی اعتباریله نسخهٔ مخصوصه‌سنه صفت ممتازیتی یاقشدیرمقدن چکنمه‌مشدر .

نسخهٔ ممتازه‌مز اساساً « ثروت فنون » هیئت دائمهٔ تحریریه‌سیله غزته‌مزه اهدای آثار بیوران ادبای کرام طرفندن محرر مقالات ومنظومات ایله ترتیب وتزیین اولنه‌رق بالاخره وارد اولان بر قاچ پارچه اثر نفیس ده بونلره مزج وعلاوه ایدلمشدر . نیتمزك خالصیتنه ومصروف اولدیغی امر خیرك اهمیت وقدسیتنه کوره تلقی وتقدیر کوره‌جکندن امین اوله‌رق بمنه الکریم نشرینه مثابرت ایلیورز .

احمد احسان

بحله الحوه

دریا ساکن ، کنار تنها ،
برصمت وسکون ایچنده صحرا ؛

عشی اولمش ایدی نسیم خوشبو ،
ازهار کورر کبیدی رؤیا !

ایتمش ایدی سطح آبی روشن
عکس قمر حزین سیما ؛

دریا تنظیر ایدوب سمایی
اولمشدی سما نظیر دریا .

ایلردی تموج وتباعد
یریر کورونن نجوم زهرا .

پرواز ایتمك دیلردی روحم ،
جسمم اکا بار اولوردی حیفا !

هرمنظره ، هربدیعه ، هرسو
مستغرق نور ایدی سراپا .

اوچمقده کتائب ملائك ...
واقعسه‌ده عین خواب وخولیا !

شهـال منـور قمرله
رسم اولمش ایدی بولوحه کویا .

پیش نظر تضرعمده
معبد کورونوردی زیر وبالا ؛

دكمكده ايدى صماخ جانه
برصوت غريب رقت افزا .

ايام لطيف‌رنك ماضى
ايلردى اوشب طواف بيجا .

جارى ومحيط اولان سكونك
قلبنده برآه وزار پيدا .

بيتاب وتوان اوتردى برقوش
آغلر كبى برمزار هجرى !

هرشى اويوردى ، بنده لكن
بيدار اوليوردى فكر سودا .

بردن بره‌ظلمت اولدى طارى ؛
سيسلرله بوروندى جمله اشيا .

خولياى سواد پرورمدن
مهتاب فرار ايدردى كويا !

بر بن قالدم او يرده ، برده
اسحق دنيلن بومرغ شيدا .

روحم اوكا سويليوردى برشى ؛
بن طويمغى ايسته‌مزدم اما

ديكلردى اوطائر سكونت
اكلاردى بونى او روح كويا ...

اى اسحاق .. اى يتيمهٔ شب !
سودا ايله حزن سنده‌در هپ .

وحدتلر ايچنده ذاكر حق ،
لايق سكا دينسه طائر حق .

اسرار كبى ظلامه ميلك ،
محرابكدر سكونى ليلك .

برنفخهٔ ظل مثالسين سن ،
قوش شكلنده خيالسين سن .

سن محرم رازى كائناتك ،
برنغمهٔ روحدر حياتك .

صوتك دره‌دن اولنجه ظاهر
ديكلر كورونور سنى مشاجر ؛

قرتال ديكلر سحابه‌لردن ،
بايقوش ديكلر خرابه‌لردن ؛

ارواح على العموم ديكلر ،
امواج طوروب نجوم ديكلر .

برمشجره‌نك ايچنده تنها
سندن نيجه سر اولور هويدا .

بيدار دكل اكرچه بيخواب ،
- كاهى تابنده ، كاه بيتاب -

شبتابه نظيردر سرودك ،
تصوير عدم قيلار وجودك ؛

كويا كه سنكله عشق سوزان
برآهك ايچنده بولدى پايان !

بكزتمش ايكن خياله خلقت
سندن نبعان ايدر حقيقت .

بلبل كبى يوقدر اشتهارك ،
مستور خزاندر بهارك .

روزى سكا قسمت ايتمه‌مش حق :
مظلم نام ونشان اسحق .

فرداى مزار صبحكاهك ،
واصلدر او سمته آه وواهك .

برعالم بيقراردر بو ،
برعالم پايداردر او ...

كل ، ايليه‌لم سنكله هجرت ،
طورسون ابدى بوخاك حسرت !..

مهرالنسا

استاد محترم رجائی زاده محمود اکرم بك افندی

عسکرلك - عثمانلیه

عثمانلیلغك هر بری بر نمونهٔ فضائل اخلاقی صایلمغه هر زمان اثبات کمال استحقاق ایتمش اولان عسکرمزك عسکرلکه عائد مزیات مشهورهسی محاربهٔ اخیرهده عیون عالمیانه دها شعشعهلی .. دها واضح بر صورتده تجلی ساز اولدیغندن دنیانك السنهٔ

تقدیری .. اقلام ستایشی بو مزیات عالیهدن لزومی قدر بحث ایتدیلرکه تکراری معلومی اعلام قبیلندن و بناءً علیه عبث اولور .

بندهکزك شو مقالهٔ عاجزانهده درمیان ایتمك ایستدیکم شی او معظم اردولرمزی تشکیل ایدن افراد محترمهنك اخلاق اصلیهلرینه راجع اولمق حیثیتیله مزیات شخصیه و انسانیهلرینی تعیینه واسطهٔ مستقله اولهبیلهجك بعض عادات و معاملاتدن عبارتدر . چونکه مزیات عسکریه دیدیکمز شجاعت و بسالت .. جنکجیلك .. شدت حرب و ضرب .. فرط متانت و مقاومت .. اطاعت و قناعت .. انتظام حرکات .. شدائده تحمل .. صداقت و غیرت .. طهارت و نظافت .. حمیت و دیانت کبی اوصاف زکیه عسکرمزك عسکرلك عالمنك حضر و سفرنده یعنی کرك قیشلهلرده .. کرك محاربه موقعلرنده مجتمعاً یکطور و یك آهنك اولهرق اظهار ایتدکلری صفتلر اولدیغیچون بونلره بر تربیهٔ مخصوصهنك اثریدر دیه نظر اولنمق و بو صفتلرله متصف بلوكلرك .. طابورلرك .. فرقهلرك .. اردولرك هیأت مجموعهسنه تخصیص ایدلمك ایستنیلن ممدوحیتدن او تربیهٔ مخصوصهیهده بر حصهٔ کلیه آیرلمق طبیعی اولور .

فی الحقیقه قیشلهلرك .. چادرلرك داخلنده و یاخود محاربه میدانلرنده ضابطلرك .. آمرلرك کوزلری اوکندهایکن بو مزیات و خصوصیله ادب و عفت .. دیانت و حمیت .. شفقت و مرحمت .. فرط طهارت و نظافت کبی مکارم اخلاق .. محاسن عادات و معاملات صفت کاشفهلری اولان افراد عسکریه بیوکلرینك انظار انضباطفرمالرندن اوزاق اولهرق کندی کندیلرینه سربست بولندقلری حالدهده ینه اویله اطوار و افعال جمیلهیه مصدرمیدرلر ؟ سؤالی بو مبارك .. بو محترم افرادك انسانلقلرینه عائد حرکات و معاملات مخصوصهسنی اوزاقدن یقیندن نظر دقته آلهمامش بعض کیمسهلرك خاطرلرینه اوغرامق احتمالدن بعید دکلدر .

ایشته بویله بر وسوسه خاطرلرینه کلهبیلهجك اولان کیمسهلره قارشی دیمك لازمدرکه :

افندیلر ! جمعه کونلری شهرمزك قیشله .. بیوك قرهغولخانه کبی مواقع عسکریهیه جوار یرلرنده بولنکز . او کونلرده عسکرلرمز اکثریا اذنلی چیقارلر . بونلرك اطوار و حرکاتنی نظر دقته آلکز .. کوریرسکزکه بو مونس ارسلانلر باصدقلری یرلری آیاقلرینك التنده ایکلتهجك صورتده برمشی قهرمان پسندانه ایله ایکیشر ایکیشر ..

اوچربشربوریرلر ... فقط رهکذار جلادتلرینه برچوجوق .. برقادین .. براختیار .. برعلیل .. حاصلی عاجز برانسان دکل برحشری کوپك .. برمسکین کدی بیله تصادف ایتسه اکا چارپمدن .. انی اینجتمدن کچرلر کیدرلر . هیچ برکیمسه یه باشلرینی قالدیروب باقمازلر . یولده برینك از قضا دوشدیکنی کورسه لر انی یردن قالدیرمغه قوشارلر . سوقاقده بیکس برچوجوغك اغلادیغنی ایشتسه لر انی اوقشایوب متسلی ایتمکه باقارلر . کندی کندیلرینه قونوشدقلری قیشله عالمنك لطائفنه دائر دکلسه پهلوانلغه .. قهرمانلغه عائددر که مراق ایدوب .. یانلرینه صوقیلوب ده صحبتلرندن برقاچ کلمه استراق ایده بیلیرسه کز بونی سزده اکلارسکز .

بونلر او طور مهابتنما ایله کیدرلر . ابتدا جامعلره طولارلر . اکثریا صوك جماعت یرنده پاك ومطهر مندیللرینی اوکلرینه یایه رق ایفای عبادتدن صکره چارشیلره .. بازارلره اینرلر . بونلرك جیبلرنده اوقدر چوق پاره بولنمز .. فقط کیسه لرنده — اوت ! اکثریسی یکی جامعك مصرچارشیسی جهتنده کی قپوسنك دیبنده مندیل .. چوراب کبی ال ایشلرندن عبارت اشیا صاتان برعاجزۀ مسنه دن ترجیحاً صاتون النمش رنك آمیز تیره دن اورمه کیسه لرنده — اوچربشر غروشلری بولنور . بوپاره ایله پازاردن چارشیدن نه الدقلرینه دقت ایدیکز . آلدقلری همان دائما قوری جوز .. فندق .. کستانه .. اوزوم .. خرما کبی بالنسبه اوجوز اولدیغیچون مقدارجه چوق وقابل تقسیم میوه لرله برابر بر ایکیشر قالب ده صابوندن عبارتدر که میوه لری مندیللرینه طولدیریرلر .. صابون قالبلرینی ده بررسیجیمه باغلاتیرلر .. بری براللرنده .. دیکری دیکر اللرنده اولدیغی حالده کلدکلری کبی ینه قونوشه قونوشه قیشله لرینه عودت ایدرلر .

اوفندق .. جوز .. کستانه کبی قوری یمشلری نیچون ترجیح ایدرلر ؟ چونکه قغوش ارقداشلرندن اوکون اذنلی چیقه مامشلر واردر . انلره ده او میوه لردن اکرام ایده جکلردر . نه سویملی فطرت کریمه در بو !..

هردفعه اوقدر صابونی نیچون الیرلر ؟ چونکه چماشیرلرینی دائما تمیز کییوب تمیز چیقارمق .. صیق صیق استحمامده ایتدکاری حالده ینه هرکون باشلرینی .. اللرینی .. یوزلرینی صابونلرله ییقامق عادتلریدر . نه کوزل طبیعت نزیهه در بو !..

بوعالیجناب .. بوغنی القلب .. بوجوانمرد .. بوکریم الطبع افراددرکه ارباب

تسألی هرصنف خلقدن زیاده ممنون ایدرلر . اندن طولاییدرکه کروه سئله نك بسط کاىم تسأل ایچون الكچوق انتخاب ایتدکاری یرلر مواقع عسکریه جواریدر . بالفرض بوکون کیسه لرنده التمشر پاره لری وارسه او پاره لرك ده یاریسنی بلکه هپسنی — محتاج ومضطرب وشایان ترحم کوردکاریچون — دیلنجیلره بلامنت بخش ایتمکدن اصلا چکنمزلر . نه مبارك خصلت محسنه در بو !

بونلر .. بوافراد محترمه « یکدیکرکزی هدیه ایله تطییب ایدیکز وسویشکز » قاعدۀ اخلاقیه سندن البته بی خبرلردر .

بونلر .. بوافراد محترمه « نظافت ایمانه متعلقدر » حکم عمیق المعناسنی سائر صنوف خلقدن زیاده البته تقدیر ایده مه مشلردر .

بونلر .. بوافراد محترمه « صدقه ویرمك بلالری کری چویرر ... عمری آرتیرر » تحریص مکرمت آموزینه احتیاجدن البته مستغنیدرلر .

دیمك اولورکه مکارم اخلاقك .. محاسن عاداتك خلاصۀ احکام محکمه سی اولان بوطبیعی خصلتلری .. بوپاکیزه خویلری .. طبیعتلری بونلر .. بوافراد محترمه ینه کندی کویلرندن .. ینه کندی خانه لرندن کتیرمشلردر . اوت ! بوسجایای عالیه نك منشأی انلرده دده لرندن .. بابالرندن .. قرنداشلرندن کوردکاری امثال وهله هپسندن اول ننه لرینك قوجاغنده ایکن جوهر طینت اصلیه لرینی ترطیب وتربیه ایدن مایۀ حسان خصالدر .

اوت ! او دیندار .. اوناموسلی .. اوعفیف الاطوار .. اوغیرتلی .. اوفدا - کار .. اوچالیشقان .. اوانسانیتپرور .. اومرد .. حاصلی اومجسم فضیلت خواتین عثمانیه نك خلاصۀ خون حمیت اولان سودیله درکه بونلرك .. بوافراد محترمه نك پاکیزه ومنور جوهر طینتلری برقات دها آب وتاب کسب ایتمشدر .

بومنور طینتلان جلادتی .. بومزکا خصلتان حمیتی دها یاورو آرسلانلر ایکن آغوش حمایتلرنده اویودوب دوش غیرتلرنده طاشیان اوبانوان محترمه یی کیدوب ده کندی یرلرنده کورملی که مادر انسانیتك حدذاتنده نه کبی فضائل اخلاقه مهدنمو وانبساط اولمق قابلیتیله یارادلمش اولدیغی حقنده برفکر صحیح ایدینه بیلسون !

بوندن اون یدی .. اون سکز سـنه قدر مقدم بر آغستوس آینك صو کارنده -- که بروقتلر بشقه برنفاست ولطافتله بالخاصه چاملیجه باغلرینه مدار شهرت ایکن صکره‌لری نه‌درلو اسباب طبیعیه‌دن طولایی ایسه یاواش یاواش اورالردن چکیله‌رك ارن کوینه‌دن طاوشانجله قدر ممتد اراضیٔ وسـیعه‌ده کی باغلره انتقال ایدن چاوش اوزومنك .. اونفیس ولذیذ .. اودلبر ونازك .. اولطیف .. او شیرینکوار محصول مبذولك آصمه‌لره بار اولمغه .. کوفه‌لر .. سـپتلر ایچنده باصیلوب ازلمکه محکوم ایدلمکه باشلادقلری موسمدر — برکون تنزه ایچون تیموریول واسطه‌سیله ککبوزه‌یه قدر کیتمشیدم .

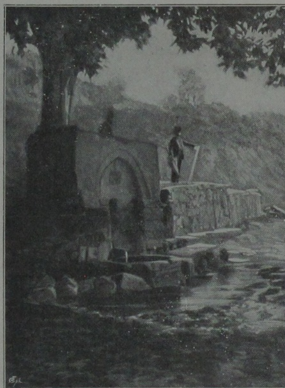
اثنای عزیمتده حیدر پاشـادن بدا ایله قزل طوپراغه .. ارن کوینه قدر قطعه قطعه .. فصله فصله منظورم اولان خزان آلود مناظر طبیعیه همان یکرنك ویك آهنك ایدی . بوستانجیدن .. خصوصیله مالتپه‌دن صکره‌کی منظره‌لرده نظرنواز برخضرت ونضارت تدریجـاً نمـایان اولمغه باشـلادی . بری طرفلرده صارارمش صولمش .. بعضاً بتـون بتون قورومش بالجمله نبـاتات .. باخصوص چایرلر چمنلر ایلریلره طوغری کیـدلدکجه زمردین الوان رخشندهٔ ربیعی ایله کوزلنیورلر .. بری طرفلرده حیاتلرندن نشان بیله قالمیان نازك .. نازنین قیر چیچکلری بورالرده پارلاق ومسعود بر بهـار جاویدانه‌نك آغوش حمایتنده موجودیت بختیـارانه‌لرینی محـافظه ایدییورلر .. قوشلر چیرپنه چیرپنه اوچوشیورلر .. حیوانلر دیری دیری کزینوب اوتلایورلر ... انسانلر .. قانلی جانلی انسانلر ایسه بردوزی‌یه چالیشیورلردی .

شهردن اوزاقلاشدقجه نباتاتده .. طیورده .. مواشیده .. انسانلرده .. حتی طاشلرده طوپراقلرده بیله مشهود اولان بوزندکیٔ وجودك .. بو سلامت حالك .. بو محفوظیت جوهر حیاتك معنویات انسانیه‌یه شمولدن قاصر اوله‌میه‌جغنی ملاحظهٔ حسرتکشانه‌سیله ذهنم مشغول اولدیغی حالده کیده کیده ککبوزه وقفه کاهنه واردق .

وقفه کاهدن قصبه‌یه قدر سیر معتدل ایله اوچ چاریك چکن — طرفینی باغلرله محاط — شوسه یولی دهـا آغیر کیده‌رك یورلمقسزین برسـاعتده قطع ایده‌جکمی کسدیردیکم ایچون همان یورویوردم .

بویولك نصفندن زیاده‌سی یوقوشدر . یوقوشدن صکره کلن دوزلکك براز اوته‌سنده عصرلق جسیم برقاچ چنارك سایهٔ لطافتنه صیغنمش نمازکاهلی برچمن صفه .. بونك اوکنده‌ده یوله ناظر برچشمه سار موجوددر .

اقار صولر طبیعتك منابع فیوض رایکانیدر . طاغلرده .. قیرلرده صرپ قیالردن صیزه‌رق .. یاخود یشیللکلر اره‌سـنده‌کی کیزلی منبعلردن فیشـقیره‌رق منصب مجهوللرینه برآن اول قاووشمق ایچون کیجه کوندوز آچیقدن شیریل شیریل آقوب کیدن .. یاخود براهل خیرك همتیله کونکلر ایچنه آلنه‌رق بر چشمه سـارك مرمر اولوغندن سربست جریانه ترك اولنان اوسیم مذاب کبی تابان .. اوبلور مایع کبی صاف صولره تصـادف ایتدکجه بونلردن برقاچ آووچ .. برقاچ یوطم اولسون ایچمه‌یی سورم وبو برقاچ آووچ .. برقاچ یوطم صوبی ایچمکله حیاتمه برشی علاوه ایدییورم ظن ایدرم .

.... نمازکاهلی برچمن صفه .. بونك اوکنده‌ده یوله ناظر برچشمه‌سار موجوددر . [صحیفه : ٨]

خطـوط ونقـوشی حادث .. غریب شکللر ایچنده بری برینه قاریشوب بوزلمش اولان کتابهٔ سنکین اوزرنده سـچه بیلدیکم بر اشـارتدن قادین اولدیغی اکلاشیلان بانیسنك روحنه عاجزانه برخیر دعا اتحاف ایده‌رك اوچشمه‌دن برایکی دفعه‌ده برقاچر یوطم ایچد-کدن .. اوچنارلرك کولکه‌سـنده‌ده بش اون دقیقه اوتوردقدن صـکره یوله دوام ایتدم . براز صکره قصبه‌نك بیاض مناره‌لری .. قورشونلی قبه‌لری .. اکثریسی قویورنکلی اسکی .. بعضیسی آچیق رنکلی یکی کره‌میدله اورتولمش طاملری اوزاقدن کورنمکه باشلادی . بریکرمی دقیقه دها یوریه‌رك قصبه‌یه داخل اولدم .

دکزه اوچ چاریك قدر اوزاقده بر نقطهٔ مرتفعه‌ده نشـیمن کزین انبسـاط

اوله‌رق شمال وجنوبنه ایکی جناحنی رخاوتکارانه اوزاتمش اولان بو لطیف .. بو
هردم بهار قصبه‌نك خاکنده .. هواسنده .. صولرنده نعیم ابوالبشرله برمناسبت
اولدیغنه قائل اولمق ایسترم‌که او طوپراغه هرنه‌زمان ایاغمی باصسه‌م کوکلم علائق
دنیۀ دنیویه‌دن تجرد ایدر . روحم صرف لاهوتی حسیات واذواق ایله مست صفا اولور .
وجودمده برزنده‌لك .. برخفت حس ایدرم . انسانلغك استعداد منوریت فطرتی
اوراده بلا مانع دوشونه بیلیرم !

قصبه‌نك — اسکی زمان انسانلرینك مکانت مزاجلری سیمای حاللرنده منطبع
کورونن — مسکنلری عمومیتله تکلفدن .. تصنعدن وارسته‌در . چوغی فقیرانه‌در ..
خرابدر . فقط جمله‌سی خوشنمادر .. دلربادر . سوقاقلری اوقدر منتظم .. قالدیرملری
اوقدر دوز دکلدر . فقط کنیشدر .. تمیزدر .. مفرحدر . اغاچلری هپ یشیل ..
چایرلری هپ تازه .. باغلری باغچه‌لری هپ معمور ومسروردر . یا انسانلری ؟
انسانلری‌ده انساندر !

ادوار سالفه‌ده اسکدار - بغداد جاده‌سنك مرحله اولاسی اولدیغی ایچون
فی الاصل اهمیت مخصوصه‌یی حائز اولان قصبه‌جغك مالك اولدیغی ابنیۀ عمومیه‌دن جسیم ..
متین .. عظمتلی برخان .. اندن دها عظمتلی برمنزلخانه .. ذکور واناث ایچون بشقه
بشقه ایکی حمام .. اوچ جامع شریف وخصوصا بین الاهالی چوبان مصطفی پاشا دیه یاد
اولنان ذات محترمك یادکار حمیت ودیانتی اولوب مدرسه‌لری .. کتبخانه‌سی .. عمارتی
وسائر تتمات وتفرعاتی حالا پایدار اولان معبد کزین شایان دقت ، جالب حیرتدر .

جامع شریفه جبهه‌دن .. شادروان جهتندن نظر ایدن بر انسان اورادن هیچ
آیرلمامق ایستر : طرز معماریٔ عثمانینك اونه جاذبه‌دار بر نمونۀ صنعت ونفاستیدر !
خارجاً وداخلاً در ودیوارنده‌کی او خرده .. اوناززك نقشلر .. اویمه‌لر .. اورنك آمیز
سماقیلردن ترسم ایتمش کوفی یازیلر صناعت نفایسپرورانۀ اسلافك نه دلربا شاهد
کمالاتیدر ! بو آثار کمالاته جامعیتله برابر هیئت پیرانه‌سنك ایما ایتدیکی طور محویت
وجدانی لبریز حس حرمت ایدر . روح ایسه انك کعبه نمای صلاح ونجاح اولان

محرابنه توجهله جناب خالق دین مبینه سجده برتعظیم اولمغه استعجال کوسترر .

سویملی .. دلکشا قصبه‌جغك مفرح سوقاقلرینی .. آسوده حال چارشیسنی .. تعریف
ایتمك ایسته‌دیکم ابنیۀ عمومیه‌سنی کزوب کوردکدن صکره بیوك جامع حوالیسنك شمال
قپوسندن چیقه‌رق قارشیده‌کی واسع قبرستانی‌ده زیارت املیله اوطرفه کیتدم .

بیوك سرولرك .. دها سائر جسیم اغاجلرك سایه‌سنده آسوده .. لطیف ..
مفرح بر آرامکاه اموات اولان بو قبرستان « یاقه‌جق » ده‌کی قبرستانی آندیرر .
فرقی شودرکه اوته‌کی عارضه‌لی برسطح مائله تصادف ایتمش .. بوایسه اولدقجه
دوزلکده‌در . اوته‌کنده‌کی مزارلرك حال وهیئتی .. مزار طاشلرینك شکل وقیافتی
برآز بلدیاشمشدر . بونك ایسه بداوته شایان طرز مهیب روحانیتی خللدن مصون
بولنیور .

اوت ! بوقبرستانده مرمردن مصنوع .. بویالی .. یالدیزلی مزار طاشلری همان
کورلمز کبیدر . فقط اکثر قبرلرك باش اوجنده دیکیلی اولان ایشلنمه‌مش قبا
کوفکی طاشندن مخروطی الشکل .. یازیسز .. طوپراق رنکنده‌کی قوجه‌مان
علامتلر جلب انظار .. جذب قلوب ایتمکده یالدیزلی .. مصنع ومشعشع مزار
طاشلرندن قدرتلیدرلر .

آیاقلری طوپراغه کوملمش بررنسیان مجسم کبی طوران بو مائل سقوط
علامتلر شو عالم برزخده‌کی موجودیتمزك نتیجۀ حزینه‌سنی زوارك سرعلایقدارینه
چارپه‌رق چشم انتباهنه صوقمغه مهیادرلر !

واسع قبرستانه جبهه‌دن داخل اولدقدن صکره طرفینی آدم بوینده صیق .
لکچید ویرمز قونده‌چالیلریله محاط .. اکری بوکری برایچه یولدن ایلریله‌مکده ایکن
صول طرفده کوزه ایلیشن بر خرابۀ معماریه‌یی یقیندن کورمك اوزره یولدن
چیقه‌رق ایچه برزحمتله یانته قدر کیتدم .

قصبه‌جه « قرق‌قیزلر » نامیله معروف اولان بوخرابه مرمر ستونلر اوزرینه
طوغله‌دن انشا اولنمش کمرلردن متشکل .. اطرافی آچیق .. قبه‌لی برتربۀ قدیمه‌نك
بقیۀ آثاریدر . مرمر ستونلر یرلرنده قائم اولدقلری حالده فی الاصل بونلره
استناد ایتدیریلان آیاقلردن برایکیسی طاغیلوب دوشمش ایکن کمرلرك — فقط دلیك
دشیك اوله‌رق — هیئتیله معلق طوره‌بیلیشی حیرت آوردر .

آثار باقيهٔ بشريه‌يى هرزمانده .. هريرده قيصقانير كورونن طبيعتك دست لعبتكار تخريبيله ميدانه كلن بوصنعت خارقهٔ هندسه براندازانه‌يى نظر عبرتله تماشا ايده‌رك ره راست اولان معهود اكرى بوكرى يوله عودت ايتدم .

فى‌الاصل موسم صيفك صيجاق كونلرنده جمعه نمازى قبرستانك ايچريسنده ادا اولنورمش . انك ايچون وسطده برنقطه‌يه صوم طاشدن برمحراب .. برده منبر انشا ايتمشلر . كوك قبه‌نك آلتنده صامت وساكن قائم اولان بو محراب ايله بومنبر نظر دقته غريب برصورتده چارپيور . مجردات وماديادن هرشيئى برغرابت بديعه كسوه‌سنه بوروندير‌مكه .. هرشيئه برشكل عجيب‌واهمه فريب ويرمكه مستعد اولان‌خيال ايسه بونلرى — هرذرهٔ خاكنه .. هرپارهٔ سنكنه قدر اجزاى وجودى روزكار خودكامك اثرسيئهٔ بيقيديسى اوله‌رق پريشان وبى‌نشان اولمش — برعبادتخانهٔ قديمك هيولاى متحجرى ديه تلقى ايتمك ايستيور .

حال بوكه معبد دلكشاى بى‌جدرانك ذاتاً قبه‌سى سماى مائيدن .. مبناسى خاك اسمردن .. قاليچهٔ زمينى چمن زمرديندن عبارت اولديغى كبى شيمديكى جماعتى‌ده غالبا محرابك كريسنده موزون صفار تشكيل ايدن هردم قيام سرولره منحصردر .

دمير كنادلرله باغلانمغه‌لزوم كورلمكسزين يالكز كسمه برنوع سرت طاشلرى برى برى اوزرينه اوطورتمق‌صورتيله ميدانه كتيريلان منبرك شكل‌مطبوع هندسيسنه وعلى‌الخصوص بونك ينه صوم طاشدن درت ديرك اوزرينه اقامه ايدلمش اوفاجق .. ظريف .. دلنشين قبه‌سنه نظر اولندقجه معمارى اولان استاد مجهولك هنرصنعتكاريسنه حيران قالماماق ممكن دكلدر . حيفا كه بوزيبنده جفت بديع معماريسنك فرد ثانيسى بولنان محرابك بالاسنده موجود اولمسى لازم كلن طاق مصنع سرزنشكارىٔ دهر بيقرار ايله دوشوب طاغلمش اولديغى ايچون بونك انشاسنده استاد پرهنرك ابراز ايتديكى اثر مهارت كوريلوب اكلاشيله‌ميور .

« جامع ييقلسه‌ده محراب‌يرنده‌در ! » مضمونته مخالف اوله‌رق بوراده معبد يرنده ايسه‌ده محراب مشرف خراب اولمش .

بروقتلر كيم‌بيلير نه‌قدر محترم ومسلّم علامه‌لرك .. نه‌درجه فصيح وبليغ خطيبلرك ناشر موعظهٔ حكمت وعبرتلرى .. رافع آوازهٔ خطابتلرى اولمقله پرطنين مباهاة ايكن شيمدى اطرافنده‌كى خوابيدكان ابدك .. مبهوت مزارلرك .. جامد طاشلرك .. حزين

سرولرك شاهد سكون وسكوتلرى اولديغى حالده اوزرينه اره‌صره كلوب قونه‌بيله‌جك برغريب قوشك محمل ترانهٔ لاقيدانه‌سى اولمغه متحسر ومفتقر كورينن منبر متروكى تعظيمكارانه سلاملادقدن صكره برحس هراس واحتراز ايله باصامقلرينه اياقلريمى قويه‌رق يوقاريسنه قدر چيقدم .

قبرستان قصبه‌يه نسبتله دها يوكسكده ايكن منبر قبرستانك اك مرتفع نقطه‌سنده انشا اولنمش بولنديغى ايچون اطرافنده‌كى يشيل پنجره‌لردن خارجه فرلايان نظر شرقاً نفس قصبه ايله اوته لرده‌كى يشيل .. قويو يشيل .. مور .. مائى رنكلى جبال شاهقه‌يى .. غرباً مرمره دكزينى دامن آسمانه رومال ابتهال كوسترن افق دورادورى .. شمالاً طوزله صحراسيله كوك رنكلى دكزك اوزرنده باروتى برسحابپاره كبى كورينن بيوك آطه‌يى .. جنوباً ازميد كورفزينى .. يالووه طاغلرينى كوره بيلمكده‌در .

.... بو خرابه مرمر ستونلر اوزرينه طوغله‌دن انشا اولنمش كمرلردن متشكل .... [صحيفه : ١١]

اورادن .. او مصعاد جهانتمادن اطرافى براز مدت خوشكامانه تماشايه قويوله‌رق نهايت شدت جاذبه‌سنه مقاومتدن عاجز قالديغمز خاك عريان اوزرينه قدمزن رجوع و هبوط اولمغه مضطرانه راضى اولدم .

قصبه‌نك كنار وجوارنده شايان تماشا آرتق برشى قالمامشيدى . حال بوكه

تیمور یول موقفنده بولنه‌جغم زمانك حلولنه قدر دها ایکی بچق ساعته قریب وقتم وار ایدی. بو وقتی ده تنزهدن عبارت مقصد اصلی‌یه کوره حسن استعمال ایتمش اولمق ایچون قصبه‌نك جنوب غربیسنده «داریجه» ایله «طاوشانجل» بیننده‌کی «اسکی حصار» خرابه‌سنی کورمك املیله اوجهته طوغری یوریمکه باشلادم.

بو اثناده هیچ برشی دوشونمیوردم. معمور باغلرك آره‌سنده‌کی تنها.. طبیعی بر خیابان سایه‌داری قیود برانداز‌انه برسرمستیٔ مسعودیتله تعقیب ایده‌رك یوقوش آشاغی بر خیلی کیتمشم.

وحدتکاه طبیعتك سکوت وسکون صرفی ایچنده تفکرات ارادیه‌یه قابلیتدن مهجوریتله اوزون مدت کشت وکذار ایدنلر بر آره‌لق موجودیتلرنده شبهه‌یه‌می دوشرلرکه سویلنمك.. سسلنمك ایله وارلقلرندن امین اولمق ایچون — جواب ویره‌جك بر مخاطب بوله‌مدقلری زمان — طاشه.. طوپراغه.. صویه.. هوایه خطاب ایتمك احتیاجنی حس ایدرلر.

بو احتیاج مبرمك کندمده حصولنی حس ایتدیکم صره‌ده ایدی که اطرافه عطف نظرله تا کنارنده بولندیغم بر تارلانك ایچنده بر شخصك اللرینی.. قوللرینی حرکت ایتدیره‌رك اوغراشدیغنی کوردم وهمان اوطرفه طوغری یوریدم. بوشخص باشنده اسمر رنکلی اورتیسی.. صرتنده قبا بزدن صولوق مائی یلدیرمه‌سی.. آیاقلرنده بر وقت قرمزی ایکن شیمدی هیچ بر رنك ایله مناسبتی قالمامش یمنیلری ایله تارلانك ایچنده اوغراشوب دیدینن بر قادینجغز ایمش.

آغر آغر یوریه‌رك تایانه قدر کیتدم دیکیلدم‌ده او حالا باشنی چویروب باقمیور.. اوحالا اوغراشوب دیدینیدیکی یرده یالکز اوکنه معطوف نور نظرینك دائرهٔ احاطه‌سنه بردن بره دوشن سایه پارهٔ مجسمك نه اولدیغنی مراق بیله ایتمیوردی. کلدیکم کبی ینه سس‌سزجه اورادن چکیلوب کیتمك ویاخود کندیسنه بر خطاب ایتمك شقلرندن برینی ترجیحده بر آز تردددن صکره:

— قولای کلسون قادین ننه!

دیمکه جسارت ایتدم. چونکه قوری.. قالین.. چوق زمان خرپالانمش اللرینك بوروشوقلرندن مخاطبمك کنج اولمدیغنه حکم ایتمشیدم.

اوزمان قادینجغز — زوال کونشنك سیالهٔ ضیای آتشینی آلتنده متصل تقطر

ایدن — قپ قرمزی چهره‌سنی بکا دوندیروب غریب‌نواز بر نظر تلطفکارانه عطفندن صکره ینه ایشیله مشغول اوله‌رق:

— الله راضی اولسون.. خوش کلدك اوغلم!

دیه مقابله ایتدی.

بو لطف معامله کندیسیله لاقردی‌یه کیرشمك ایچون کوکلمده‌کی آرزویی آرتیردیغندن ینه بنم تقدممله آره‌مزده شو جمله‌لر تعاطی اولندی:

— بویله یالکزجه نه ایش کوریورسین؟

— اکیندن بر آز باشاق قالمش.. زیان اولمسون دیه طوپلایوب دمت ایدیورم. یارین تارلایی سوره‌جکلرده...

— کوزل اما بویله قزغین کونشك آلتنده سکا بوایش زور کلمیورمی؟

— نه یاپارسین اوغل چیکنه‌مدن اکمك یوطلمز.

— اوراسی طوغری.. لکن بوار ککلرك ایشی. هم سن آرتق اختیار اولمشسین.. بوندن صکره راحت ایتملیسین. قاچ یاشنده‌سین باقه‌یم؟

— کیم بیلیر اوغل؟ آلتمش.. بلکه‌ده آلتمش بش اولملی..

— هله هله.. براز دها چیق.. یتمش.. یتمش بش...

— نه بیله‌یم؟ سن یاقشدیرده سویله. ایسترسه‌ك سکسان دی.. ایسترسه‌ك طقسانه واردیر. تکرینك اوزون ایتدیکی عمر صایمقله توکنمزکه!..

— عیالك وارمی؟

— اهلمی؟.. ایشته شوقارشیکی بیوك جوزك آلتنده کولکه‌لنیور. صباحدن بری چالیشدی.. چالیشدی.. یورغون دوشدی.

قادینك باشیله اشارت ایتدیکی جهته باقنجه اوزاقده بر جسیم آغاجك آلتنده بر آدمك یاتمقده اولدیغنی سچدم.

— سنك اوغللرك‌ده واردر البته؟

— ایکی اوغلم واردی. بیوکی کچن محاربه‌ده شهید دوشدی. کوچکی‌ده طقوز آی اول — بیلمم نه اولدی — برکیجه خسته‌لاندی.. بر هفته ایچنده تلف اولدی کیتدی. بز یالکز قالدق.

— اوغللرکه چوق آجیمشسیندر.. دکلمی قادین ننه؟

— بیوکه آجیمدم .. او شهید اولدی . نه موطلو اوکا که یارادان مولاسی طوراغی جنت ایتدی . اما او برینی عسکره ویرەمدن طوپراغه قویدق . یورکمز بوکا چوق یاندی .

— نه چاره ؟ قدر !.. اونكده اجلی او یوزدن ایمش ..

— کاشکی اوده بورجنی اودەیدیده اویله کیدەیدی .

.... وسطده برنقطەده دوم طاشدن برمحراب .. برده منبر انشا ایتمشلر .... [صحیفه : ١٢]

— نه بورجی بو ؟

— عسکره کیدەیدی صانکه ...

— آرتق او برنك نفری دولت سزدن آییروبده عسکره آلمزدی یا ؟..

— بز کندیمز راضی اولنجه نەیه آلمیەجقدی !

— اوبشقه لاقردی ... مرحوملری اولندیردکمیدی ؟

— بیوکی ئەوەردمدی .

— چوجوغی وارمیدی ؟

— بریتیمی قالدی .

— صاغمیدر !

— صاغدر . اوده شیمدی بورالرده ایدی .. نا ایشتەبویانەطوغری کلیور .

— الله اونی سزه باغشلاسون !.. قاچ یاشندەدر ؟

— التیسنی بیتیردی .. یدیسنك ایچنده .

— آدی نه ؟

— مصطفی ...

— سزك یانکزدەدر اویلەمی ؟.. یوقسه اصل ننەسیلەمی بولنور ؟

بر استبدال

موزۀ همایون مدیر بدایع پروری عطوفتلو حمدی بك افندی حضرتلری طرفندن نسخۀ ممتازەمزه مخصوص اولەرق اهدا بیوریلان قروکیدن یاپدیرلمشدر .

Ancien soldat

D'après un croquis de S. E. Hamdy Bey.

— ننه‌سی‌ده بزده‌در .. هپ برآره‌ده‌یز .

— دیمك اوكاده سز باقیورسكز ؟

— جمله‌مزی قایران او بیوك الله ...

— كلینكزله اولدن برخصملغكز وارمیدی ؟

— نم كلینم .. اوغلمك‌ده قاریسی . بشقه خصملق لازممی ؟

— ای شیمدی .. شیمدی آرتق اوغلك یوق ..

— اوغلم یوقسه خاطری‌ده‌می یوق ؟ قاریسنی صوراسه‌ك شیمدی آرتق او بنم كلینم دكل اوز قزم اولدی .

— الله سزدن راضی اولسون ! ایشته‌انسانلق .. انالق بابالق بویله‌كرك . لكن قادین ننه .. بیلمیلسین‌كه یوركڭزه بو جومردلكی ویرن عثمانلیلغكزدر . عثمانلی اولدیغكزه حمد ایتملیسكز .

— اللهه چوق شكر !..

بو آره‌لق چوجق بزه طوغری ایلریله‌مش ایدی .

— مصطفی ! یاوروم بورایه .. یانمه كل باقه‌یم .

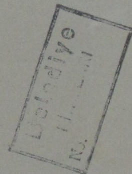
دیدم او بكا باقمدن كیتدی .. قادین ننه‌سنك یاننه صوقولدی . كونشدن یانمش .. چامور رنكنی آلمش چپلاق آیاقلرینی تارلانك اكری بوكری سرت طوپراغنه دری دری باصوب كچمكدن هیچ فتوری یوقدی .

زواللی یتیمك باشنده‌كی بوسكلسز .. بوص یوارلاق .. یاغموردن .. كونشدن الاجه‌لاشمش فسك كنارلری آیرلمش .. صرطنده‌كی صاری داللی قرمزی باصمه‌دن نیمتنك اوموز باشلری دیرسك یرلری ییرتلمش .. بالدیرلری حذاسندن معده‌سنك آلتنه قدر وجودینی ستر ایدن مائی بزدن بول طونك دیز قپاقلری .. پاچالری صولمش .. ییرامش ایدی . فقط بو قیافتك ایما ایتدیكی طرز حیات سایه‌سنده چوجوغك صحتی تام كورینیوردی . قادین ننه‌سی :

— اغا باباكك یاننه واردكمی ؟

دیه صوردی . اوده :

— دمنجك چبوق اچیوردی . شیمدی اغاجك كولكه‌سنده كوزلری قپالی یاتیور .

دیه جواب ویردی . او زمان بن باشلادم :

— مصطفی ! سنك آدك نه‌در ؟

چوجوق بو لطیفه‌دن خوشلاندی . تبسم ایده‌رك یوموق .. اسمر یوزینی بکا دوندیردی . پارلاق برجوهر حیاتك شعلهٔ جوالهٔ ذکاسیله مشحون صاری الا کوزلرینی کوزلرمه دیکدی . بو باقشی پك معنیدار ایدی . دیمك ایستیوردی که :

« آدیمی اوکرنمشسین‌ده ینه صوریبورسن ! »

مصطفی ایله دوست اولمغه بو لطیفه‌جك کفایت ایتمشیدی . آرتق کندیسیله سربست قونوشمغه باشلادق :

— مصطفی مکتبه کیدییورمیسین ؟

— کیدییورم یا ...

— نه اوقویورسین ؟

— الف اوقویورم .

— یا ! اویله‌می ؟ آفرین !. الفدن صکره نه کلیر ؟..

— ب ..

— بدن صکره ؟

— ج ..

— آفرین!.. براز یانمه کل‌ده باق سکا نه‌لر دیه‌جکم ...

چوجوق بو سفر هیچ تأنیسز یانمه کلدی . قادین ننه‌سی ایلری کری آغر آغر حرکتله مشغولیتنه دوام ایدییوردی . بزده بو طرفده ینه لاقردی‌یه قویولدق .

— مصطفی .. اوغلم !. بیودیکك زمان سن‌ده باغجیمی اوله‌جقسین ؟

— بن باغجی اولمیه‌جغم .. بن عسکر اوله‌جغم .

— عسکر اولوب‌ده نه یاپه‌جقسین ؟

— غوغایه کیده‌جکم .. بابام کبی دشمنلری اولدیردکدن صکره شهید اوله‌جغم ..

— سن تفك آتمه‌یی .. قلیچ قوللانمه‌یی بیلیرمیسین ؟

— بیلیرم یا .. اغا بابام بکا اوکرتدی . تفکی آلیرسین .. باروتی شویله‌جه یوقاریدن دوکرسین .. قورشونی‌ده ایندیررسین .. تفکی طوغرلتدکمی برکره بوم !.. هایدی قورشون کیدر .. دشمنی‌یره سرر ...

مصطفی بو لاقردیلری سویلرکن اوضاع وحرکاتیله‌ده تعریفاتنی اکمال ایدییوردی.

آلتی یاشنده‌کی بو قهرمان اولادینك .. بو جسور عثمانلی چوجوغنك .. بو آتشین مزاج آرسلان یاوروسنك قیرحیاتنه مخصوص آزاده وسالم بر نشوونما ایچنده یاشندن زیاده توسع ایتمش وجودینك چویکلکنه .. حرکات واوضاعنده‌کی سربستلکه .. خصوصا جربزهٔ نطق حماستنه .. شدت فکر وحس نوکشایشنه بر رقت مخصوصه ایله مفتونیتدن کندیمی آله‌میوردم . چوجوق یانمده بولندیغی قدر آیاقلرینك آلتنه تصادف ایدن یامری یومرو سرت طوپراغی بر آیاغنك طوپوغیله دوکه دوکه یوموشاتوب ازمش .. دوم دوز ایتمش ایدی . اکلاشیلیوردی‌که طمارلرنده‌کی خون جوّال انی بر دقیقه یرنده راحت براقمیه‌رق قوشوب کزمکه جسارته .. صرف قوته محتاج اویونلر .. طبیعی ریاضت بدنیه‌لر آرایوب بولمغه سوق ایدییوردی .

لاقردیمزك بیتدیکی یرده بنی دوشونور کورنجه بردنبره قاچوب کیتمکه طاوراندی . او زمان قولندن طوتدم . کندیسیچون اولجه حاضر ایتدیکم بر ناچیز هدیه‌یی آووجنك ایچنه صیقیشدیرمق ایستدم .

— بو نه‌در ؟

دیدی ..

— بونکله آقدادن شکر آلیرسین .

دیدم . دائما کولر یوزیله :

— شکری بکا اغا بابام کتیریر . بن مانغری نه یاپه‌جغم؟..

دیه‌رك چپل مجیدیه چاریکلرینی یره فرلاندی . قرلانغج واری سریع بر پرواز چپ وراست ایله ترلانك .. او غیر منتظم طوپراغك اوزرندن قایدی کیتدی . حیرتم بشقه‌لشه‌رق آرتیوردی . اوچکلدکدن صکره قادین ننه‌سنه توجه ایده‌رك :

— یاراماز طورونکز بنم هدیه‌می قبول ایتمدی . نه دیرسین بوکا قادین ننه ؟

دیدم .

— قصوره باقمه اوغل .. اوچوجوقدر .. اونك مانغرله ایشی اولمزکه ..

دیه جواب ویردی . دیدم :

— باری سن آل.. صکره بنه مصطفی‌یه ویررسین .

— براق اوغلم.. اورایه براق . کویمزه بعض وقت — سوزم اوکا — سائللر کلیر .. اونلره ویریرم . ینه ثوابی سنك .

جوابنی ویرنجه حیرتم آرتق بکا هیچ برسوز بولدیرهمیهجق درجهٔ افراطه کلدی. زیرا کی برقاچ لاقردی سویلدکدن صکره کندیسنه وداع ایدهرك و آرتق وقت قالمدیغی جهتله «اسکی حصار» زیارتنی وقت آخره براقهرق تیمور یولهمتوجهاً یوریدم .

بو وقعه برقاچ کونلر بکا سرمایهٔ تفکرات اولمشیدی . او سالخوردهعثمانلی قادینك حس حمیت وفتوتی.. سعی وغیرتی .. علو جنابی .. دیانت وفضیلتی طورونك .. او یتیم معصومك صفوت حال ومعاملهسنی .. سلامت فطرتی .. قهرمانلغه.. جلادته استعداد فوق العادهسنی.. فرط ذکاسنی بشقهبشقه دوشونور.. متحیر ومتأثر اولوردم .

فقط شمدی اون سکز سنه صکره مصطفی‌یی تکرار دوشونهجکمی او زمان بکا بریسی سویلسهیدی بوکا پكده احتمال ویرمزدم .

اوت ! بوکون ینه انی دوشونیورم .. اوت ! بوکون ینه انك خیالی کوزلرمك اوکنده طوریور . فقط او خیالك بوکون بکا تشخیص ایتدیردیکی وجود یتیمیت کسوهسی .. معصومیت اوضاعی ایچنده قهرمانلغه یلتنیر بر صبیٔ چالاك برهنهپا دکل — جسارتی موقع حربده اوزرینه طوغری کلن بریانار کلهیی قهقههٔ استهزا ایله صاوشدیرهجق .. قوهٔ بازوی جلادتی اوچورومه یووارلانان برطوپ عربهسنی تك باشنه اوموزلیوب موقعنه کتیرهجك .. شدت ضرب دستیله براستحکامی یرندن اوینانهجق .. سرعت خفت جولانیله برنهری آتلایوب دشمنك آرقهسندن کیدرکن بردن بره اوکنه چیقهجق — بردلاور عسکردر !

ایشته بوعسکر احتمالکه بوکون الاصونیهدن قیام ایله تسالیا اوواسندهکی بلدان وممالکی براوجدن براوجه ید تسخیر عثمانیانه کچیرمش اولان شیران غزاة ایله برابر «فورقه» موقعنده برامر واشارتله سلاح بدست صولت اولمغه هردقیقه مهیا اولهرق خیمه نشین آرام بولنیور .

ایشته بوعسکر احتمالکه صوك محاربهلرك برنده آیاغندن جریحهدار اولمش . انی مشی وحرکتدن منع ایدن قورشونك بدنندن اخراجیچون بوکون خستهخانهده کندیسنه عملیات جراحیه اجرا اولنیور .

ایشته بوعسکر احتمالکه عثمانلی بایراغنی دشمنك براستحکامنه دیکرکن

ناکهرسان بر دانهٔ آوارهنك اصابت خطاکاریسیله یتندن اوریلهرق باباسی کبی شهید.. یتیم ایکن سویلدیکی کبی نائل مرام اولمش . احتمالکه اونك خون شهادتله آلوده اولان وجودی بوکون خاك ایچنده چوریبور. احتمالکه اوده باباسی کبی بریتیم براقمش . احتمالکه اویتیم مادر مهربانینك آغوش محبتنده خواب کلکون معصومانهیه مستغرق ایکن زوجنك خبر شهادتنی الهرق بر کریهٔ شادیٔ حکرسوز ایله آغلیان قادینك قطرات اشك تحسری یوزینه کوزینه دوشدکجه بوطرز نوازش تقدیره کیزلی ابتسامات ایله مقابله ایدییور !..

لکن بو احتمالاتی تعداد ایله اتعاب فکره نه حاجت ؛ بوکون محقق بیلمیورمی‌یزکه حدود ممالك عثمانیهیی تجاوزه کلن دشمنك طوپنه تفکنه کوکسلرینی سپر ایدهرك .. استحکاماتی چیکنهیوب کچهرك وطن عزیزی محافظه .. عثمانلیغك شانی اعلا یولنده کندیلرینی قربان ایتمکدن چکنمین وحتی بونی بروظیفهٔ مقدسه .. برامل خاص بیلن دلاوران عساکر منصورهدن بر طاقمی احراز رتبهٔ شهادتله بودنیادن چکلدیلر ؟.

ینه محقق بیلمیورمی‌یزکه او مبارك .. او محترم شهدای امتك بوینلری بوکلمش بر چوق ایتام وارامللی بوکون اوغللرینك .. بابالرینك .. قوجهلرینك فوتنه — هرنه صورتله اولورسه اولسون — آتشین کوز یاشلری دوکیورلر ؟

شبهه یوقکه دولتمز او بیچارهلری .. او بیکسلری اقدار ایدر. فقط اوفداکار .. اوشهید قرنداشلرمزك سوکیلی وطنه امانةالله اولهرق براقدقلری طوللره .. اوکسوزلره بو وطنك هردرلو نعم وعنایاتندن مستفید اولان عموم افراد عثمانیه نامنه بر هدیهجك تقدیمی حمیت .. وطنپرورلك .. نعمت شناسلق .. شکرکذارلق حسیات عالیجنابانهسنه مترتب بر وظیفهٔ مقدسهدرکه ایفاسیله بدنلرده روح صفا بولور .. وجدان بهشتی برحظ.. لاهوتی بر مسعودیتله محظوظ ومنبسط اولور .

ایشته بومقصدمعزز شان عثمانی‌یه لایق درجهده حسن حصولنه خدمت ایچون غنی .. فقیر هرکسك قدرتی یتدیکی مرتبهده بر اعانهجك دها ویرمکه یکدیکره مسابقت صورتیله مسارعتلرینی عاجزانه اخطار ایچوندرکه شو سطرلری یازدم .

بیوك اطه — ٦ حزیران سنه ١٣١٣

رجائی زاده

م . اکرم

هدیهٔ سال

-١-

ییل باشنده‌یدی بر صباح ارکن ،
قیره چیقدم ؛ هوا صغوق ، سیسلی ؛
هر طرف قارلی ، کائنات بیاض ؛
زاغلر ، برده بن سیاه آنجق .
کزیوردم او دار فرقتده ،
غرق افکار ، غرق برف وبخار ،
متحسر ، مکدر ، ابکم ولال .

-٢-

زرهپوش اولدی بغتةً طاغلر ،
— او صنادید پروقار وغرور ! —
یوجه طاغلر ، اوخاکدن مصنوع
اولو صندوقه‌لرکه هر بریسی
ممتلی در کتاب خلقتدن
ضربهٔ روزکار ایله منفك ،
چورومش برطاقم صحائف ایله !
متجسم دهور قاف لقا ؛
استخوانپاره‌لر ، خیالتلر ،
صیتلر ، نوحه‌لرله مالا مال !

-٣-

اوقومش فیللرکه هر برینك
نجه بستان ، کلستان ازبری در ؛
نجه اقوامه محرم اسرار ،
نجه اعصاره شاهد ساکت ؛
نجه یوزبیك طلوع ایله مهتاب ،
نجه یوزبیك خسوف سیر ایتمش ؛
بالع صدمه ، هاضم طوفان ،
او هرمپیکران دود افسر !
کزیوردم ، اوت ، کونش طوغدی :

هرطرف قاره‌لی ، کائنات بیاض :
زاغلر ، برده بن سیاه آنجق !

تپه‌لردن کوروندی سال جدید ؛
دها بریاش قزاندی یعنی جبال .

-٤-

برطرفدن‌ده احتشام بشر ،
اومبانیٔ معرفت موضوع :
برج وبارولریله شهر عظیم ؛
حشر منظر او ساحهٔ تاریخ !
برجلر ، اول خنادق علیا ،
قبه‌لر ، اول شواهق سفلی ؛
دار تعلیملر ، رصدکهلر ؛
دها برچوق مآثر دانش
که صانیر سین نشیدهٔ جندر ؛
هب او آثار همت وقوت ،
جهت آسمانه بالکشا
قیالردن یاپیلمه عنقالر ،
بیرته‌رق پردهٔ بخاری یواش-
یواش ایلردی اعتلا که بوده
بشقه برانفلاق عال العال !

-٥-

بوطلوعانی فکراً ونظراً
سیره طالمش ایدم که نزدمدن
کچدی برطیف ساکت وصامت
محترز ، سالخورده برمخلوق ؛
طفل دیرینه ، شکل معنیدار .
رعشهٔ سن ورعشهٔ سرما ،
رعشهٔ خوف ، هپسی برده .
اوده منظر کبی سفید ومفید ؛
سایهٔ منجمد ، مقرّ مآل .

-٦-

عصر ایله فجرك اقترانی کبی ،
ظاهر اولمقده ، برتضاد ایدی بو .
قارشولشمشدی یأس ایله امید .
متعارج غروب انسانی
روبروی طلوع مستقبل .
برغریب الدیار ماضی که
ایدیوردی بوحال وهیئت ایله
سنهٔ نوقدومی استقبال .

-٧-

اوزادی کیتدی . باشلادم بن‌ده
اودومانلر اچنده غارب اولان

برج وبارولریله شهر عظیم :
حشر منظر اوساحهٔ تاریخ !

شعلهٔ خاکساری ، یاخود او
سوق هاتفله سیسلره کومولن
ظل شب زنده داری تعقیبه .
جانبینده صف بصف اشجار
که هب اولمشدیلر خیاله شبیه ؛
منتهی شهره بر اوزون یولدن
کیدیوردق ؛ کچرایکن — بوغریب ! —
التحاف ظلام ایدوب کیجه‌دن ،
شجرستانده صاقلنان قوشلر ،
باقه‌رق اختیاره ، برده بکا
ایدیورلر کبیدی حیرتایله
یکدکردن سؤال مافی‌البال .

— ٨ —

کچه‌رك عاقبت بومهلکه‌دن
شهره کلدك ؛ فقط کچید باقی ...
دها بر شاهراه وار کچه‌جك ،
دها اشعار وار نزول ایده‌جك ؛
براوجی غالبا سماده اولان
او اوزون کاربان فکر وخیال ،
بی نهایت کتیبهٔ محشر ،
بولده برخانه‌نك اوکنده طوروب
زیر وبالاسنی تجسس ایدن
او فقیر اختیاری سیرایده‌جك .
باقدی برشی آرار کبی فکراً ؛
یاقلاشوب صکره بر تردد له
قپویی چالدی ، آچدیلر درحال .

— ٩ —

دها ارکندی ، اورته‌لق مخمور ؛
قپولر اسنه‌مکده ، پنجره‌لر
نیم بیدار ونیم خوابیده ؛
طولاشانلر بتون سحرخیزان :
سائل کوچه‌تاب بی مسکن ؛
روتراشیده راهب عابد ؛
پاسبانلر ، هب اول بقیهٔ لیل ..
دائما زنده ، دائما بیدار ،
متحرك هیاکل غیرت ؛
برده تسعید سال ایچون اوصباح
خوابدن ، خانه‌دن فرار ایتمش
طائف الشهر برطاقم اطفال .

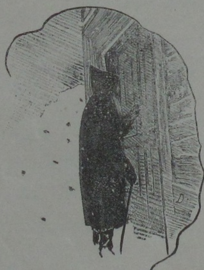
محترز ، سالخورده بر مخلوق ؛
طفل دیرینه ، شکل معنیدار .

— ١٠ —

اوه دونمك زمانی کلمش ایدی ؛
رهبر امیانهٔ فکرم
در ودیوارنی عجاله دیکی
بیته اولمقله فرجه‌یاب رسوب ،
طورمغه قالمدی محل ، یورودم .
نه‌لر اولدی ، نه‌کچدی ؟ بیلمیورم ؛
برده باقدم‌که خشم وحدت ایله
دیشاری اوغرادی بو اعجوبه !
کیدیوردی — نصل بیان ایدیم ؟ —
طوره‌رق بعض کره ، اطرافه
مشته‌لر کوستروب ینه کیدرك .
صمتی اولمشدی برصدای بلند ،
هرمی منقلب جوانی‌یه ؛
صانکه اول طفل آخرعمرك
کورونوردی شباب ثانیسی .
چشم انصاف ایچون سراپا یاش ،
نظر حکمتی غبار آلود ،
نده پایمال ایدن بوکیدش
خنده بخشای اکثریت ایدی .
سوق رعشه‌یله ، بیك مشقت ایله
شهره موصول اولان بو پیر ضعیف ،
ایتدی صولتله تندباد کبی
خارج سوره کندینی ایصال .

— ١١ —

نه‌ایدی ، کیمدی؟.. بیلمك ایسترایدم .
دوران ایلیوردی برچوق سوز ؛
ایشجیلر ، آشجیلر بیلیردی ایشی ؛
بکاده ایتدیلر حکایه ، فقط ...
اجنبی مملکت ، لسان بیلم ؛
ناظر وحاضرون ایچنده غریب ،
نه‌قدر بن غریب ایدم اوزمان !
هفته‌لر کچدی ، صکره اوکرندم :
خانه‌نك اسکی صاحبی برلورد ،
که وفات ایتمش اللی ییل اول ،
اوشاغیمش انك بو بیچاره .
ییل باشی اولدیغی ایچون اوصباح ،
— چونکه غایت فقیر ایمش — کیتمش

یاقلاشوب صکره بر تردد له
قپویی چالدی ، آچدیلر درحال .

متوفانك اوغلى ، قزنى
ـ بلكه ده كنديى ـ زيارته كه
بخشش اميد مستديمى ده
رهبر ايتمش او اهل سن كمال .

\- ۱۲ -

سنه لر نجمش اوللى اورادن ؛
بوتحول هپ انلرك اثرى .
ييقيلان شيلرى ياپوب بعضاً
ياپيلان شيلرى ييقان معمار ..
بوالهوس ، رنك پرور تجديد ،
شوقياب تغير هرنقش ،
متلون ، اوبى وفاسنه لر ،
متفنن مخربان زمين ..
نصفى ماضى ونصفى مستقبل ،
آلودن كلوب ظلامه كيدن ؛
كيديوركن مساكنى تخريب ،
كليوركن مقابرى احيا
ايدن ، او كولكه دن قادلرله
برق رفتار وبرق صيحه اولان
ابدى بوملر ! .. اوبردن ده
نجمش اولمق كرك كه بالدفعات
خانه كورمشه ده براز تعمير
اولمش اولكى ساكنانى خراب !
انلره بكزه ين اوزائر ايچون
اسكى او تازه بر مزار اولمش ؛
بيرو برنا بتون جهانه آچيق ،
اكا لكن مؤبداً قپالى .
اونودوب هرسنه كليرمش او ،
كورديكى دائما بواستثقال .

\- ۱۳ -

صدمات زمان ايله يعنى
يرده برشى كورلميور سونمز ؛
كوكده برشى بولنميور دونمز .
نه يه بيلمم فقط اوتوأم روح ،
بوقسه طوفان ايچنده نوحميدر ؟
سونه مز مشعل غريب اميد ؛
نه ده تعقيب ايدن دونز يولدن .
كورونور ظن ايدر انى آدم
كاه وبيكاه تربه لرده بيله !
غفلتى هوشدن زياده بزه
يار ايدن قدرتك تجليسى ؛

انلره بكزه ين اوزائر ايچون
اسكى اوزائره برمزار اولمش ؛

حى وميت ، جهان ايچنده بوكون
بوقدر آزاد اولان بو فوسفوردن .
مقترب انفساده هرعضوى ،
جمع مرغان ايدن او هيئت ايله ؛
يارىسى آشيانهٔ حشرات
اولمغه باشلامش كبى كورونن
سرينى رفع ايدوب ده بستردن ..
قارلرك ، سيسلرك ميانده ،
اوبياض ظلمتك ايچنده اوكون ،
اقتدا ايليوب بو مشعله يه
برتضرع يولنده بالارو
قوللريله يورر كبى آراده ،
طى منزللر ايلين فرتوت ...
اوغريبك ده حاليدر بوكا دال .

عبدالحق حامد

یارین علی الصباح هجومه مهیا اولان عثمانلی اردوسنك قارشوسنده

بر یونان جنرالنك تفکرات وتخیلاتی

التی ساعتدنبری دوام ایدن محاربه ، کوندوزله برابر نهایته ایریور ؛ پای سیاهی تا اوزاقده کی افقلردن بعضیسنه دوقونمغه باشلایان کیجه سسز صداسز آتدیغی آدیملریله تقرب ایده‌رك ، ایکی اردو آره‌سنده برقاچ ساعت ایچون سیاه مرکبیله بر متارکه امضالامغه حاضرلانیورکن ، یونان جنرالی استحکامنك بلوطلره دوقونور بر نقطهٔ مرتفعه‌سنده دوربینیله اطرافی ترصد ایدیوردی . غروبك آتشین آل آلولری مغربده سیار وبی‌قرار اولان بعض بلوطلری طوتوشدیردیغی او اثناده ، عثمانلی اردوسندن وقت وقت کلن کله‌لرك صدای مهیب ومدهشی ، آقشامك سکوت عمیقی ایچنده دره‌لردن دره‌لره ، وادیلردن وادیلره عکس ایله بوتون بر دولتك بنیان بقاسنی اساسندن صارصیور ؛ تا قارشیده سماپایه بر طاغك کنارنده ، ازهار بهار ایله دونانمش بر مملکت اساطیر یانیور ؛ صحرانك شرق طرفنده طوتوشمش برقاچ ناحیه‌نك دود سیاهی ، اهالیسنك زمان لزملی ظهور ایدن غریو وفریادیله آقشامك سمای آسودکیسنه دوغری یوکسلوب کیدیور ؛ غایت اوزون بر کاربان پرفغان تشکیل ایدن تسالیا اهالیسی ، عسکر مجروحلری ، « اتنیقه اتریا » جمعیتنك تسلیح ایتدیکی کوکللولر ، هپسی قارمه قاریشیق بر حالده — باشدن باشه آتش آلمش بر عظیم اورمانك ایچندن فریاد ایده‌رك قاچیشان مخلوقات وحشیه سوروسی کبی — بربرینی چیکنه‌یه‌رك ، بربرینك اوزرینه دوشه دوشه خندقلری دولدیره‌رق ، آدملر ، عربه‌لر ، آتلر ، طوپلر ، قادینلر ، چوجقلر اوچورومه‌لره اوچه‌رق کیدیورلردی .

زیر نظرنده لرزان وکریزان اولان بوتماشای مدهشه قارشی باشنی آتنه طرفنه چویره‌رك : « آه اتنیقه اتریا ! دائما قان ، دائما فساد ایستین بر جمعیت خفیه‌نك آمال خونخوارانه‌لرینی اجرایه واسطه اولانلر ! کلکده اثر موفقیتکزی کورك ! » دیه فریاد ایدیوردی . بر سوق طبیعی ایله دوربینی عثمانلی اردوسنه چویردی . الك خفیف بر نسیم ایله تموج ایده‌رك صفلر تشکیل ایدر ، الك ضعیف بر صدا ایله تهیج ایده‌رك سلاح غالبیتلرینه صاریلیر ، بر امره ، بر اشارته منتظر اردونك قارشیسنده بردنبره بوتون وجودی دهشت وحدتله تتره‌مکه باشلادی . هرکسدن زیاده کندینی تأمین واقناعه احتیاجی اولدیغندن بر رعشهٔ سرتاپای عصبی ایله یومروق کوستره‌رك سویلنیوردی : « تتره‌یك ، تتره‌یك ! بو موقعی مدافعه ایدن عسکرك کیم اولدیغنی بیلیورمیسکز ؟! هپسی برخیال بی‌مثال استقبال ایله مجهز ، متحد ، مطیع . کنج ، مدنیتك فداکار عسکری ! ترموپیلده بر ملیون ایرانی‌یی محو ایدن اجدادینك وارث شجاعتی اولان خیرالخلفلریدر . مدنیت حقیقیه‌یی هر طرفه ، حتی اوروپایه قدر بونلر کوتوره‌جك !.. »

بواثناده بوفداکار مدنیت عسکرینك ، تسالیاده کویلری احراق ویغما ایتدکلرینی ، بیوك ناپلیونك آلپ آطه‌سندن فرانسه‌یه تکرار کیرمسی کبی کرید جزیره‌سندن کمال شان وشرفله عودت ایدن قانلی قولونل واصوینی کورمه‌مك ایچون کوزلرینی اوغوشدیریوردی . بو مرئیاتی پیش نظرندن طرد ودفع ایتمك ایچون آواز بلند ایله : « ماکدونیا ، ماکدونیا ، ماکدونیا ... بزمدر ! » دیه باغیریور ؛ یانده‌کی یاور حربی ایسه : « استقبال ، استقبال ، استقبال ... سزکدر جنرال ! » دییوردی .

استقبال کبی سترهٔ سرائره بورینه‌رك تسالیایی ، ماکدونیایی جنرالدن اول استیلا ایدن کیجه ، اعصار سالفه‌نك بیك دورلو خاطرات تاریخیه ، خیالات شبانه‌سیله مالامال اوله‌رق جنرالك ، اردوکاهنك اطرافنی احاطه ایتمکه باشلامشدی . اطرافنی احاطه ایتمکه باشلادیغی اردو ایسه کوندوزکی بش ساعتلق محاربه‌ده کوردیکی هجوملردن ، صولتلردن یورولمش ، قیریلمش ، ازلمش بر حالده طوپراقلرك اوزرنده اویویور ، ایاقده دورمغه طاقتی اولانلرده موقعه حکم فرما اولان او عظیم سکوتی آه وانینلریله ایکلتن مجروحلری طاشیورلردی . بر طرفدن ارکان حرب هیئتی یارین علی الصباح محقق عد ایتدیکی عثمانلی هجومنه ثبات ومقاومت

ایتمك ایچون بر بیاننامه نشریله عسکره جسارت ومتانت ویرلمسنی توصیه ایدییور ، دیکر ضابطلر کوندوزکی محاربه‌ده ترکلرك النه کچن اسیرلرك ، طوپلرله تفنکلرك عددینی مبین راپورلری ویرییورایکن جنرال آتنه‌یه سریعاً کوندرمك اوزره شو تلغرافی یازییوردی :

« مظفریتمز پك شانلیدر . یارین تکرار باشلایه‌جغمز محاربه‌دن صوکره آرتق
« تسالیاده ترك عسکرندن بر فرد قالمیه‌جغنه امین اولملکزی ونارنجلرك صحائف
« ابدیه‌سنه شرف ویره‌جك اولان بومظفریتمز ایچون کلیسالرده آیین روحانیلر ،
« آتنه‌ده شهر آیینلر اجراسنی وطن پرورلك نامنه اخطار ایدرم . »

جنرال
......

شمدی جنرال بربیوك عشق وشوق ایله طابورلرك آره‌سنه کیره‌رك . عسکرك قیرلمش جسارتنی تعمیر ، بوسبوتون محو اولمش متانتنی احیا ایچون :

« عسکرلر ! سزلر مدنیت عتیقهٔ یونانیه‌یی یالکز دنیانك برجهتنه دکل ، بوتون
« جهانه نشر ایتمك وظیفه‌سیله مکلفسکز . طوپلرکزدن چیقه‌جق آلولر انسانیتك
« اك مظلم کوشه‌لرینی تنویر ایده‌جك ، تفنکلریکزدن چیقه‌جق قورشونلر حس
« مدنیتی هرقلبه القاایلیه‌جکدر !.. آشیلك احفادی‌اولان قهرمانلر ! سزلر یالکز
« عسکر دکل ، فلاطونك ، سقراطك ، اپیکورك سلاله‌سندن کلمش برر فیلسوفسکز ،
« شان وشرف ، ماکدونیا صحرالرنده سزلری بکلیور . ایلری ! ایلری !.. »

ایلری ، ایلری اما آشیلك احفادی بوفرمان سوقه محقرانه خورولتولریله جواب ویرییور ، آیاقده دوران بیوك فیلسوفلر ایسه ایکیده برده کوزلری قپانه‌رق او دقیقه‌ده حکمت خلقتك احتیاجات لطیفه‌سندن اولان اویقو ، ماکدونیاده کندیلرینی بکلین شان وشرفدن زیاده کوزلرینه کیرییوردی . جنرال ، کیزلی کیزلی ، استحصال ایتدیکی بوحقیقت مسروقه‌دن ، بوخیال اقبالك غیبوبتندن صوکره ظلمتلر ایچنده قاچار کبی آتدیغی آدیملرله موقعنه عودت ایدییور ، دوشونیوردی : یارین علی الصباح هجوم ایده‌جك اومدهش عثمانلی اردوسنه بوعسکرله مقاومت اولنه‌جق !... یارین شفقله برابر بوراسی ، اك دهشتلی برهجوم ایله دنیاده امثالی

کورلمه‌مش بر مقاومتك قانلی میدان امتحانی اوله‌جق !... آتنه‌نك ، اتیقه‌اتریانك استیلا ایچون حاضرلادیغی بوقهرمان عسکرلر ، شمدی بوراده مدافعه‌یه مجبور اوله‌جق ! بن دمین « ایلری ، ایلری » دیه باغردقجه هپسی ایاقلرینك اوجنه دوغری باقیوردی . آه! کوزلر ، ایاقلرك اوجلرینه ، طوپراغه دکل واسع افقلره ، بیوك شهرلره ، عظیم قطعه‌لره منعطف اوملی ! یارین شفقله برابر هجوم ... عسکرلکجه بو محقق ! یابوراسی‌ده دیکرلری کبی مقاومت ایده‌مزسه ؟... آه! بو بلوطلر ایچنده‌کی استحکام آهنینمك برج وباروسنده‌ده عثمانلی باراغی‌می تموج ایده‌جك ؟...

ذهنی استیلا ایدن بو فکرك دهشتیله نفسنه کلن سکته‌لردن دولایی راحتجه تنفس ایتمك اوزره باشنی صاف وشفاف سمایه دوغری قالدیردی ...

هلال !.. تسالیانك او ساکت ، او آسوده کیجه‌سنده ، سپهر لاجوردینك برپایهٔ بلندنده دورییوردی ...

جنرال بردنبره باشندن ورلمش کبی ایاغه قالقه‌رق چلدیرمش کبی : « سون ، سون ، ای شعلهٔ مشئوم .. سون ! » دیه فریاد ایدییوردی ؛ بالعکس ، هلال بالای سرخیالاتنده دها زیاده رونق وعلویتیله نورلر سرپییوردی . جنرال ، اللری یانلرینه صارقمش اولدیغی حالده اسکمله‌سنك اوزرینه دوشدی . آه ! حرارتی وار ، یانیور ؛ وجودی ، بینی آتش ایچنده ... کوزلری یاری آچیق ، یاری قپالی ؛ هم اویقوده ، هم اویانیق ! وجودینه دوقونان یرلری یاره‌لار زنجیرلره صارلمش کبی ؛ ایچنه دوشدیکی تاریخك سلسلهٔ وقوعاتندن قورتیله‌میوردی . کوزینك اوکندن حدسز ، حسابسز عسکر کچیوردی . کچیور ... یوز بیك ، بش یوز بیك ، بر ملیون عسکر کچیور ... لاینقطع کچیوردی . حرارتك شدتندن صایقلامغه باشلامشدی :

— بونهایتسز ، بوبیتمك توکنمك بیلمز عسکر کیمکدر ؟

ظلام ایچنده برسس کندیسنه جواب ویرییوردی :

— عثمانلی عسکری !

بوغولور کبی بر حالده اسکمله‌سندن صچرایه‌رق کوزلرینی اوغوسدرییور ، وقت هجوم اولان صباحك آغارمغه باشلایوب باشلامدیغنی اکلامق ایچون مشرقه

دوغرى باقيوردى . مشرقده دها شفقدن اثر اولمديغى كبى ايلرى قره‌غوللركده
هجومه دائر هيچ براشارت ويرمدكلرينى كورنجه تكرار صندلىٔ خيالاتى اولان
اسكمله‌نك اوزرينه دوشه‌رك آتش ايچنده يانان باشى آرقه‌سنه صارقيوردى . ينه
كوزينك اوكنده برموقعه محشر كبى عسكر طوپلانيور ، طوپلانيور ، لاينقطع
طوپلانيوردى !...

جنرال دهشتله كوزلرينى آچه‌رق ، خلجان ايچنده مشرقه نصب نكاه ايتدى.
يونان آلهه‌لرينه مسقط ومسكن اولان اوليمپ طاغلرى شواهق سماويه‌سنك
مافوقنده پنبه برشعله سونوب پارليوردى . وقت هجوم اولان صباحه نشانه عد
ايتديكى بوشعله هر دوقونديغى يرى ياقه ياقه دولاشه‌رق ، شمدى بيش نظرنده
دوش بر دوش اعتلا اولان جبال برر يانار طاغ كبى آتش فشان كورنمكه
باشلانجه همان ضابطلرى يانه جلب ايله رجعت امرينى ويردى . بو امرى برآز
حيرتله تلقى ايدن ضابطانه مجال سخن براقامق ايچون : « رجعت ، رجعت ! » ديه
باغريوردى . بوامر ، غايت كيزلى ، قولاقدن قولاغه تبليغ اولنه‌رق تكميل اردو
بردنبره هرطرفدن رجعت ايتمكه باشلادى . دها صباحدن اثر يوقدى . بوتون
اردو كيجه يارىسى ظهور ايتمش بر خيالدن قاچيوردى !.. كنديلرينى تعقيب ايدن
خيالك بيش دهشتنده ، متفكر ، يورغون ، مأيوس ، پريشان بر حالده رجعت
ايدركن ، جنرالك تلغرافده‌كى اخطار وطن پرورانه اوزرينه بواردونك قازانديغى
شانلى مظفريت ايچون كليسالرده آيين روحانيلر ، آتنه‌ده شهر آيينلر اجرا
اولنيوردى .

— حزيران ١٣١٣ —

سامى پاشا زاده
سزائى

قرمزى مرقوبه

حدوده سوق ايديلن قهرمان يكيتلردن
كويك طقوز نفر اولمشدى ويرديكى عسكر .
كوكللى كيتدى بومجموعدن فلان وَ فلان .
محمد اونباشى افرادك اك دليرى ايكن
رديف ايدى .. چيقه‌جق اذنى بكلدى ناچار .

« غزا .. غزا !. » دير .. اولوردى ربوده صبر وقرار
باروت كوزنده توتن جنكجوى خصم افكن .
صدور امر حكومت اولنمدن اعلان
محمد اونباشى ـ امادهٔ قيام و سفر ـ
غزا مناقبنى نقل ايدردى شاطر .. شن .

كلوب يتشدى هله امر منتظر .. درحال
كنار قريه‌ده طوپلاندى هپ مجاهدلر .
محمد اونباشى .. چوقشى !.. كورنمدى او يكيت .
اوت ! اونك چوجوغى .. بش ياشنده‌كى زينل
براقيوردى صارلمشده بوينه محكم .

« اونوتمه قرمزى مرقوبلرى .. ـ اونوتمم . ـ هم
بوكونده قالده يارين كيت .. ـ براق چوجوق وازكل !

— اونوتمه قرمزی مرقوبلری .. — پکی .. — هادی کیت .»
اوپوب متانت ایله اوغلنی یورکلی پدر
مجاهدینه قاووشمقده ایتدی استعجال .

محمد اونباشی برقلعهٔ جبل تمکین ..
محمد اونباشی بر آتش قضارفتار ..
محمد اونباشی برچوق غزاده شهرتگیر ..
محمد اونباشی برچوق ظفرده شان آور ..
محمد اونباشی لکن زبون دست قدر !..

اصابت ایلدی بر مرمیٔ خطاپرور ..
اورلدی قلبگهندن اوقهرمان عسکر .
فقط اجل نیچون ایلر ورودنی تأخیر ؟.
نه‌دن اوزر اودل‌افکاری موت شیرینکار ؟.
هنوز آچلمدیمی یوقسه باب خلدبرین ؟..

اوزاقده برقیا کوردی .. کیدوب طایاندی اوکا
سقوطی برلره نفسنجه ذل صایان آرسلان !
وجود غرقهٔ خون .. سربرهنه .. چهره غضوب
طوریردی . مقصدی کویا مخلد ایتمک ایدی
اوبرده هیکل پر دهشت جلادتی .

احاطه ایتمک ایله پای ذی صلابتنی
یاواش یاواش اومبارك دماء منجمدی
تجسم ایتدی نگاهنده برقزل مرقوب .
بونی کورنجه تخطرله زینلی درآن
اوقان صیزان یورکی یاندی .. یاندی .. یاندی اوکا !

بیتیردی طاقت وآرامنی بو درد الیم ..

ییقلدی بر یانه حسرتکش حلول ممات .
دوشوندی صکره بتون کائناتی خلق ایدنی .
دلی امید ایله طولمشدی که یتشدی اجل ..
شهیدی جنته آلدی حضرت متعال .

کوینده خسته‌لنوب برچوجوق اوکون فی‌الحال
— اوت ! اوبیلدیکمز بش یاشنده‌کی زینل —
یانارکن آتش بحران ایچنده روح وتنی
صایقلایوبده دیوردی — کسیك کسیك هیهات ! — :
« کله‌یدی قرمزی مرقوبلرم !» ... زواللی یتیم ! ..

رجائی‌زاده
م . اکرم

کچنلرده برکون « القول الجید » ی کلیشی کوزل آچمش ایدم . ایکی یوز اللی اوچنجی صحیفه‌نك ابتداسنده شو درت بیت کوزیمه ایلیشدی :

صفحنا عن بنی ذهل — وقلنا القوم اخوان .

عسی الایام ان یرجعـ — ـن قوماً کالذی کانوا !

فلما صرّح الشر — فامسی وهو عریان ؛

ولم یبق سوی العدوا — ن، دنّاهم کما دانوا !

بونك قائلی — « القول الجید » ك دخی اشارت ایلدیکی اوزره — « فندالزّمانی » عنوانیله مشهور برشاعر جاهلیدر . هم شاعر ، همده شهسوار ایمش . « فند » اولو طاغ ، یاخود آنك برقطعه‌سی دیمك اولمسنه نظراً « طاغ پارچه‌سی » اطلاقنه شایان برقهرمان اولدیغی آکلاشیلیور [۱] .

[۱] بوشاعر حقنده براز معلومات ایدینمك ایستدم . اسم وسلسله‌سی شویله مضبوطدر : شهل بن شیبان بن ربیعة بن زمان ..... « بکر بن وائل » ه قدر تسلسل ایدیور .

« فند » دینلمسی برروایته کوره — بوقاریده یازلدیغی اوزره — عظیم الجثه اولمسنه ، برروایته کوره برمحاربه‌ده آرقداشلرینه « بکا استناد ایدیکز ، بن سزك ایچون طاغ پارچه‌سی‌یم ! »

شعر « حرب بسوس » ده سویلنلمشدر . بوقهرمانی بر مظفریتی متعاقب خرما آغاجلریله سایه‌دار برصحرا اوزرنده قومك جنکاورلری ، تبریك ظفر ایچون کلمش اقوام متجاوره دلیرانی حضورنده :

« بنی ذهل خیلی وقتدنبری اقوام بیننده‌کی قواعد حسن معاشرتی پامال ایتمکه
« باشلامش ایدیلر . بز آره‌ده‌کی مناسبتی دوشونوب ، برکون اولورکه حال اصلیلرینه
« رجعت ایدرلر ، دیه‌رك عفو وصفح ایله معامله ایتدك . فقط ایش برحاله کلدی‌که
« شر ومفسدت آپ آچیق اورته‌ده نمایان اولدی . قلیجدن بشقه برواسطه ایله
« حسم دعوایه امکان قالمدی . لازم کلن مقابله بالمثلی اجرا ایتدك . »

مآلنی شعر عربه مخصوص دینه بیله‌جك اولان کمال جزالت وایجاز ایله سویلمکده اولدیغی حالده تصور ایدنجه پیش نظرمده مهیج بر لوحهٔ حماست ظاهر اولدی . فقط لوحه‌نك تماشای بدایعنه مستغرق اولمغه وقت بوله‌مقسزین نظر دقتم اون بش عصر مقدم سویلنلمش اولان شو سوزلرك زمان حاضر ایله اولان مناسبتنه منعطف اولیویردی . بوکون مهارتلی بر محرر سیاسی قلمنی النه آلوبده عثمانلیلرك محاربهٔ اخیره‌یه نه‌درلو برحق صریح ایله قیام ایتمش اولدقلرینی کوستره‌جك برمقاله یازمق ایستمش اولسه شو درت بیتك تشکیل ایتدیکی زمیندن دها مناسب ، دها

دیمسنه ، براوچنجی روایته کوره خیلی اختیار عد اولنه‌بیله‌جك برسنده ایکن برحربده امداده کیدوب « بو اختیار نه‌یاپه‌جق ؟ » استخفافنه مقابل « لدی الحاجه التجا ایده‌جك بر طاغ پارچه‌سی اولمقلغمدن خشنود دکلمیسکز ؟ » جوابنی ویرمسنه مبنی ایمش . فند الك بیوك شاعرلردن اولدیغی ایچون شعرای جاهلیه مترجمین احوالی بوتفصیلاتی قید ایتمکدن صرف نظر ایلیه‌مامشلردر .

« زمانی » — که زانك کسره‌سی ، میمك تشدیدیله‌در — بیوك پدرینه نسبتدر .

یوز یاشنه قدر یاشامش . وفاتی هجرت نبویه « علی صاحبها افضل التحیه » نك تقریباً برعصر مقدمنه تصادف ایلیور .

اهل یمامه‌دندر . « بکربن وائل » لرك سیدی ، شهسواری ، قوماندانی ایدی .

فند برقبیله‌یه امداده کیتمش . معیتنده فقط یتمش کشی بولندیغی حالده امدادجولره اوجه « سزه بیك یدی یوز کشی امداده کله‌جك ! » دینلمش اولمسندن طولایی بونلر شاعر قهرمانه « هانی ارقداشلریکزك بقیه‌سی ؟ » دیمشلر . فند شو جوابی ویرمش :

— بن بیك آتلی‌یم . آرقداشلرم ده یدی یوزدر .

حرب بسوسده ایکی قیزی برابر بولنه‌رق میدان حربده شعرخوان اولمشلردر . « نحن بنات طارق .... » قطعهٔ مشهوره‌سی ایکنجی قیزینکدر .

موافق حقيقت ، دها كوزل برزمين بولمغه موفق اولورمى ؟ بوعرب شاعرى اودرت بيتده جمع ايلديكى نكات سياستى عجبا هانكى دارالفنونده قاچ سنه تحصيل ايله اوكرنمشدر ؟ اقوام حسن معاشرت ايتمليدر . شايد برطرفدن بوقاعدهٔ اصليه‌يه مغاير حركتلر وقوع بولورسه طرف ديكر رشتهٔ صلحى همان قيرميوب متجاوز اولان قومك حال اصلى اولان حسن معاشرته عودتنه انتظاراً دوستانه حل منازعه‌يه چاليشمليدر . حرب برآلت تخريبدر . بوندن ممكن اولديغى قدر احتراز ايتمليدر . لكن متجاوز كوستريلن معاملهٔ دوستانه‌يى سوء تفسير ايده‌رك شر ومضرتى اك آچيق برصورتده ظاهر اولوب‌ده اعمال سيف صارمدن بشقه بر واسطه ايله تسويهٔ مسئله ممكن اوله‌ميه‌جغى تحقق ايدرسه ضررديده اولان طرفك محاربه‌يه قيام ايتمسى حق صريحيدر . بوقدر حكمانك ، بوقدرعلمانك حقوق ملل حقنده كتبخانه‌لر طولوسى يازدقلرى مؤلفات سايه‌سنده ترقى ايتمش اولان فكر بشر آنجق بوعصرده ايراد ايده بيلير ظن ايتديكمز بوسوزلرى « فندالزمانى » اون‌بش عصر مقدم نه‌قدر كوزل ادا ايديور ! غلبه‌يى‌ده متين اولديغى قدر رقيق ومألاً نازك برتعبير ايله افاده ايليور : « دناهم كمادانوا » ، مقابله بالمثلده بولندق ! حقيقت حالده « دناهم كما دانوا » ديمك ، « مقابله‌بالمثلده بولندق » ديمك‌ده دكلدر . برچوق معانىٔ سائره ايله برابر جزا معناسنه‌ده كلن « دين » لفظنك ايكنجى دفعه استعمالى مشاكلةً واقع اولوب بو مشاكله‌نك لسانمزده اجراسى ممكن اولمديغندن اصلنه اك قريب اولمق ظنيله « مقابله بالمثلده بولندق » ديه ترجمه‌ايدلمشدر . بوشاعر جاهلى شو « لسان ديپلوماسى » يه نصل واقف اولمش ؟..

شعرده پك كوزل دكلميدر ؟ « منطق » ك كلديكى يرده طوره‌ميان سوزلردن اولمديغى شويله طورسون ، اوفنه « سن بندن اقتباس قواعد ايت ! » ديور . هر كلمه اوقدر موقعنده قوللانلمشدركه كويا بومأل ايچون ايجاد ايدلمشدر . « عريان » تشبيهى شرك ميدان ظهوره چيقيشنى نه‌قدر آچيق كوسترييور . بعض لطيفه‌پردازان عرب « الناموزون ، شعر عربى » ديه‌جك اولمشلردر . بو ، اشعار عربدن بر قسمنك وزنى اوزان عجمه اويماز ، ديمكدر . عرب شعرينك وزنى كندى ذوقنه

كوره تعيين ايتمش اولديغندن بعض اشعار عربك عجم اوزانته موافق اولماسى نقيصه عد اولنه‌ميه‌جغى دركار اولمقله برابر بودرت بيتك وزنى عجم وترك ذوقنه‌ده موافقدر . بونك ايچوندركه حافظ بربيتى — فقط بر مصراع پايه‌رق وكندى غراميانته كوره بررنك ويره‌رك — آلوب :

« بيا اى طائر فرخ ، بياور مژدهٔ دولت !
« عسى‌الايام ان يرجعن قوماً كالذى كانو ! »

ديمشدر .

« فندالزّمانى » نك نظمى بيك درلو كوزللكى حائزاولمسه‌يدى «ديوان‌حماسه»يه فاتحه اولورمى ايدى ؟ اوراده طقوز بيت اوله‌رق مندرج اولديغى حالده « القول‌الجيد » صاحب فاضلنك ذوق سليمى آنجق‌درردينى انتخاب ايتمشدر . ديكر بش بيتدن :

وفى‌الشر نجاة حين لاينجيك احسان .

بيتى‌ده برمأل حكمتى متضمن كورينور .

— ٤ ايلول ، ٣١٣ —

مفخرى

وصیت

طونوقجه برفنارك نور سایه‌دارنده ،
چادرلرك آره‌سنده زمان راحتده ،
نوبت دكیشدیریلن برفرحلی ساعتده ،
آغاجلی برتپه‌نك قویتو بركنارنده
بولوشدیلر ایكی همشهری قهرمان عسكر :
چمشكزكلی ممشله بلوك امینی عمر .

— كل آرقه‌داش ، باقه‌لم كل ، شو مكتوبی آكلات ؛
بابام نصل ؟
— ایيدر .
— چوق شكر ... ناصل امینه‌م ؟
یمنلیدر، بكا قورقه یالان دیمزكه نینه‌م .

چاریق طاقدیغمز كون آغرجه خسته ایدی ؛
ممش ، اكر بن اولورسه‌م صاقین آجینمه دیدی ...

— بابك سلام ایدییور ، دال طبان سلام ایدییور ؛
بكر سلام ایدییور ، پهلوان سلام ایدییور ؛
نینه‌ك سلام ایدییور ، عمی قیزلرك هكذا ؛
چوبان سلام ایدییور .....
— باق هله ! دییكدی بكا
بزم قادین نجه اولمش .. بزم قادین ، امینه ؟

— بكر نشانلانیورمش ؛ بك ایرماغی طاشمش ؛
صولر یشیل اوبوكك اوستنی باصوب آشمش ...

— یوغكدی .. اما صو ها !.. جوشغون اوللی بوسنه ؛
قیزل پیكار بوقدر طاشمادیدی ... سن‌ده هله
شو مكتوبی بیتیر آرتق ، بزم قادین نجه‌در ؟

— ممش طورگدی ...
— براق ، بن تمام سكز كیجه‌در
دوشمده كورمدم آرتق ....
— بویلده سازلی ایله
چكركه چوق دوشیورمش ، اوگه‌ن هله یوغیمش ؛
آغلده اوچ قویون اولمش ؛ صیجاق براز چوغیمش .
سننك بوزاق بوبومش ، كوك آغاج چیچك اچمش ؛
زواللی چوپ حسننك قیرطوبی طاغه قاچمش .
امام دعا اوقومش جنكه .... ها سلام ایدییور ،
چاقر سلام ایدییور ، مصطفی سلام ایدییور .
عمرگیلك قیزی طوغمش .. صادق سلام ایدییور ...

— براق ، براق ، یتیشیر آكلادق ...
— سلام ایدییور !

— نه صاقلیوك بكا سن .. اكلامامی حالكدن ؟

بزم قادین .. دییور ، دی .. دوشمده کوردم بن !

ممش .. اونامی مصغر ، وجودی هیکل ار ،
اوشیر صاعقه بازو و آهنین پیکر ،
اوسیف بارع غیرت ، اوقلب دین پرور ،
اوطاغ قدر طوپه قارشی کوکس کرن عسکر
ییقلدی برخبرك صدمهٔ نهانی ایله !
ازلدی ، قوپدی یرندن اوقهرمان یورکی ؛
دلنده یأس امل ، قارشیسنده سودیجکی :
نصیب آلیر کبی برقبرك انفعالندن ،
پریده پرتوسودا صولوق جمالندن ،
کلیر انین حیات اضطراب لالندن ،
کچر ظلال اجل چهرهٔ ملالندن ؛
غنوده دیدهٔ شیرانهٔ منیری بیله .
غریب ... جان وریبور ظن اولندی ، صوردی ینه :

— بزم قادین کیدیورمش ، دکلی ؟... آه امینه !..

برازده اغلادی طوردی ملول ، بی‌خلجان ؛
لسان روح المناکی ایلیوردی فغان .
شفق هنوز سوکیوردی ، برابتسام حزین :
نکاه شوق صباوت ، ضیای عشق نوین ،
آغاچلرك آره‌سندن ، چادرلر اوستندن
سوزلدی کلدی ؛ کوزل برخیاله ناظر ایکن
جبین مغبرینه قوندی عسکرك ... او زمان
زمینه غیظ فشان ، آسمانه خنده کنان ،
امین ایمش کبی اللهنه وصولندن
حزین وصیتنی باشلامشدی تقریره :
شهید اولورسه اکر کیمسه برشی آلمایه‌جق ؛

نه مالی وار بوفقیرك ؟ بش اون قویون ، کوسه‌من ؛
براز اکین ، بوزاغی ، غاتی ، برده سازلی دره .
بوشیلرك بریسی آرقه‌سنده قالمایه‌جق ؛
نه وار ، نه یوقسه صاتوب صاومالی .. بهاسیله
امینه‌یه یاقیشیر برطاش آلمه‌در املی ؛
قیزل بویا ، صاری آلتون یازیله سوسلملی ،
طاشك یوزنده قلیج رسمی اولمالی مطلق ؛
ممش نفرمی یاضابطمی کیم باقوب صوره‌جق !
برانجه سونکو یاپلسین قلیج دکلسه بیله ...

— برآصمه‌جق دیکیورسون بابام ، فدان صالسون ؛
بی‌دانه‌جك امینه‌م کولکه‌سنده خوش قالسون !
امام افندی‌یه سویله‌ك که ، حق رضاسیچون ،
مزارجغك باش اوجنده اوچ آیده براخشام
بر « عم » جك اوقوسون ، بریانیق الهی دیسون ...
قادیجغز کیدیوردی !..

— شوکا باقکدی ، تمام ..
ممش ، سن اغلار ایسه‌ك شمدیجك قاچوب کیدرم .
— یازکدی یاز عمر ، عثمان گیله سلام ایدرم !

تسلسل ایلیه‌جکدی سلاملر اما
چالندی بربورو ....

— قاق ، قاق ممش ... سلاح باشنه !

ممش او مکتوبی مستغرق ایتدی کوز یاشنه ،
قیویردی قوینه قویدی ... دلنده عشق خدا ،
یوزنده آن شهادت ، آتلدی میدانه
قاووشمق ایستیه‌رك آخرتده جانانه !

صیاح غضنفروش آواز طوپ ،
ریاح هیاکل برانداز طوپ
غریو غلوآور صور ایله ،
اوطراقهٔ صاعقه زور ایله ،
— که کوکردی هرنقطه‌دن آن بآن
لوامع نشان وصواعق فشان —
تهور کنان ایتدی آغاز جنك ؛
فیافی‌یی ایکلتدی آواز جنك !
یورکدن قوپان برصدای بلند ،
صدای حیات احتوای بلند ؛
براردونك آوازهٔ سطوتی ،
بوتون خلقك آهنك ملیتی ؛
مقدس ، مبارك ، بدیع‌الکمال ،
ظفر اعتیاد وغزا اشتمال ،
ملائك پسند وشهادت مآل ،
سمواته عکس ایتدی اسم جلال !
او « الله ، الله ! » طویولدی ؛ همان
بوتون اردو آتشلره آتدی جان !
بوتون اردونك قهرمان ارلری ،
جهانکیر عثمانلی عسکرلری
جهادك دوشوب شانلی میدانته ،
کوکس کردیلر کولله بارانته .
هجوم ایتدیلر مستریح‌الفؤاد ،
امین‌الشهاده ، فریح‌المعاد .
اولوم هرطرفدن ظهور ایلیور ،
فقط کیم اولومدن فتور ایلیور ؟
بوعثمانلیدر ، مسلمان قانلیدر ؛
ویرر جانی ، شان آلیر .. شانلیدر !

بوعثمانلی غیرتلی ، وجدانلیدر ؛
شهادت یورکلی ، غزا جانلیدر !
شفاعت امل ، عسکر ایمانلیدر ؛
سور نامنی تکری : عثمانلیدر !
نه طوپ وتفنك ونه تیغ وسنان ،
نه آتش ، نه اردو ، نه بارو ، نه جان
طایانماز اوکنده ، یورورسه اکر
ایدر قلعهٔ خصمی زیروزبر !
مقابلدر اون دشمنه برنفر ،
هرعثمانلی‌یه منتظر برظفر !..

تفك صوصدی ، طوپ صوصدی ، هپ سونکولر
طاقلمشدی .. اعدایه این‌المفر !..
طنین آور فسحهٔ کائنات
غریو حیات وانین ممات .
او « الله ، الله ! » ینه بردوام ،
او « الله ، الله ! » ایله تابشام
کوکس کوکسه ، جان جانه اوغراشدیلر ؛
دلیرانه ، شیرانه اوغراشدیلر .
فرار ایتدی دشمن اولوب خاکسار ؛
برعثمانلی ایتمز بونی اختیار .
برعثمانلی ایتدکجه عزم سفر
ظفردر ، ظفردر ، ظفردر ، ظفر !..

*

ممش بومحشر هیجا ایچنده برزده حال
بولوطلو مغربك اشکال بی‌قرارندن ،
آلولی بردومانك موج تارمارندن ،

خیالنی سزه‌رك لمعهٔ عذارندن ،
همای روحنه روحیله پرکشای وصال ..
وصال امید ایدییوردی لطیف یارندن .
امینه‌نك آرایوردی جمال عصمتی ؛
یوزنده شوق بقا ، کوزلرنده نور امید ،
اورلدی تایورکندن ، خدایه کیتدی شهید ؛
کوتوردی یارینه قوینده‌کی وصیتی !

— ۲۰ اغستوس ۳۱۳ —

ع . نادر

یکی ادبیات جدیده

معلومدرکه بوندن برزمان اول ادبیات وادبامز ایکی‌یه آیریله‌رق آره‌لرنده‌خیلی شدتلی مباحثه‌لر، خیلی کورولتیلی مناقشه‌لر جریان ایتمش، نهایت فکر نوینك غلبه‌سیله بواختلافات ومجادلاته خاتمه ویرلمشدی .

آره‌دن اوتوز سنه‌لك بر زمان هنوز کچمه‌مش ایکن ینه ادبیاتمزده براختلاف ظهور ایده‌رك فکر جدید ادب دخی اسکی ادبیات جدیده ، یکی ادبیات جدیده ناملریله ایکی‌یه آیرلمغه، بوایکی فکر آره‌سنده‌ده معارضه‌لر ، مناقشه‌لر بلیرمکه‌باشلادی . ده‌قادانلر دیه برمقاله یازلدی . بوکامدافعه، مدافعه‌یه مقابله ایدلدی . اوته‌ده بریده بیوکلر کوچوکلر طرفندن بعض مقاله‌لر نشر اولندی . بوقره‌غول غوغالرینك نتیجه‌سنده قورقارم که بر مجادلهٔ جسیمه آچیله‌جقدر . قورقومشوندرکه طرفین یبانجی دکلدرلر . ادبای جدیده بربرلرینی زده‌لیه‌جکلر . زیرا حقیقتده ادبیات جدیده انقسام ایتمه‌مشدر . بوحقیقتی اکلامق ایچون نظرمزی برازماضی‌یه ارجاع ایتمه‌مز لازم کلیور : ادبای جدیده‌نك ظهورنده عالم ادبیات نه‌حالده ایدی ؟ نه حاله کلدی ؟ ونه حاله کلمك ایستیوردی ؟

زیاده تفصیلاته کیرشکمکسزین سویلیه‌لم :

سنان پاشالرك ، فضولیلرك ، باقیلرك، نفعیلرك همت دهاسیلریله پك فیضلی بر

صورتده باشلايان ادبياتمز ويسيلرك ، نركسيلرك ، اوقجى زاده‌لرك تأثيرلرينه قاپيله‌رق مستعد اولديغى فيوض كمالى اظهار ايده‌ميه‌جك بر وادى‌يه صاپمش، آره‌ده ظهور ايدن نديملر، غالبلر كبى مجددلر، رهبرلر ده بركره يولى غائب ايتمش اولان فكر ادبى طريق مستقيمنه ارجاعه موفق اوله‌مامشدى .

معنا الفاظ ايچنه بوغولمش ؛ الفاظك كثيف بولوطلريله مستور قالان سماى لاجوردىٔ شاعريت نظرلردن بسبتون احتجاب ايتمش؛ هركس اكلايه‌مديغى كلمات وعباراتك طمطراقنه، گمگمه‌سنه حيران اولوب قالمش ايدى .

بر فكر ادبى‌يى اثبات ايچون مطلقا عربدن، عجمدن دليللر حجتلر اقامه‌سنه احتياج كوريليور ؛ مثلا بر تذكره يازه‌بيله‌جك قدر تركجه‌نك لسان كاتبانه‌سنى تحصيل ايچون عربجه‌يى عجمجه‌يى اك غامض ، اك دقيق جهتلرينه وارنجه اوكرنمك ، بو ايكى لسانك ادبيات وادباسيله اوغراشمق لازم كليوردى . چونكه اوهر سطرده سكزينه اوننه تصادف ايديلان صغوق جناسلر ، سجعلر ، ترصيعلر ، او آثار ادبيه‌يى پارچه بوحچه‌لرينه بكره‌تن زورا كى تلميعلر، تضمينلر بشقه درلو ياپيله‌ميور؛ بونلر ياپلمدقجه ايسه يازيلان شيئ كيمسه‌يه بكنديره بيلمك قابل اوله‌ميوردى .

اك غربى شوراسى ايدى‌كه بوقدر كلفتلر، اهتماملر ايله ميدانه كتيريلن و آندن زياده دقتلر، غيرتلر نتيجه‌سنده آنجق براز اكلاشيله بيلن اثرلرده فكره قوت، طبعه لذت ، حس وخياله جودت ويره‌جك برمعناده بولنه‌ميوردى .

خلق بو اثرلرى اوقومقدن بيقمش، ياخود اوقومغه هيچ‌ده آليشه‌مامشدى ؛ فقط مؤاخذه ايتمكه ، «بن بونلردن برشى اكلايه‌ميورم ؛ بكا اكلايه‌جغم ، ذوق آله‌جغم، استفاده ايده‌جكم برشى يازكز... » ديمكه بردرلو جسارت ايده‌ميور وحتى طرفدارلرى ايله‌هم آهنك اوله‌رق « امان نه‌كوزل شيلر! » ديمكه مجبور اوليوردى .

ايشته بويله برزمانده ايدى‌كه دهشتلى برصداى اعتراض ايشيدلدى ؛ هيبتلى بر نداى تجديد طويلدى . طوپ پاطلامش كبى اطرافى غلغله‌سيله طولديران بو صوت مهيب خلقك نظر دقت وانتظارينى كاملاً كنديسنه جلب ايتمكله برابر اسكى بناى جسيم ادبك بكجيلرينى ، قپوجيلرينى دخى سراسيمه و حيران برحاله كتيرديكندن هركس « نه‌اوله‌جق ؟.. » ديه انتظار ايتمكه باشلادى .

بويله ولوله‌لرله غريب برصورتده ظهور ايدن شمس تجدد نه‌يولده طوغمق لازم كليردى ؟..

آلايشه آلشمش اولان فكرلرى ممنون ايتمك ايچون يالكز نشر ايديله‌جك ضياى دلنشين كفايت ايتميه‌جك ؛ رنكاره شكللره غرق اولمش آتشين لوحه‌لر، منظره‌لرده كوسترمك لازم كله‌جك ايدى. فى‌الحقيقه طلوعنه انتظار ايديلان كونش‌ده اويله برحالده ظهور ايتدى : انظارى معنانك لطيف ضيالرينه غرق ايتمكله برابر الفاظك آتشين رنكارينى، دلنشين منظرلرينى‌ده سماى ادبده انجلا ساز ايلمش، بهارك اك پارلاق برفجر لوحه‌سى ايچنده انظاره نور افشان اولمغه باشلامشدى ؛ برصورتده‌كه كورنلر حيران اولدى ، برحالده‌كه ادباى قديمه‌نك آچيلان افواه تعريضى خلقك انظار تعيبى اوكنده برشى سويلمكه مقتدر اوله‌مدى . اوته‌دن بريدن تعريضه بكزر بعض سسلرده ايشيدلدى ايسه‌ده عمومك چيقارديغى آلقش صدالرى آره‌سنده محو اولوب كيتدى .

قدمانك آثارنده اولديغندن چوق پارلاق ، فقط دها طبيعى، دها معنيدار صنعتلرله مزين، معناجه‌ده مكمل اثرلر اورته‌يه آتلدقجه خلق « ايشته بزم ايستديكمز بوايدى » ديديلر؛ فقط بوتجددى حاصل ايدنلرك مقصدى بودكلدى. بو آلايشلر ، بو نمايشلر اوطمطراقلى، گمگمه‌لى، مرصع، مسجع سوزلر ايلك هجومى قازانمق ، ايلك موفقيتى تأمين ايتمك ايچوندى .

كونش يوكسلدكجه لوحهٔ طلوع يواش يواش زائل اولدى . اورته‌ده روحلرى ايصيدن برضيادن بشقه برشى قالمامغه، هنوز تنور ايتمش يرلرده آغر آغر پارلايه‌رق، او ظلمت كثيفهٔ مجهوليت آلتندن قورتيله‌رق كندى كنديلرينى كوسترمكه، يكى يكى بديعه‌لر كورونمكه باشلادى . اوزمانه قدر لسان ادبك ترجمان اولمديغى جيد جيد فكرلر، حسلر ادبيات لسانيله ساده آچيق برصورتده تصوير وايضاح ايدلدكجه اصل مجددلرك مقصدى نه‌اولديغى اكلاشيليور، اصل نره‌يه وارلمق ايستنلديكنى هركس كوريوردى .

نهايت اكلاشلدى، كورولدى‌كه مجددلر طرز قدمانك اصلاح ايدلمش برصورتى ديمك اولان اوطمطراقلى مسلكده دوام ايتمك ايستميورلر ؛ فكره ، حسه ، خياله يكى برمجرا، يكى برمظهر پيدا ايتمكه ، الفاظ ومعانى‌يى بربرينه معين ايلمكه ، تصوير ديكرله لفظ ومعنايى اريتوب قاريشديره‌رق ايكيسندن دلفريب، نظرربا برشى ميدانه كتيرمكه چاليشيورلر .

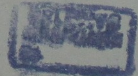
بوفکر، بومقصد اکلاشلدقدن ، آثار ایله ایضاح ایدلدکدن صکره ادبیات جدیده اوچ صورتده کورونمکه باشلادی : بری اشیای طبیعیه یه اوزاقدن باقیور؛ سلاسل جبالك عظمتلی منظره‌لرینی ، سطوح بحارك دهشتلی طالغه‌لرینی تصویر ایدییور؛ فیرطنه‌لر قوپارییور، یاغمورلر یاغدییور ، ییلدیرملر دوشورییور ؛ صکره عالمی پارلاق بر کونشك ضیاسنه مستغرق ایده‌رك براز اول یتیملر کبی اغلایان چهرهٔ طبیعتی قهقهه‌لرله کولدیرییور . . . حاصلی دائما اوزاقدن کورییور؛ آدیملرینی بر طاغك تپه‌سندن دیکرینه، دکزك بر ساحلندن دیکرینه آتیوردی . انساندن بحث ایتمك ایستینجه فکرینه رستملر، دیولر کلیور ؛ حیواناتی دوشونجه خاطرینه ارسلانلری ، قاپلانلری کتیرییوردی .

دیکری دائما اوفاق شیلری کورییور؛ اشیای طبیعیه آره‌سنده کوچوك، کوزه کورونمز درجه‌ده کوچوك لطافتلر ، بدیعه‌لر بولوب کوستریور؛ برفیرطنه‌یی تماشا ایتسه طالغه‌لرك اوزرنده اوچوشان کوپوکاری کورییور ؛ یاغمور دانه‌لرینك طبطبهٔ سقوطنی ایشیدییوردی . کلبکلری قنادلانمش برر شوق طیار ، اجرامی تنور ایتمش برر اشکدانهٔ اصطبار صورتنده کوسترمك ایستیوردی . دائما نزاکتله ، یواش یواش سویلیور، فقط روحه تأثیر ایدییور ؛ کزیشنه، مشاغلنه باقلسه طولاشدیغی یرلرده اوفاق، اهمیتسز اوتلری طوپلامقله اوغراشیور ظن اولنیور؛ فقط تنزهدن عودتنده النده طوتدیغی کلدستهٔ لطافتی کورنجه «بونظرربا چیچکلری نره‌دن بولدی ؟ بو دلفریب دسته‌یی نه‌مهارتله ترتیب ایده بیلدی ؟..» دیه انسان متحیر قالیوردی .

اوچنجیسی بشقه، بسبتون بشقه ایدی ؛ لفظلری، معنالری النده اویونجاق کبی قوللانیور ؛ ایستدیکی شکل وصورته قوییور ؛ کلمه‌لرك فریادینه، صرف ونحوك شکایاتنه قطعا اهمیت ویرمیور؛ یالکز « سز بیلمزسکز؛ باقك نه‌کوزل اوله‌جق! » دییور . . . فی‌الحقیقه‌ده کوزل اولیوردی .

« بدمست غضب المده بر جام ،
« طورسون دییورم شو سیل ایام ! »

دیه فریاد ایتدیکی زمان صداسنی طبیعته قدر طویورییوردی . نظری دائما سمالرده طولاشیور ؛ زمینه مضطر قالمینجه اینمیور؛ بولوطلر، آیلر، کونشلر ایله

اوغراشیور؛ زمینه ایده‌جکی خطابلری بیله سمادن عکس ایتدیرمکله متلذذ اولیور؛ دعا کبی دائما یوکسلمکه چالیشیور؛ هرشیئه یوکسکدن باقمقله محظوظیت بولیور؛ زمینه اینسه بیله بربولوطه صاریله‌رق اینمك ایستیوردی . بوهیچ برینه بکزه‌میور ؛ هر نمایشنده برتجدد، هرتجددنده بر لطافت کوسترییوردی .

اوچ مختلف صورتده تجلی ایدن بواوچ قوت یالکز بر نقطه‌ده ، بر مقصدده اتحاد ایدییورلردی که اوده آثار ادبیه‌یه شو اوچ وظیفه‌یی تحمیل ایتمکدن عبارت ایدی :

اوکرتمك ، کوسترمك ، حس ایتدیرمك .

فی‌الحقیقه بوقوای ثلثه‌نك میدانه کتیردیکی آثار ایچنده هیچ بری کوریله‌میور- دی‌که برشی اوکرتمسون ، برشی کوسترمسون ، یابرشی حس ایتدیرمسون .

برنجیسنده انظار تعریض هیچ برقصور کوره‌میور ؛ لفظی معناسندن ، معناسی لفظندن کوزل بولیور ؛ بناءً علیه بواثرلر هرکس طرفندن مظهر قبول وتحسین اولیور ، حیرتله کوریلیوردی .

ایکنجیسنده بعضلر کلفته بکزر برحال کوردکلرندن شکایت ایدییورلردی . حالبوکه اوحال دقیق ورقیق معنالره یاقیشه‌جق صورتده الفاظك انتخاب وتنظیمنه براز زیاده دقت ایدلمکدن ایلری کلیوردی‌که ضروری ، مجبوری ایدی .

اوچنجیسنده ایسه الفاظجه مبالاتسزلق کورییورلر ؛ بوندن شکایت ایدییورلر ؛ «لسانی بوزییور ، بوآدم قواعدمزی برباد ایدییور...» دیه قیامتلری قوپارییورلر ؛ فقط ینه اولطافتلره ، اواعتلالره حیران اولمقدن قورتیله‌میورلردی .

ایشته بوصورتله ظهور ایدن ادبیات جدیده بدایت ابداعنده ادبیات قدیمه‌یه متمایل برحالده کورونمشسه‌ده فکرلرده ایجه تأسس ایتدکدن صکره لباس معرفتی اولان اومزین اثوابلردن صییریله‌رق چیچك یاپراقلرینه ، بهاربولوطلرینه، تبسم نورلرینه بورونمش ؛ هردرلو بدایعی ، هریولده لطائفی ایله انظار اشتیاقه نور افشان اولمغه وکیتدکجه کوزللکنی آرتیرمغه باشلامشدر .

شمدی شو تفصیلاتدن اکلاشیلیرکه بوکونه‌قدر میدانه قونیلان آثار هپ ادبای جدیده‌نك قوردقلری اساس اوزرینه مبتنیدر . شو صوك زمانلرده بعض یکیلکلر کوستریله بیلمش ایسه‌ده ینه اونلرك چیزدکلری دائره خارجنه چیقیله‌مامشدر .

هرشی کبی ادبیاتك ده قاعدهٔ تکامله تبعیت ایتمسی ، کوندن کونه یکی یکی رنکلر یکی یکی شکللر کوسترمسی طبیعیدر . ادبای جدیده زمانلرینه قدر هیچ کورولمدك ، هیچ ایشیدلمدك صورتلرده پریٔ طناز شاعریتی جلوه‌نما ایتدیلر ؛ ادبیاتمزه قیمتلری زائل اولمز ، اونوتلمز نیجه اثرلر یادکار ایلدیلر ؛ فقط ادبیات کبی بتون دنیایی ، حتی بتون کائناتی احاطه ایدن برشیئك هردرلو بدایعی ، هربولده الوان و اشکالنی یالکز اوچ درت کشینك آثارنده جمع ایده بیلمك ممکنمیدر ؟ آنلر نه‌قدر غیرت ایتسه‌لر ، نه‌قدر بدایع کوسترمش اولسه‌لر ینه کریده قالان بدیعه‌لر ، لطافتلر نامتناهی اولمزمی ؟ زمانمزده « یکی ادبای جدیده » ، « دهقادانلر » کبیناملر ایله توقیر و تحقیر ایدلمك ایستنیلان کنج شاعرلرك ، ادیبلرك اره‌صره میدانه آتدقلری اثرلرده کوریلن بکیلکلرده ایشته اوخزینهٔ صنعتك بقایای قیمتداریدرکه بیتمه‌مش و بوندن صکره‌ده الی ماشاءالله بیتمیه‌جکدر .

شوحالده بوکنج ادیبلری ادبیات جدیده‌نك خارجنده براقمق ایچون یکی یکی اسملر ایله تفریق ایتمکده نه‌لزوم ، نه‌مناسبت کورییورلر ... بیلمم .

بونلر حقنده درمیان ایدیلان سوزلر ایکی مقصده راجع کورینیور : بری بغیر حق تحقیر ، دیکری لزومندن زیاده توقیر .

شوایکی فکرك درجهٔ اصابتی اکلامق ایچون هربرینی آیری آیری تدقیق ایده‌لم . مؤاخذلرك کوستردکلری شدت روامیدر ؟.. اولا بونی اکلایه‌لم .

معارضلر دییورلرکه :

« یازدقلرکز اکلاشلمیور ؛ اسکی ادیبلرك اثرلرینی اکلاشلمامقله تعییب ایدرکن
« اونقصانه کندیکز دهازیاده مبتلا اولدیکز . هله بعض نظملرکزی نه‌عوام نه‌ده خواص
« اکلایه‌مدقلرندن اوقودقجه نه سویلیه‌جکلرینی شاشیرییورلر . مقصدکز بزه معنا
« افهام ایتمك ایسه بوکا مساعد بریول اختیار ایدیکز . یوق ، بویله دکل‌ده یالکز
« سویلنمك ایسه باری خبر ویرك ، بیهوده مطالعه‌لری ایچون یورلمیه‌لم .
« سز ادبیاتی ترقی دکل تدنی ایتدیردیکز ؛ نورسیدکانك ذهنلرینی بوزدیکز ؛
« خلقی مستفید ایده‌جك صورتده اداره ایدیلوب طوران اقلامی یوللرندن صاپدیره‌رق

« معطل دینه‌جك برحاله کتیردیکز ؛ اوت ، معطل ... چونکه آرتق انلرك‌ده
« یازدقلرندن برشی اکلاشلمیور . »

بواعتراضاتك بلکه هپسی مطبوعات صحیفه‌لرنده کورلمه‌مشدر ، برطاقی‌ده آغزلردن ایشیدیلوب کلیور .

فی‌الحقیقه یکی آثار ادبیه میاننده عد ایدیلن اثرلر ایچنده اکلاشلمسی براز مشکل کورینن سوزلرده واردر ؛ فقط بونلرك عموماً بی‌معنا اولدقلرینه حکم ایدرسه‌ك معانی‌یی کندمزدن دعواجی ایتمش اولمزمی‌یز ؟

معلومدرکه ادبیاتده توریه و تلمیح کبی ، کنایه و تعریض کبی ، هله استعاره و مجاز مرسل کبی برطاقم صنایع واردرکه حل ایدیله بیلملری وقوف و اقتداره توقف ایدر ؛ برطاقم سوزلرده صرف خیالات شاعرانه اوزرینه ابتنا ایتمش افاده‌لر اولدیغندن — شاعر دکل اما هیچ اولمزسه — فکر شاعریته مالك اولمدقجه اکلاشیله‌مز .

مثلا جناب بکك شو بیتلرینه باقه‌لم :

ای کیزلی کبوترلرك آهسته سرودی ،
ای مروحهٔ لانهٔ مرغان ،
ای باد خرامان !

آفاقه اینجه کیجه‌نك سترهٔ دودی
باشلارسك افقدن سیلانه
بالین جهانه ؛
. . . .

شمدی بومنظومه‌یی اوقویان ذات اکر صنایع ادبیه‌یه واقف دکلسه دیه‌مزمی‌که : شاعر اولا کیزلی کبوترلرك آهسته سرودینه ، صکره لانهٔ مرغانك مروحه‌سنه ، صکره باد خرامانه خطاب ایدییور ؛ دها صکره بونلرك هپسنی افقدن بالین جهانه سیلان ایتدیرییور . هایدی روزکار ایچون طوغرو اولسون ؛ یالانهٔ مرغانك مروحه‌سی ، کبوترلرك سرودی نصل سیلان ایده‌جك ؟ « خرامان » صالنه صالنه کیدیجی دیمکدر ؛ روزکار نصل خرامان اولور ؟ « بالین جهان » دینیلان شی نه‌در ؟ نره‌ده‌در ؟ « سترهٔ دود » نه‌شکل تعبیر اولیور و نه‌معنا افاده ایدییور ؟..

منظومه‌یی اشاغی‌یه طوغری اوقوسه‌ق دها بویله بیك درلو اعتراضات درمیان

ایتمزمی؟. هله خالد ضیا بکك « رقصدن عودت » سرلوحه‌سیله یازدیغی اوکوچوجك اثرفوق العاده نظر تنقیدینه عرض ایدیله‌جك اولسه « بن برشی اکلامدم ! » دیه فریاد ایلمزمی ؟ حالبوکه بو سوزلر طوغریمیدر ؟ طوغری ایسه کتب ادبیه‌دن صنایعی ، استعاره‌لری قالدیرمق لازم کلمزمی ؟

استعاره هرزمان « یره دوشدیسه برمیوه درختی‌پایدار اولسون » مصراعنده کورلدیکی کبی آچیق وسهل‌الانتقال اولمز؛ بعضاً بویله کلامی‌رنکلره بوغار ؛ نوبهار کبی زمین افاده‌یی کلملر ، چیچکلرله اورترده کورونمز برحاله کتیرر . « روزکار » دیمزده « مروحهٔ لانهٔ مرغان » دیر ؛ « کیزلی کبوترلرك آهسته سرودی » دیر ؛ بادی «خرامان» کوسترر . بونلری اکلامق ایچون صنعته وقوفك لزومی تسلیم ایدلمه‌مك نصل قابل اولور ؟

بونلر نه‌ایسه نه... یاربطاقم خیالی سوزلرده واردرکه بسبتون‌غریب کورینور؛ مثلا : « خوف سیاه » نه‌دیمك ؟ بویله تعبیرمی اولور ؟ قورقونك بیاضی ، سیاهی نه‌زمان کورولمش ؛ فقط شاعرلر بونی قوللانیرلر . آلافرانغه بر تعبیر دینیلوب کچیلیورمسون ، بزمده بویله سوزلرمز چوقدر ؛ ازجمله « قره‌سودا » . سودانك قره‌سی آقی‌اولورمی ؟ اولورسه‌خوفك‌نه‌دن‌اولمسون؟ قره‌بلا ، بخت‌سیاه ، نه‌دیمك ؟ دها بویله نیجه تعبیرلرمز واردرکه هپ خیالات شاعرانه اوزرینه مؤسسدر. خزان دیمك ایچون « صرارامش صولمش بربهار » دیر . شدتنی اکلاتمق ایچون بلایه قره‌لق اسنادایدر . بویله‌اسناداتده شاعرلری معذور کورملیدر ؛ چونکه شاعرلرك هپسی بویله‌سویلر ؛ لسان‌شعر بویله‌در . بونلری ایستمین شعره التفات ایتمسون ، بن اساساً شعری سومم‌دیسون .. کسدیرمه بریولدن کیتمش اولور .

اسکی یکی شاعرلرمزك دیوانلری تدقیق اولنورسه هپسنده بویله سوزلره تصادف ایدیلیر . یالکز شوراسی وارکه بوکنج شاعرلرمز استعاراتی چوق‌استعمال ایدییورلر؛ سوزی‌دها ملون ، دها خیالی‌برحالده‌بولندیرییورلر . کرچه بوملونلکك شعره پارلاق بررنك ویردیکی انکار ایدیله‌مزسه‌ده بعضاً لزومندن زیاده ایلری‌یه کیدلدیکی وایجادایدیلن سوزلر آره‌سنده پك‌فنا کلمه‌لر ، ترکیبلرده‌بولندیغی اخفااولنه‌مز. براز دها دقت واعتنا اولنسه‌ده بویله بحقٍ اعتراضاتی جالب اوله‌جق قصورلره محل براقلمسه عجبا نه‌غائب ایدیلیر ؟

باقکز ، مثلا برشاعرمز « ساعات سمنفام » سوزینی قوللاندی ؛ هرکس اعتراض ایتدی ؛ « بوندن مقصد کموش ساعتمیدر ؟ » کبی تعریضلر ایدلدی . کچنلرده بردیکری ینه اوشاعره عائد برمنظومه‌سنده « آن سمنفام » دیدی؛ کیمسه برشی سویلمدی. بوکاسبب شوایدی‌که ساعت ، اقسام زماندن اولان مدت‌معلومه‌یه اطلاق ایدلدیکی کبی تعیین مدت ایچون قوللانیلان آلته دخی تعبیر اولنور . بویله یکی‌برتعبیرك ، خصوصیله یکی برخیالك افاده‌سنده پك‌زیاده دقت ، احتیاط کرکدر . هرکس ساعتی قوللاندیغمز جیب ساعتی معناسنه آله‌رق «سمنفام» ه‌رنك خیالیسنی رفع ایله صرف مادی برمعنا ویریویردی . حالبوکه «آن سمنفام» بویله برتهلکه‌یه معروض اولمدیغندن لسان تعریضه دولاشمدی .

فی‌الحقیقه بعض موقعلر اولورکه لسان اوراده اظهار عجز ایدر ؛ ادیب یاخود شاعر فکرینی ، حسنی ، خیالنی افاده ایده‌بیلمك ایچون مطلقا یکی کلمه‌لر ، یکی تعبیرلر قوللانمغه مجبور اولور ؛ حتی بعضاً قواعد حدودینی بیله موقتاً تجاوز ایدیویرر . بونلر براز محدود اوللی. واحوال مخصوصه‌یه منحصر بولنملیدر . یکی تعبیرانك اکثرنده ایسه بوشرطه رعایت اولندیغی کوریله‌میور . یالکز توفیق‌فکرت بك دائما موازنه ایله حرکت ایتدیکندن شعرلری دیکر رفقاسنك آثاری قدر ملون ومزین اولمقله برابر تعریضه اوغرامقدن‌ده قورقمیه‌جق برحالده بولنیور . « تزلقات رقصیه » کبی ، « رجعت حیات درونی ایله » کبی افاده‌لردن بری؛ ایشته بوجهتله کیمسه‌نك تعریضنه اوغرامه‌دن کمال لذتله اوقونوب کیدییور وکیتدکجه تأمین موفقیت ایدییور .

مع مافیه — سویلدیکمز کبی — بواثرلری ، علی العموم بو اثرلری معناسز کورمك ، « شعردائما عوام وخواصدن هرکسك اکلایه‌بیله‌جکی صورتده‌یازلملیدر » دیمك طوغری دکلدر ، ظن ایدرم . کلمات هرکسك بیلدیکی شیلر اولورده‌معناسنی ینه هرارم دیین اکلایه‌مز ؛ زیرا — تفصیل ایتدك — صنایع ادبیه‌یه هرکس واقف اوله‌مز .

توفیق فکرت بکك یکی برشعرینی دها مثال اوله‌رق آلاجغم :

ساکن براقشامك تتق ارغوانئی
بیرنارکن احتراز ایله دست‌سیاه شب ،
دوشنده برکونك یوکی ، برظل پرتعب
سوق ایتمه‌ده افقلره پای کرانئی .

معناسز ... دكلمی ؟ اویله‌یا، « ساكن براقشامك ارغوانی حجابی كیجه‌نك سیاه الی احتراز ایله ییرتاركن » نه‌دیمك ؟ « بركونك یوكنی ارقه‌سنه یوكلنمش، آغر ایاغنی افقلره طوغری سوق ایدن یورغون بركولكه » نصل غریب خیال ؟ ایشته منظومه‌یی اوقومغه باشلاینجه عوامك دیه‌جكی بودر .

اكر « ساكن براقشامك اومغربه‌یایلان قزللغنی كیجه محوایدركن افقلره برقرالتی چوكمكه باشلادی . » دیرسه‌ك وحتی بونی‌ده براز دها ایضاح ایدرسه‌ك اوزمان سویلیه‌جكمز سوزی هركس اكلار . فقط سوزلرمزده اوپارلاقلق ، اوشعریت قالیرمی ؟ بوایكی سوزی برشعر آشنا اوقودیغی زمان برنجیسنك مطالعه‌سندن آله‌جغی لذتی دیكرینك مطالعه‌سیله اكتساب ایده‌بیلیرمی ؟

مع مافیه شوده واركه بعض كره تلوینات لزومندن زیاده اولیور وعباره‌لرده براز قاریشقجه بولنیورده نظرشاعرانه براستعاره‌دن براستعاره‌یه ، برخیالدن برخیاله كچه‌رك متصل مشغول اولیور ، یورولیور ؛ نهایتنه ایریشنجه‌یه قدر فكر صاپدیغی كریوه‌لردن قورتلمق ایچون اوغراشه بیتاب دوشیور . هله بوحال حسی منظومه‌لرده اولورسه فكر وخیالك فعالیتندن حسه نوبت كلمیور وهله نثرده هیچ ایی اولمیور .

برباغچه‌یی تزیین ایدن كللر ، چیچكلر آره‌سنده اغاچ یاپراقلری ، اغاچ داللری ، قوم دوكلمش ساده یوللر ، چمنلر وحتی یالكز تسویه وتنظیم ایدلمش طوپراقلرده كورلمیدركه طبیعته مشابهت بولنسون . هرطرفنی ازهار ایله قاپلارسه‌ق نظر تماشا كوردیكی لوحهٔ دلاراده روح طبیعتی بوله‌میه‌جغیچون اوقدر متلذذ اولمز .

شمدی‌یه قدر ویردیكمز تفصیلات ایله معارضلرك افاداتنی علی قدر الاستطاعه قسماً محاكمه‌یه چالشدق ؛ شمدی برازده مدافعلری دیكلیه‌لم .

مدافعلرده معارضلر قدر ایلری‌یه كیدیورلر : « ادبیات مملكتمزده شمدی كورونمكه باشلادی ، كنجلرمزدن برینك ظهوریله فیوض بهار ایچنه مستغرق اولدی . » دیورلر وحتی : « بوندن اول یازیلان آثار ادبیه هیچدر ، اولودر ؛ حیات اونلردن بوكونكی آثاره انتقال ایتدی . لسان بوكونكی لساندر . اسكی لسان ادب بیله

هیچدر ! » دیمكه قدر واریورلر ولسانك بوكونكی حاله كله‌بیلمسی ایچون كچیردیكی دورلری ، اونلری میدانه كتیرن اصحاب ادواری هیچ خاطرلرینه كتیرمه‌مك انصافسزلغنده بولنیورلر .

ادبیات جدیده‌نك واضعی ، مؤسسی اولان ادبایی اونوتدیره‌جق ، اونلری اولو عد ایتدیره‌جك اورته‌یه نه‌قونلدی ؟ واقعا بواثرلرده كندیلرینه مخصوص برنوع یكیلك بولندیغنی انكار ایده‌میز ؛ فقط بوقدرجق بریكیلك كوسترن هرادیب ، هرشاعر صاحب مسلك عد ایدیله بیلیرسه دنیایه كلمش ادبانك ، شعرانك هپسی بر مسلك ، بروادئ مخصوص صاحبی عد اولنمق لازم كلمزمی ؟ زیرا هپسنده كندینه مخصوص برادا ، آز چوق بریكیلك بولنور ؛ ادای مخصوصی اولمیانلر پك عادی ادبادندر .

بونلرده كوریلن یكیلكلر — اكر تمییزمده یاكلمیورسه‌م — شو اشاغیده تعداد ایده‌جكم خصوصاتدن عبارتدر :

افادانك اولكیلردن زیاده استعاراته ، خیالاته بوغیله‌رق دها ملون برصورتده بولندیرلمسی ... جمل معترضه‌نك كثرت استعمالیله عبارانك اعوجاجلی برصورتده ، افادهٔ دیكرله دها قاریشقجه وسوء استعمال ایدلمدیكی حالده دها لطیف برشكلده ترتیب ایدلمسی ... موضوع بحثك صورت ظاهره‌سندن زیاده اك كیزلی ، اك دقیق جهتلرینه ایصال نظره چالیشلمسی ... بعض سوزلرك الفاظ وعباراتندن زیاده هیئت عمومیه‌سنك معنیدار برحالده بولندیرلمسی (كه بعضلرك « سمبولیزم » دیمك ایستدكلری بو اوله‌جق) ... یكی یكی تعبیرلر ، افاده‌لرله ترجمهٔ افكار وحسیاته چالیشلمسی ... نظمده سوزك نثره شبیه برحالده افاده ایدلمسی .

بونلرك هپسی كنج ادیبلرمزك اختراع ایتدكلری شیلر اوله‌یدی كندیلرینی بر دور ادبی صاحبی عد ایتمكده تردد ایتمزایدك ؛ فقط صایدیغمز شیلرك برنجیسندن ماعداسنی اعاظم ادبامز دها اول وپك كوزل برصورتده كوسترمشلر ایدی . مقاله‌نك حجمی مساعد اولسه‌یدی برر برر امثله ایله ایضاح ایدردك .

ادبیات جدیده غرب ادبیاتندن‌ده استفاضه ایدلمسنی اجتهاد ایلدی . برچیغیر . بلكه برجاده آچدی . فكر شاعرانه‌یه پابند ترقی اولان كوره‌نكلری قیردی . اقلام ادبایی سربست برحالده براقدی . بوسربستی‌یی حسن طبیعتدن ، وقوف

صحیحدن بشقه هیچ برقید ایله تقیید ایتمدی . بو یولده قیود وتکلفاندن آزاده قالان افکارادب غربدن یکی یکی استفاضه‌لرده ایتسه ، بعض یکی یکی منظره‌لرده کوسترسه اومؤسسلره تبعیتدن قورتلمش ، کندیلرینه خاص برمسلك ، بروادی صاحبی‌می اولمش اولور ؟ خصوصیله مؤسسلر اویله اثرلر براقمشلردرکه کنج ادیبلرمز هنوز اونلرله مقایسه اولنه بیله‌جك براثر میدانه کتیره‌مه‌مشلردر .

سوزی چوق اوزاتدم ، شو صورتله کسمك ایسترمکه : ادبیاتمزك شو طورغون زمانده قلم غیرت وهمتی الدن براقمیه‌رق کمال وقوف وموفقیتله نشر آثاره همت ایدن وطوغری سویلنلمك ایستنیرسه برچوق صفحات ترقی ابرازیله‌ده خدمتدن کری قالمیان نورسیدکان ادبا وشعرایی معناسزلقله ، ادبیاتی افساد وارباب هوسی اضلال ایله اتهام ایلمك انصافسزلق ، قدرناشناسلق اولور . معترضلر بونلرده قصور کوریورلرسه کمال خیرخواهی ایله اخطار ایتملی ؛ فقط اخطار ایدیله‌جك شیلرده صنعته موافق ، وقوفه مقارن بولنملیدر . لازم کلیرسه بحث ایتملی ، ممکن اولورسه الزام ایلملیدر . تاکه مقصد اولان خدمت حاصل ایدیله‌بیلسون . یوقسه حدتله اوزرلرینه کیدیلیرسه ادبیات جدیده نك بیجا انقسامنه ، ترقیات ادبیه‌نك توقفنه یاردیم ایدلمش اولور .

دیکرطرفدنده بعض پیروان بك ایلری کیدیورلر ؛ لزومندن زیاده تمدحانده بولنیورلر ؛ یاقدقلری برالکتریق فنارینی کونش اولمق اوزره قبول ایتدیرمك ، یاکلشلرینی‌ده برر مزیت اوله‌رق کوسترمك ایستیورلر . ایچه دوشونورلرسه بونك ایی برمسلك اولمدیغنی بوپیرولرده تسلیم ایدرلر ظن ایلرم .

بوکون میدانه قونیلان آثار ادبیات جدیده‌نك صفحات ترقیسندن برینی تشکیل ایدیور ؛ بوندن بشقه برشی دکلدر . بو دور ادب اونك ، یالکز اونکدر . آثار موجوده‌یه نظراً یکی بردور ادب آچلمامشدر . فرض محال اوله‌رق آچلدیغنی قبول ایتسه‌ك بیله بونك مقام ریاستنی — ادعا ایدلدیکی کبی — یالکز برذات اشتغال ایتمه‌مشدر وکوریورکه ایده‌مز .

رئیس آرامغه ذاتاً نه حاجت وار ؟ باشلرنده همزك استاد عرفان وادراکی اولان برذات عالیقدر بولنیورکه بونلرك یکی بر وادی سالکلری اولمدقلرینی ، اسکی ادبیات جدیده‌نك یکی خادملری اولدقلرینی کوستریور .

سزایی بك ، ع . نادر بك ، ح . ناظم بك کبی اثرلرنده صرف دور ادب صاحبنه تبعیت ایدن ، اویولده ایجاد بدایعه چالیشان ذواتك ده [ثروت فنون]ده یازیلری بولنمسی ، موضوع بحثمز اولان ادبا ایله اتحاد وامتزاج ایتمسی بودعوایی — میدانه قونیلان آثارك یکی بردور ادب تشکیل ایتمدیکنی — اثبات ایده‌جك دیکر بردلیل دکلمیدر ؟..

اورته کوی — حزیران ۱۳۱۳ —

منمنلی زاده

طاهر

فیرطنه

سکونت بال شفافیله ایتمش ارضی در آغوش ؛
زمین صامت ، دکز راکد ، سما پر اختر خندان ؛
ثوابت جلوهٔ معصوم طنازیله جوشاجوش ،
فقط خاموش ،

شناوردی حریم بحر ایچنده بسبتون عریان .
بوجنبشگاه انواری ایدردی صانکه استکناه
بتون سیاره‌لر حیران .

اوزون برغازهٔ باریك ایچنده ، منتصف برماه
ایدوب آهسته سیران سما حزن سفیدیله ،
اولنجه عکسی دریاده خرامان
صاچاردی ابتسام نازینی موجهٔ لیله
کف سودا .

آغاجلر صمت استغراقه دوشمش ، صانکه حیرتدن
نسیمك قالمامشدی تاب سیرانی .

اوزاقدن بر قوشك گاهیجه برفریاد پرانی
چیقوب قعر سکونتدن
ایدردی لیلهٔ بیضایه نرمین بوسه‌لر اهدا .

۞

دفعةً بر بیغین سحاب سیاه
افق مرئی‌یه ایتدی استیلا ؛
اینجه بر باد تیزپر ناگاه
ایلرندن صدای استهزا
صاچه‌رق کچدی ؛ بحر وکهساره
دوشدی بر لرزهٔ الم ؛ درحال
اوچدی یردن رمیده روح ملال
بر انین ضعیف و آواره .

صوکره ارضی ، هوایی ، دریایی
ستر ایدوب رنك موجه‌دار سحاب
چیقدی فرتوت خدشه مایهٔ شب ،
دیشلری پرغژند حرص وغضب ،
حفرهٔ چشمی پرظلام تراب ؛
بال وساقیله جمله اشیایی
قاورایوب صیقدی ؛ برسکون مهیب
ایلدی روح عالمی ترهیب ...

۞

جوّال بر شراره ایدوب ناگهان ظهور
شق ایلدی ردای کثیف سحائبی ؛
بر نعرهٔ مکررهٔ اضطراب ایله
طولدی بتون بحار وزمین وهوا ؛ هله
فرتوتهٔ شبی
تیتره‌تدی اختلاج ایله بر خندهٔ غرور .
ایتدکجه اعوجاج صواعق هوایی چاك
جوّ هواده بر سوری اشباح رعشه‌ناك
دست مجانبت اوزاتوب برق خاطفه

دمبسته ، هرج ومرج ، کریزاندی دائما .
جادوی لیل ایسه ینه لبریز اشتها
بر بوسه فیرلاتیردی دمادم عواصفه ...
چاربدقجه تازیانهٔ آتش ، سحابه‌لر
فریاد ایدر، زمینه دوشردی شکسته‌پر.

— ٨ شباط سنه ١٣١٢ —

ح . ناظم

عثمانه

اطرافده طوپلر ، تفنکلر متمادی بر ایکیلتی ایله آتشلر پوسکورییور ؛ قارشوده‌کی تپه‌لرک آره‌سندن شمشک قدر سریع بر بولوط پارچه‌سی قوپییور ، آتشفشان بر کله یووار-لانه‌رق اوچیور ، بر سقوط دهاش ایله دوشیور ، بر انطراق هواچاک آفاقی صارصیور؛ دها صکره بر دیکری ، بر اوچنجیسی ، بر دردنجیسی باشنک اوستندن ، اطرافدن بی‌نهایه کله‌لر — برقوهٔ خارقه ایله جانلانان بوتون بو سنکستان پارچه‌پارچه قوپه‌رق ، آتشنثار بولوطلر ایچنده جهنمی بر پرواز ایله اوچه‌رق بولوطلری ییرتان اژدرلر — اویتمز توکنمز سلسلهٔ اهوال موت کچیوردی ...

اونلر بربلوك ایله برطوپ ایدیلر ؛ مهیب ، سیاه قیالرله برعفریت لیال شکلنده یوکسلن تپه‌نك کنارنده ، بولوطلری پامال استحقار ایدن برنکاه آتشدار شجاعتله ، ضابطلرینك بر برقپارهٔ بیاض شکلنده پارلایان قلیجنك اوجنی تعقیب ایدیورلر ؛ او تپه‌یه طیرمانمق ، ایاقلری کفایت ایتمزسه دیشلریله ، طیرناقلریله اویالچین قیالری کمیره کمیره ، طیرمالایه طیرمالایه خطوات فرشتهٔ ظفره ازهار خونین ایله مزین بر شهراه علوی آچمق ایسته‌یورلردی .

اووقت بر حملهٔ فوق‌البشرله خلاطلری قوللرینه صاردیلر ، بر سد سدید سنکین شکلنده یوکسلن بو تپه‌یی چیکنه‌یه‌رك ، چکدیلر ...

اطرافدن بر باروت سحابپاره‌سی قالقه‌رق تپه‌لرك فوقنده ، شو حوضهٔ جباله

صیغنمش وادینك اطرافنده طالغه‌لانه طالغه‌لانه بر بیاض قوشاق کبی طوریور ؛
ناکهان بر تپه‌دن بر کله‌نك پروازیله قالقان طبقهٔ هوائیه ایچنده صارصیله‌رق
چالقانیور ؛ بو نطاق سحاب رقاص آلتنده بایرلره طیرمانان عسکرلر ، اوچورومل‌ردن
بر کردباد ذی حیات شکلنده اوچان سواریلر ، وادیده سیاه قیالرك دهان مخوفندن
دوکولن طوفان آتشه قارشو کوکسلرینی قاباره‌رق ایلرله‌ین طابورلر ، بر مار
هوائی کبی ایصلیق چاله‌رق هوالری قامچیلایان قورشونلر ، اره صره جبال
محیطه‌نك انین اضطرابیله قارشیلاشان آجی بورو سسلری ، دها صکره بوتون بو
حوضهٔ مضیقه‌دن بر موجهٔ طوفانتما ایله قاباره قاباره تپه‌لره مستولی بر سیلاب دهاش
عظمتیله شیشه‌رك یوکسلن غلغلهٔ تکبیر آره‌سنده سیاه بر کتلهٔ ذی حیات هیبتیله
ایلری‌یه ، دائما ایلری‌یه کیدن طابورلرك ایاق سسلری : رراپ !. رراپ !. رراپ !...
عثمان تا اوکده ایدی ؛ اطرافنه باقدی ، بو منظره‌یی کوردی ؛ صکره هنوز
اتکنده طیرماندقلری تپه‌نك فوقنه کوزلرینی دیکدی . او تپه‌یه چیقسه‌لر !.. شو
طوپی اورایه قویه‌بیلسه‌لر !...

شمدی بو طوپ اونلرك بردلدار قیمتداری ، بر نازنین روحی ایدی .
عثمان « هایدی !.. » دیدی ؛ خلاطلر ، بازولرك اطرافنده غجیردادی ؛
طوپ ، بو نوعروس نازان بر بلوك دلداده‌نك هوای غیرتدن تشکیل ایتدکاری
کردونهٔ عشق اوزرنده بر خطوهٔ استغنا فروشانه دها آتدی .
عثمان تا اوکده ایدی ، هر خطوه‌یه ناعمق قلبندن قوپان بر صیحه‌یی تردیف
ایده‌رك « هایدی !.. » دیوردی ؛ اووقت یرلره یاته‌رق ، طاشلره یاپیشه‌رق ،
طوپراقلری قازیه‌رق ، سورونه‌رك ، دوشه‌رك ، یووارلانه‌رق ، فقط ایلری‌یه ، دائما
ایلری‌یه کیده‌رك — اثوابلری ییرتیلمش ، قوللری ازلمش ، اوموزلری چورومش ،
طیرناقلری قوپمش — طوپی سوروکله‌دیلر ؛ تپه‌یه چیقیورلردی ، اون اون بش
حمله دها ، تپه‌یه تماماً چیقه‌جقلر ، طوپی اورایه قویه‌جقلردی ؛ او زمان بلکه شو
بر بلوك ، شو مینی مینی طوپ بر فرقه‌یه راهبر ظفر اوله‌جقدی ...
عثمان تا اوکده ایدی ؛ آرتق شمدی یوکسکلردن منظره‌یی تماماً کوریوردی ؛
قارشوده‌کی تپه‌لر ، بوتون او دشمن تحصنکاهلری ، لباس سنکینی کفایت ایده‌میورمش
کبی آهنین مغفرلر کیه‌رك آتش پوسکورن بو مهیب ، فقط جبین اژدرلر شو

ارتفاعده کندیسنه یاقلاشمش کورونیوردی ؛ عثمان قوللرینی اوزاتسه بوتون بو
تپه‌لری سینهٔ جلادتنه طوپلایه‌رق صیقه‌جق ، ازه‌جك ، خرد وخاش ایده‌جك
صانیوردی .

شمدی دشمن اونلری هدف مقصد ایتمشیدی ؛ شمدی طوپلر بو بر بلوکی محو
ایتمك ایچون آتشلی اغزلرینی آچه‌رق ییلدیرملر صاچیوردی . عثمان برده زیر
منظرینه باقدی ؛ بوتون فرقه کویا باشنی قالدیرمش اونی سلاملایور ، کوزلریله
سمالری کوستره‌رك « ایلری‌یه ! » دیور ظن ایتدی .
بردها « هایدی !... » دیدی ، طوپ بر خطوه دها آتدی ؛ آه ، بویله بر
قاچ خطوه دها اولسه تپه‌یه یتیشه‌جکلردی ...
ناکهان تا اورته‌لرینه ، تاطوپك کنارینه بر بولوط پارچه‌سی دوشدی ؛ بر ثانیه
ایچنده بو بولوطدن بر ضربهٔ الاو چیقدی ؛ عثمان بر مدت هیچ بر شی کورمه‌دی ،
صکره بر قارارتی ایچنده برقاچ دوشمش آدم کوردی ؛ بر آن ایچنده دهشت حقیقتی
اکلادی ؛ بو موفقیتی اکلادقدن صکره دشمنك او نقطه‌یی دوکمکده دوام ایده‌جکنی
کشف ایتدی . شمدی دقیقه غائب ایده‌جك زمان دکلدی ؛ پریشان بر نظر نیاز
ایله آرقداشلرینه باقه‌رق بردها « هایدی !... » دیدی ؛ بر دها آصیلدیلر ، فقط
عثمانك قولی صارقدی ، تا بازوسنك اوستنده بر صوغوق شی طویوردی ؛ اووقت
چوریلدی ، خلاطی بلنه صاردی ، تکرار باغردی ، بر حملهٔ فوق العاده ایله‌ینه آصیلدیلر ،
بو دفعه عثمان یرنده صارصیلدی ، « خلاط قوپدی !... » فریادی قولاقلرینی پارچه‌لادی .
اووقت یرندن فیرلادی ؛ بر ثانیه‌لك بر وهم رؤیت ایچنده طوپی خلاطدن
آیرلمش ، یرنده سندله‌یه‌رك یووارلانمغه باشلامش کوردی . بو طوپ اللرندن
کیدرسه هر شی محو اوله‌جقدی ؛ او زمان آتیلدی ، یووارلانمغه باشلایان طوپه
صارلدی ، فقط ضبط ایده‌میوردی ، طوپك آغرلغی بیتاب وجودینی سوروکله‌یه‌رك ،
کاه آلتنده کاه اوستنده قایالره چارپه‌رق بر سقوط مدهش ایله عثمانی اوچورومل‌ره
چکیوردی .

عثمان کندیسنی غائب ایتمش ایدی ؛ شمدی هیچ بر شی کورمه‌یور ، هیچ بر
شی بیلمه‌یور ، غیر قابل مقاومت بر قوتله دوشرکن یالکز بر شی دوشونیوردی :
طوپی براقمامق ...

كوزلری آچیق ، — كاه باروت دومانلرندن مركب بولوطلرله محمول سمالری زیر نكاهنه سریلمش ، كاه یالچین اوچوروملری ، سینهٔ حشرنده بیكلرجه انسانلر قایناشان وادیلری فوق منظرینه چیقمش كورەرك — یووارلانیوردی ؛ فقط بر زمان كلدی كه هیچ برشی كورمەدی .

بردن هرشی سكوت ایتدی ، هرشی افق موجودیتدن سیلندی ؛ نه او آتشبار تپەلر ، نه اوقورشونلر پوسكورن طابورلر ... هیچ برشی ، هیچ برشی یوقدی . عثمان سیلكنمك ، بوعدم موجودیت ایچندن چیقمق ایچون شو كابوس عدمی پارچەلامق ایستەدی ، فقط بوكا دخی قوتی قالمامش ایدی ؛ شمدی یالكز بر بولوط ، بوغیجی ، بوكالتیجی بر بولوط ایچندە ایدی كه تنفسدن منع ایدییوردی ؛ باغرمق ایستەدی ، باغرەمادی ؛ جكرلری صیقیشەرق بر بوشلق ایچندە بوتون هوتی اریوب آقیوردی ...

آرقداشلری یتیشەرك عثمانی ایكی قایا آرەسنە صیقشمش بولدقلری زمان قوللرینی آچمق ایستەدیلر ، فقط قوللر آچیلمادی ...
عثمانك یالكز كوزلری آچیلدی . « عثمان یارەلیسك » دیدیلر ، اكلامیورمش كبی ارقداشلرینك یوزینە باقدی ؛ دها صكره كوزلرینی اومطلقا چیقمق ایستەدیكی تپەیە دیكەرك « طوپ نرەدە ؟ » دیدی ؛ اووقت هپ كولدیلر ، طوپ حالا عثمانك قوللرینك آرەسندە ایدی ...

عشاقی زادە خالد ضیا

قمرهٔ غضب

مخاطب اول بكا ای بدر آسمان پیرا !
مواجهەكله سنك شعرلر طوغار زیرا .

بوشب سنكله منوّر شو صحنهٔ تاریك ،
بنم بو منظره سودامی ایلەیور تحریك .

كفنلنیر كیبی كاهی محاط ابر اولما ؛
شوخستە روحمە ظلمتنمای قبر اولما !..

افقدە صانكە بر اكلیل كوهسك شیمدی ،
فروغ آنك ایلە پرشكوهسك شیمدی .

مسافه‌لر سکا اولماز درنك بخش کسل ؛
آچيل فضايه ، اوچان روحلر قدر يوکسل !

عجب نه‌لر گوريورسڭ طلوع شعره مدار
محيط ارضی طولاشدقجه دائراً مادار ؟

محالدر حرکت سنجه خارج از محرك ؛
دونر نجوم بوقانونه اتباع ايده‌رك .

مدارلر سزه هپ آيری آيری دام اولمش ؛
سزڭ عبادتڭز گردش مدام اولمش ...

اوچه‌يدم آه شوفسحتسرای افلاکه ،
فلك آنه‌يدی بنی ماورای افلاکه !

بنی بو منظره اتمه‌زدی دوردن مبهوت
روانم اولماسه بالاجهندهٔ لاهوت .

بوله‌يدم آه درازئ عمردن فرجه ،
نصيب اوله‌يدی سفر اوله برجدن برجه !

سؤاللر ينه روحمدن ايله‌مکده صدور :
نه‌در فضالر ايچنده بوسير دورادور ؟

سمايه باقده دوشون کائناتی برکره ؛
نه‌در بو سعی تعب ناپذير هر ذره ؟

ياناره طورور کيمی هردم ، کيمی سونرده دونر ؛
شوزهره‌نك يری نرده ، سهيل نرده دونر ؟

مسافه‌لرده الهی نه‌در او بعديت ؟
ناصل تصور اولونسون بوصحن ايچون غايت ؟

دوماندر اول و آخر ، بودوده عقل ايرمز ؛
ازل ديمك نه ديمکدر ؟ حدوده عقل ايرمز !

ازل ، ابد .. بونی مشکل گلير قبول ايله رد ؛
بوتون سرائر هستی وله فزای خرد .

نه‌وت ! حيات ناصلشی ، بومعجزات نه‌در ؟
نه آکلامش حکما صانکه آلتی بيك سنه‌در ؟

قولای اوقونسه‌ده خلقت کتاب معتبری ،
يازيق ! که قارئڭ اولماز مألدن خبری .

يازيق ! — تفحصه اولدقجه منحصر نيات —
قالير نهفته ظواهر قدر لدنيات .

بلافتور بشر ذوق آلير بوغيرتدن ،
صوکنده سجده‌لر ايلر خدايه حيرتدن .

درم عبادت ايچون هپ وجوده گلمشدر ؛
آله ايچون بوعوالم سجوده گلمشدر .

نه‌دن گلير بو طوروش ای قمر مهابتله ؟
سنکله برگيبی يز کائناته نسبتله !

دماغ : برکره ، بربيك ، برجهان ... برشی ؛
نه‌وت ، فقط بوجهان ديده‌دن نهان برشی !

که هر سحابی فروزندهٔ بوارقدر :
سماسی ، ارضی تجلیگه خوارقدر .

بنم باشمده اولور وولقانله طوفانم ،
شئون ايله طولودر کائنات عرفانم .

خطاب ایدر طورورم هرگیجه سماواته ،
عتابلر طویارم قارشیلق بو اصواته .

چیقار مواجهه‌مه بر سفید لحیهٔ شیب ،
گیره‌ر بو شکل ایله برحال پیره هاتف غیب ؛

ایدر مقابله نقصانمی تذکرله ،
جوابسز قالیرم عجزیمی تفکرله .

بقای حسن ایله مغرور ، ای لقای حسن !
بولوطلرك آراسندن نه خوش گوروندك سن ؛

سن ای قمرکه ایدرسك بو ارض ایله دوران ،
سن ای قمرکه بو منبعدن ایله‌دك فوران ،

من الازل شو جهانده عجب نه‌لر گوردك ؟
نه سورلر ، نیجه ماتملی صحنه‌لر گوردك ؟

سمایه ، ارضه نگهبانسك اورطه‌دن شیمدی ؛
نه صحنه‌لر گوریورسك او نقطه‌دن شیمدی ؟

او محرکگده ینه دائر اولمالیدك سن ،
فقط « صفا » گیبی بر شاعر اولمالیدك سن ! ..

— ١٠ حزیران سنه ١٣١٣ —

اسماعیل صفا

نقیه خاله

آغستوس نهایتنك اك حار ، اك آغیر ، فقط یالدیزلی کبی طوران بر اقشامی ایدی ؛ ارن کوینك ایچ طرفلرنده ، بر باغك کوشه‌سنده‌کی قمریه‌نك آلتنده اوستی اسکی بر کلیم ایله اورتولو ، کراز داللرندن معمول بر قانایه‌نك اوسته‌نده باغداش قوروب بر الیله چوبوغنی ایچن ، دیکر الیله قرمزی پوسکوللو عوداغاجی تسبیحنی چکن نقیه خاله‌نك مور طمارلری چیقمش ، چیللی ، یوموشاق النی معتادم وجهله علی العاده اوپدم...

— برخوردار اول اوغلم !

هر اقشام اوه عودتمده بو سالخورده قادینك النی یاریم آغزله اوپدکجه بونجه سنه‌دنبری طرز و شکلی دکیشمین بو دعایه مظهر اوله اوله ، آرتق او قدر اهمیت ورمه‌مکه ، بعضاً نه‌دیدیکنی بیله ایشتمه‌مکه باشلامشدم . دنیادن الی اتکنی چکمش ، کیتدکجه مشرف خراب عمر فانیسنه رغماً عقباسنی اعماره چالیشان ، ساکت ، ساکن ، سکسانلك بر « نقیه خاله » هرکسی نه‌درجه مشغول ایدرسه بنی ده اوقدر مشغول ایلردی . لکن بیلمم هرکس ده اویله‌میدر ؟ بن پك کوچك چوجقلر ، برده پك اختیارلرله مکالمه‌دن لذتیاب اولورم . برینك ماضیسی معدوم ، دیکرینك استقبالی مفقود بو طلوع و غروب نوحه‌لری بکا پك خوش ، پك طبیعی کلیر ! ..

کیتدم ، نقیه خاله‌نك یاننه اوطوردم . کناری اویه‌لی ، یشیل نماز بزینك

التندن چيقان ، كوكلرى اسمرار حياتدن آق ، اوجلرى حنادن قيرمزى صاچلرينك .. بر دانه بيله ديشى قالمديغندن ايچرى طوغرو چوكمش اينجه ، اوچوق دوداقلرينك .. آقلرى بيله صارى يه مائل صولوق كوزلرينك اوستنده آغير آغير اينوب قالقان كوز قاپاقلرينك .. كهنه چوبوغنك دومانى فوصوورداته رق صاوورد قجه مدوجذرى پك آشكار ، اولان بوروشوق ، قانمرلى يانـاقلرينك .. حلالى كوملكك آلتنده دائما آچيق قالان ، كميكلرى چيقمش پاك ، قيرمزمتراق كوكسنك حالى بو آقشام بكا پك طوقوندى ...

— نقيه خاله ، صيجاقلرله نصلسك ؟ بروسه مى صيجاق ، استانبولمى ؟

نقيه خاله بدرمك سود ننه سنك بيوك قيزى ايمش .

كنديسى مورەلى اولوب مهاجرتدن صوكره بوتون عمرينى بروسه ده كچيرمش ، اوراده تأهل ايتمش ، اوراده چوجقلرينى عسكره كوندرمش بر مبارك بختيار ايدى .

نقيه خاله عسكرلكى ، عسكرلرى پك سوردى . استانبوله كلدكدن صوكره اك بيوك تنزهى اكثر جمعه لر قباطاشه قدر كيده رك بورادن عسكرلرك عودتنى تماشا ايتمك ايدى . قره غوللرك اوكندن كچر ايكن نوبتجى يه « سلام عليكم اوغلم ! » ديه مطلقا آشنالق ايتمك معتادى ايدى . يولده كورديكى نفرلرله فرصت بولدقجه لاقيردى ايتمك پك مراقى اولديغندن اوفرصتلرى هيچ غيب ايتمز ، بعضاً اونلره يمش آلير ، توتون آلير ، ويررايدى . چوق دفعه لر خاله نك قالديرم اوستندن سوكلمش ايرى طاشلرى — اوغلى كبى سوديكى عسكرلرك آياغنه چاربوب اينجيتمسين ديه — قالديروب بر كناره قويديغى واقع اولمشدر .

— اوغلم سليميه قيشله سى بورادن چوق اوزاقميدر ؟..

سليميه قيشله سى طرفنه باقاركن — چوبوغنك دومانلرى آرقه سندن ابديوند بر خياله قرارگاه اولان — او نورى صولوق قاره كوزلرينك اوزاقلرده ، پك اوزاقلرده حزين برشيلر كورر كبى كوله رك ياشارديغنى كوردم .

يوموشاق تويلو ، ايرى برصارى يلپازه كبى قسماً افقه كوملمش كونشك

اوچوق ضياسى ، كثيف ، ضعيف ، اسمرين بر روزكار ايله برابر قمريه نك يارى صارارمش آصمه ، يابانى كل داللرى آره سندن سوزوله رك خاله نك يشيل نماز بزينى خفيف نوازشلرله اوپيوردى ... كائنات مهيب برسكوت ايچنده ؛ اغستوس بوجكلرينك اوزاقدن ايشيديلن اوغولتيسيله ، باغك كوشه سنده كى حوضك ايچندن قوربغه لرك فاصله سز فريادى اطرافه سرپيليور ؛ اوزوم كوتوكلرينك كوندوزين حرارت شمسدن ترس دونمش صارى يه مائل ياپراقلرى اوصول اوصول تتريور ؛ سس سز سس سز ، سرين سرين اسن آقشام روزكارى اطرافده كى اغاجلره ، چمنلره ، كيجه صفالره بايغين برطراوت ، نازنين بر نازه لك ويرييور ؛ فضايه پك رقيق بر « اقشام قوقوسى » يايليور ؛ طونوق مائى اسمانك اوته سنده بريسنده بياض بولوط پارچه لرى حركتسز كبى طوريوردى .

— خاله ، سليميه قيشله ـنى نه يه صوردك ؟..

— هيچ !...

بو « هيچ » شومبارك قادينك بوتون عمرى ، بوتون سركذشت حياتى ، بوتون ماضيسى ايدى . رنكسز دوداقلرينك آره سندن بردعاى لطيف بو آقشامك روحانى رونقنه قاريشه رق دركاه اجابته طوغرو پرواز ايتدى . اوح ! شودقيقه پيشمده اوچ شهيد والده سى بوقادين نه علوى ، نه فرشته ى برلطافته بوروندى . كوزلرينك اوجندن طيران ايدن برابتسام نوّار مفخرت ، برشعلهٔ شفقت اصيله بكا بر مستىٔ حزين معنوى ويرمشدى . باشمى يانمه چويردم . ديوارك كنارنده كى قالين بر كولكه نك آلتنده يارى ياپراقلرى قورومش ، دوكلمش ، توزلر ايچنده ازيلمش ، يارسى صولمش ، بوكولمش برچيچكك اوچوقلغى .. اوته طرفده طوپراغه طوغرو چوكمش برقورو كراز اغاجنك منظره سى ، دها ايلريده كهنه ، بوياسز بر كلبه نك خرابئ يأس آلودى كوزمه ايليشدى :

— مرحوملرى ياد ايتدك دكلمى ؟..

يوزمه برنگاه شفقت عطف ايده رك اسكى ياره لرينى كوسترن اختيار برغازى كبى حزين برنشئه ايله ياواشجه « اوت » ديدى :

— بويله برياز اقشامى ايدى . حسينجكمى صورمغه كيتمشدم . برضابط دفتره باقدن صوكره « ياقينده كله جك » ديدى . صوكره چيقيوردم ، برنفر يانمه صوقولدى ،

« حسين اغا بزم نائل اوله‌مديغمز رتبه‌يه نائل اولدی ... شهيد اولدی ...
والده ! » ديدی . آغلامدم . ذاتاً پدری بكا اونلر ممه‌ده ايكن « ياغازی ، ياشهيد »
ديه سوت‌ويرديردی . نه اوكا ، نه حسنمه ، نه‌ده دامادمه تأسف ايدرم . آخرتده
بنی بكليه‌جك شو اوچ قربانمدن باشقه برشيئم يوق . البته اونلر بكا شفاعت
ايده‌جكلردر . كوكلو كيدن دامادمك شهادت خبری كلديكی زمان قيزم نه‌قدر
اولسه تازه جاهل ، اولديغندن‌خيلی تأسف ايتدی . ذاتاً‌ده ضعيف ايدی .. افلاح
اولمادی . اوچنجی آيی اوده مرحوم اولدی . تازه‌لك ، بكی كلينلك نه غريبدر ؛
آيرلديغی كيجه نصلسه قوجه‌سی كندی كنديته :

بولمق كوزل اولمازمی
يارين حق ديوانده
كوكسی آل آل ياره‌لی
نشانلكی يانكده ...

ديه بر تركی سويلمش . قيزجغز بتون خسته‌لغنده كنديني غيب ايتديكی زمانلر
بوتركی‌يی تكرار ايدردی . شيمدی ، شيمدی ، بن‌ده انجق اونلرك بوخيالاريله وقت
كچيره‌بيليورم . آرتق بونلر بنم ايچون درت قانادر ، دكلمی اولادم ؟.. آه ! ذاتاً
اوله‌جك اولنجه بويله غزاده كناهلرندن سيلكنه‌رك كيتملری اولی دكلميدر ؟
آرقداشلرينك سويلديشنه باقيليرسه اوچی‌ده آلنندن ، كوكسندن اورولمش . آه
حسنجغم .. نه‌يكيت ، نه‌قهرمان ايدی ! بكا كيدركن : « ننه‌جكم ! بنی آرقه‌مدن
اورولمش ديه ايشيديرسه‌ك صاقين روحمه اوقومه . سندن امديكم سوت بكا حرام
اولسون ! » ديمشدی . ذاتاً اوچی‌ده اولمك نيتيله كيتمشلردی . حسنك شهيد
اولديغنی خبر آلنجه اغلاديغمی كورن باباسی بكا دارلدی . كنديسی سجدهٔ شكرانه
قاپانمشدی . اوزماندن‌بری نه وقت كوكله بررقت ، بر آجی كلسه كوزمی قاپاينجه
اونلر كوزمك اوكنه يارەلريله كليرلر ؛ كوله‌رك اللرمی ، يوزمی اوپرلر ...
انشاءاه سن‌ده اولادلرك غازيلكنی كوررسك .

— آمين خاله‌جغم !..

صوكره كوكسندن نسخه كبی اينجه برمشمعده صاريلی ، بوروشمش ، قات

يرلری ييپرامش بر كاغد چيقاره‌رق دوداقلرينه كوتوردی ؛ صارارمش كوزلرندن
آغير آغير داملايان بر ايكی قطره ياشله ايصلاتدی ؛ حسينك صوك مكتوبی ديه
بكا اوزاتدی :

« حقيقتلی باباجغم ، شفقتلی ننه‌جكم!

« اللريكزی اوپوب جمله‌يه سلام وثنالر ايدرم . سزه برشی سويليه‌جكم ، دها
« طوغروسی ديمزجه بر مژده ويره‌جكم ؛ اما اجيميه‌جقسكز ، اغلاميه‌جقسكز .
« بابا ، ايستر ايسه‌ك ننه‌مه سويله‌مه . هانی سن بوقدر محاربه كوردم ، لكن بردرلو
« مرامه نائل اوله‌مادم .. ديمزمی ايدك ؟ ايشته ، تمام حسن مرامنه نائل اولدی..
« شهيد اولدی . اوچ كون اولكی محاربه‌ده بر كييك كبی چويكلك ، بر ارسلان
« كبی ييكيتلك كوستردكدن صوكره شهيد اولدی . الله رحمت ايلسين ! دوشركن
« يانده ايدم ؛ حقكزی حلال ايتمكری رجا ايتدی . برقورشونله شقاغندن ، ايكی
« قورشونله كوكسندن ياره‌لانمش ، بركله‌ده صاغ النی كوتورمشدی . كندی المله
« كومدم . طوپراغه كيرركن ده چهره‌سی كولومسيوردی . اواجدادمزك
« يادكاری ، سنك هديه‌ك اولان يتاغانی‌ده برابر دفن ايتدم . قيني‌ده طاش
« يرينه باش اوجنه ديكدم . بيليرسك كه رحمتلی بونجه سنه‌در كيجه‌لری بيله
« يتاغنه اوبچاقله ياتاردی ... آه باباجغم ، دشمنه نه‌شدتله صالديردق ، كورسه‌يدك !
« كوزمك اوكنه سنك اومحاربه‌لرده ايتديكك هجوملر كليوردی . اونلری بزه
« نه‌طاتلی ، طاتلی آكلاتيردك . ياره‌لری نه سونجله كوستردك . امين اول باباجغم ،
« قاردشم سنك اولادلغكه لايق اوله‌جق صورتده شهيد اولدی . دشمن ايلريدن
« قره بولوط كبی كليوردی . بز ايكی بلوكدن عبارت ايدك . ييلديرم كبی بر هجوم
« كوستردك . ايلك حمله‌ده يوز باشيمزی غائب ايتدك . چاووشمزده ياره‌لانجه
« قوماندايی حسن آلدی . آه باباجغم ، شويله اوزاقده بولنوب‌ده حسنك « يا الله! »
« ديه باغيرديغی وقت آياغمزك آلتنده‌كی طوپراقلرك ، باشمزك اوستنده‌كی اولو
« اغاجلرك زانغر زانغر تتره‌ديكنی كوره‌يدك شاشاردك ! نهايت دشمنی تپه‌دن
« پوسكورتدك . قوغالامغه باشلادق . الك اوكده چاريقلری چوزلمش ، فسی
« دوشمش ، باش آچيق ، يالين آياق ينه حسن قوشيوردی .. قوشيوردی ..
« قوش كبی ، روزكار كبی ، آلو كبی قوشيوردی . بوصره‌ده دشمن بر دفعه دها

« دونمكی تجربه ایتمزمی ؟ ایشته اودقیقه‌ده حسنی یرده كوردم . حرصندن ، حدتندن
« نه‌یاپه‌جغنی بیلمیور ؛ آلتندن دوكولن قانلر ایچنده قیپ قیرمزی كسیلن دیشلریله
« تتیكی چكمكه چالیشیور ؛ تفنكنك نامولوسنی ایصیریبیوردی . كوزلری كوكرمش
« قاپلان كوزی كبی دیشاری فیرلامشدی . اونی ناچار اوراده براقدق . دشمنی
« تماميله تارمار ایتدكدن صوكره یاننه كلدم . كلدیكمی طونجه كوزلرینی آچدی .

« سن هر زمان دیمزمی ایدك كه : بن شهید اوغلی‌یم ، ان شاء الله شهید باباسی اوله‌جغم .
« ایشته بابا دعاك قبول اولدی . او حسرتلی یازینه ، شهادته قاووشدی . هم غازی
« اولدی ، هم شهید . ان شاء الله بزده جنتده اوكا قاووشورز . ظن ایدرم كه ایكی
« كون صوكره یكی بر هجوم دها اوله‌جق ... باقی سنك ووننه‌مك اللركزدن اوپرم .
« دعاكزه محتاجم . بنی صورانلره سلام .

« بو مكتوبی آلایمزك ملازمی ... بكه یازدیردم . كندیسی‌ده سزی تبریك
« ایدییور واللركزدن اوپیور . »

اوغلكز

حسین اونباشی

صولر قارارمغه باشلامشدی ؛ كونش استانبولك آرقه‌سنه طوغرو غروب
ایدییوردی . اوزاقدن براجق آره صره كسیك كسیك اوتیوردی . كوزلرم
صولانمشدی . آقشامك ظل ضعیف حزینی آلتنده ـ زیر ترابنده قیمتلی بر وجودك
بقیهٔ عظامی مدفون بر مزار طاشنه بكزه‌ین ـ خاله‌نك صولمش چهره‌سنه باقدم ؛
حركتسز طوریبور ، توتونی توكنمك اوزره اولان چوبوغنی ایچیوردی .
كاغدی ینه اولكی كبی منتظماً بوكدم ، اعاده ایتمك ایستدم ؛ « بكا بر كره دها
اوقوسه‌ك آ .. نه‌اولور ؟... » دیدی . اوقویه‌مدم ؛ حسینك ، او برادرینك شهادتندن
متحسرانه ، محرومانه بحث ایدن ضعیف وجودلو ، قوی قلبلی غازیٔ جوانمردك
صورت شهادتی كوزمك اوكنه كلدی !...

بو تركك جوهرینك ، بو تركك تربیه‌سنك ، بو تركك قلبنك ، بو تركك شجاعتنك بر نمونه‌سی
اولان بو ایكی دلیر دلاورك ، بو ایكی شیر ترحمینك ، بو ایكی قهرمان بارقه‌طینتك ،
ـ دها ساده‌جه ـ بو ایكی عثمانلینك خیال علویسی آره‌سنده قالان اویالی یمنیسی ، حنالی

صاچلری ، یاسمین چوبوغی ، ضعیف كوكسنی نیم اورتن تمیز حلالی كوملكی ،
قوردیغی باغداشك آلتندن اوچلری كوزوكن سیاه مستیله — بونجه فداكارلغه
مقابل — شومقدمهٔ لیل حزینك اوچوق ظلالی آلتنده ، پاكیزه ، معصوم ، صاف
بر تسلیمیت دیندارانه ایله قارشیمده بكا كولومسه‌ین نقیه خاله‌نك حال خداپسندانه‌سی
پیش ابتصارمده بر لوحهٔ بلند وبدیع تشكیل ایتدی . بر استغراق عمیق بهت ایچنده
قالدم . اوزاقلردن ، یوكسكلردن طوغرو طالغه‌لانه كلن ، تترك سسله
تلاوت اولنان اقشام اذانی بنی ایقاظ ایتدی . قمریه اوزرندن صولمش كللر ،
یاسمنلر نسیم مسانك تأثیریله بو قادینك باشنه ، كوكسنه ، قوجاغنه دوشیوردی .
قالقدم ؛ نقیه خاله‌نك ایكی اللرینی اوپدیكم زمان حسنله حسینك ، او ایكی شهید
مباركك والده‌سی كلمهٔ شهادتی تكرار ایدییوردی .

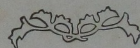
بو وقعه‌نك اوزرندن اوچ سنه كچمشدی . نقیه خاله بر هفته‌دن بری آغیرجه
خسته ایدی . بر صباح ایركن اویاندم . هیچ اونوته‌مم ، بر جمعه صباحی ایدی . اوك
ایچنده هركسده بر سكوت ، بر یأس مبهوت نمایان ایدی ... « سزاره عمر ، خاله
كیتدی ! » دیدیلر . بن بو آجی نتیجه‌یه برقاچ كوندر ایسته‌میه ایسته‌میه انتظار
ایدییوردم . یوره‌كمه زهر كبی بر مرارت ، روحانی بر خشیت چوكدی . « الله رحمت
ایلیه ! » دعاسی او آجینك ، او بار مخوف یأسك آلتنده ازیلن كوكلمدن بر سكونت
كسلان ایله دوكیلیوردی .

خاله‌نك تابوتی باشنده قیرمزی یمنیسی ، اوزرنده اسكیجه بر شالیله جامعه طوغرو
كیدییوردی . جمعه نمازندن صوكره بوتون جماعت جنازه نمازنده بولندی .
بو نمازی ادا ایدن جماعتك قسم مهمی نفرات عسكریه‌دن متشكل ایدی .
ایدیلن دعایه بوتون او مرحومه‌نك چوجوقلرینك سلاح آرقداشلری « آمین »
دیدیلر . آداب مستحسنهٔ دینیه‌مزدن اولدیغی اوزره ینه عسكرلردن مركب بر جم
غفیر تابوتك قوللرینه كیره‌رك تعقیب ایتدیلر . او محمل اخروی طالغه‌لانه طالغه‌لانه
بر ناز روحانی ایله یوقوشدن اینیوردی . قاره‌جه احمد مزارلغنه دفن اولنمق اوزره
اسكداره امرار ایچون قباطاشه كچیرلدی . جاده‌یه كلنجه بزی بر موزیقه صداسی

استقبال ایتدی . ایکی اوچ طابور عسکر ، بوعسکر والده سنك تابوتی اوكندن — ماضیسنی بیلیرلرمش كبی — برحس غیابیٔ احترام ایله ، روحنه فاتحه لر اوقویه رق آغیر اغیر كچیورلردی . بو ، برشهید ننه سنه تصادفك صوك برمكافاتی ایدی !

— ١٧ تموز سنه ١٣١٣ —

احمد حکمت

بر بیاض لرزه ، بر دومانلی اوچوش ؛
اشنی غائب ایله ین برقوش
كبی قار
كچن ایام نوبهاری آرار ...
ای قلوبك سرود شیداسی ،
ای كبوترلرك نشیده لری ،
اوبهارك بو ایشته فرداسی :
قاپلادی بر درین سكوته یری
قارلر
كه خموشانه دمبدم آغلار !

ای اوچاركن دوشوب اولن كلبك ،
بربیاض ریشهٔ جناح ملك
كبی قار
سنی صولغون حدیقه لرده آرار ؛
سن آچاركن چیچكلر اوستنده
اوفاجق برچیچكلی یلپازه ،
نعشك اوستنده شیمدی ای مرده

باشلادی پارچه پارچه پروازه
قارلر
که سمادن دوشر، دوشر آغلار!

اوچدیکز، کیتدیکز سز ای قوشلر؛
کوچوجك، سرسفید بایقوشلر
کبی قار
سزی داللرده، لانه‌لرده آرار.
کیتدیکز، کیتدیکز سز ای مرغان،
شیمدی بوش قالدی سرتاسر یووالر؛
یووالرده — یتیم بی افغان! —
صوك قالان مائی توپلری قووالار
قارلر
که هواده اوچار اوچار آغلار!

دستکده ای سمای شتا توده توده‌در
برك سمن، جناح کبوتر، سحاب تر...
دوك ای سما — روان طبیعت غنوده‌در؛ —
خاك سیاهك اوستنه صافی شکوفه‌لر!

هرشاخسار شیمدی — نه‌یاپراق، نه‌برچیچك!—
برتودهٔ ظلال سپهرنك ونا امید...
ای دست آسمان شتا، طورمه، طورمه چك
هرشاخسارك اوستنه برسترهٔ سفید!

کوکلردن امللر کبی ریزان اولیور قار،
هرسوده خیالم کبی پویان اولیور قار.

برباد خموشلك پرصافنده اویوقلار
طرزنده طورور برآره‌لق، صوکره اوچارلر.

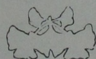
صولدن صاغه، صاغدن صوله لرزان وگریزان،
گاه اوچمه‌ده توپلر کبی، گاه اولمه‌ده ریزان،

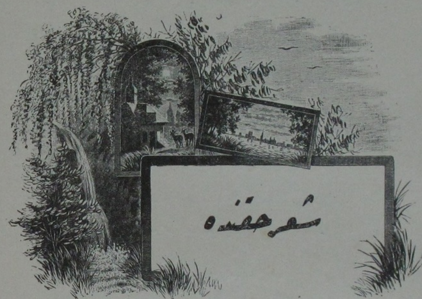
قارلر.. بتون الحانی مزامیر سکوتك،
قارلر.. بتون ازهاری ریاض ملکوتك...

دوك خاك سیاه اوستنه، ای دست سما دوك،
ای دست سما، دست کرم، دست شتا دوك:

ازهار بهارك یرینه برف سفیدی،
الحان طیورك یرینه صمت امیدی!..

جناب شهاب الدین

شعر مملكتمزده بعض ارباب فنك دوچار استخفافی اولیور ؛ بوكا سبب نه ؟

باقكز بن نصل دوشونیورم : زمانمزك حسیات حقیقیه‌سنی تبلیغ ایدن ، مؤثرلرینك شخصیت معنویه‌سنی كوسترن یكی شعرلر لسانمزده هنوز احتجاج ایدیله‌جك قدر چوغالمامش ، شعرله اختصاص ایتمینلرك تعدیل افكارینه كفایت ایده‌جك درجه‌یه كله‌مه‌مشدر . دیمك كه ارباب جدیاتك استخفافی شعرك ماهیت قدیمه‌سنه عائد اوله‌جق . حالبوكه شعر قدیمده ، ماضیده برهیئت اجتماعیه‌نك حسیات وتهییجاتی مصور اولدیغی ایچون ، حد ذاتنده شایان استخفاف اولمقدن متعالیدر . آنجق اشعار قدیمه‌نك تبلیغ ایتدیكی حسیات واحتراصاتی آكلامق اونلرك مولدی اولان عصره ارجاع فكر ونظر ایتمكه ، اونلری كندی میانهٔ مدنیتلرنده كورمكه محتاجدر ؛ مدنیت عصریه ایچنده طوغمش ، بیومش بر فكر ایچون او زمانكی مدنیته رجعت ایسه یا احاطهٔ كامله اقتدارینه ، یاخود اختصاص عالمانه‌یه توقف ایدر . جدی دیدیكم ذواتدن برچوغی بوكا مقتدر دكلدر ؛ بر طاقمی‌ده بو بیوك زحمتی اختیار ایتمك ایسته‌مز . اعصار سابقه‌نك احوال مدنیه‌سی اولسه اولسه سلسلهٔ تاریخ مدنیتی تدقیق وتعمیق ایدن متخصصین علما ایچون مفید اوله‌بیلیر ؛

یوقسه انسانیتك ترقیات عمومیهٔ مدنیه‌سنه نسبتله حال صباوت عد اولنه‌بیلن ادوار ماضیه‌یه —— ولو موقتاً اولسون —— ارجاع حیات ایتمك كلفت عظیمه‌سنه قاتلانمغه هركس مجبور ایدیله‌مز .

مادامكه بولندقلری میانهٔ مدنیتده بر قیمت حقیقیه‌یی حائز اولان اشعار قدیمه بیله بوكون یالكز تاریخی وحكمی بر نظر تقدیره مظهر اولمقدن بشقه لیاقت كوسترمیور ؛ عصرلرك تأثیرات مدنیه‌سی ، خلقك ترقیات فكریه وتهییجات صمیمیه‌سی هیچ حكمنده طوتیله‌رق صرف اسكیلری تقلید فكریله یازلدیغی ایچون نظر حكمته قارشی قیمت جدیه‌دن دائما محروم اولان بوكونكی طرز قدیم شعرلرك هردرلو مزیتدن معرا اوله‌جغی قولای اكلاشیلیر . اوچ بش یاشنده بر چوجوغی حیرت وممنونیته مستغرق ایدن براویونجاغی ، یكرمی یكرمی بش یاشنده بر كنجه اهدا ایتمكدن نه نتیجه حاصل اولور ؟ اولا اواویونجاق هیچ برصورتله تقدیر ایدیله‌مز ؛ اونده شاید بر كوزللك وارسه اكلاشیله‌ماز ، مكركه انسان موقتاً چوجوقلق حسیاتنه عودت ایده‌بیله . ثانیاً بویله بر شیئك اهداسی یا كندیسنه هدیه ایدیلن ذاته چوجوقلقدن بشقه برصفت ویرلمك ایستنلمه‌مسندن ، یاخود هدیه ایدن ذاتك اوندن دها یوكسك برشی استحضارینه قدرتی اولمامسندن منبعث اوله‌جغی ایچون اولكی حاله كوره حدتی ، ایكنجی حاله كوره استخفافی دعوت ایدر . معرفتلری شعرای اعجامی تقلیده انحصار ایدن قافیه سازانك اشعاری اودرلو هدیه‌لردندر كه انسانیتك شمدیكی سن جوانیسیله نسبت قبول ایتمز ؛ اونك ایچون یالكز مقبول اولمامقله‌ده قالماز ، اصحابنك دها یوكسكنی وجوده كتیرمكده‌كی عجزینه دلالت ایده‌رك حقلرنده اصحاب جدیاتك استخفافی موجب اولور . بر احتضار مدید ایله حالا برحیات اولان وادیٔ قدیمك بو مظهریتی —— حقیله تقدیرك صعوبتندن طولایی —— مقلدبه اولان آثار قدیمه‌یه ونهایت علی الاطلاق شعره تشمیل ایدلمشدر ... ایشته بزده شعرك اوغرادیغی بلیهٔ استخفافك سببی ! یوقسه اصحاب عرفان شعرك اساساً عالی اولان قیمت ومزیتنی انكار ایتمك ایستمزلر .

ارنست رنان دیوركه :

« اكر شاعر اولمق بر نوع خصوصی لسان —— لسان موزون —— استعمالنی
« اعتیاد ایدنمكدن عبارت ایسه شاعرلكی ایستمینلر معذوردر ؛ فقط بویله

« اولمیوب‌ده شعر ، روحك بسبتون بشقه برصورتله متأثر اولمسندن ومحاسن اشیایه
« قارشی ناقابل تعریف برصدای مخصوص اظهار ایتمسندن حصوله كلیرسه شاعر
« اولمیان انسان دكلدر ! »

ارنست‌رنانك نظم اشعار ایله اشتغال ایدنلردن اولمدیغی‌ده دلالت ایدركه بو سوزدن مقصد موزون ومقفا سوز سویله‌ینلره تعریض دكل ، بلا استثناروح بشرده خاصهٔ شاعریت بولندیغنی ادعادر .

احتیاجاتمزی دوشونه‌لم : برقسمی صرف ادامهٔ حیات ایچوندركه بونده انسانك حیوانات سائره‌دن فرقی یوقدر ؛ برقسمی‌ده بسبتون روحه عائددركه انسان بوراده حیوانات سائره‌دن آیریلیر. احتیاجات انسانیه‌نك اس الاساسی حسنه محبتدر. بواحتیاج اوقدر مؤثردركه‌ا كثریا تمدید حیات حسنه‌یله غلبه ایدر . زینت ایچون صحتك فدا ایدلدیكنی هرزمان كوریورز . هومبولدك قولنجه : هندك اونه‌رق اهالیسی — وجودلرینی بویایه‌رق نظر استحسانی جلب ایتمك مقصدیله — بویا تدارك ایده‌بیلمك ایچون هفته‌لرجه خدمات شاقه‌یه تحمل ایدرلرمش. بونلرك قادینلری بسبتون عریان كزمكدن چكنمزلرمش‌ده وجودلرینی بویامه‌دن طیشاری چیقمغی آداب معاشرته منافی كوررلرمش .

سپنسر دیوركه :

« آفریقا وحشیلری كچی دریسندن یاپلمش مانتولرینی هوا آچیق اولدیغی
« زمان مفتخرانه كیرلر ؛ یاغمور باشلار باشلاماز همان مانتولرینی چیقاررلر ،
« كمال دقتله دوشیررلر ، عریان وجودلرینی تأثیر بارانه ترك ایدرلر . نه‌حاجت ،
« زمانمزده بیله انسانلرك چوغی انتخاب ایده‌جكلری قماشك موافق صحت اولمسندن
« زیاده كوزل اولمسنی ، یاپدیره‌جقلری البسه‌نك راحتدن زیاده ظرافته خدمت
« ایتمسنی ایستمزلرمی ؟ »

كافهٔ درجات مدنیه‌ده حسنه مجلوبیت حسّك انسانه نه‌قدر مؤثر اولدیغنی اكلامق ایچون تاریخك عادات اقوامدن بحث ایدن قسمنی كوزدن كچیرمك كفایت ایدر .

كوزللك فكری كبی كوزللك مثالی‌ده بزه طبیعتدن كلیور . شوقدركه محاسن طبیعتی كورمك ، صكره اونلری تمثیل ایتمك آز چوق برمدنیته محتاجدر ؛ بر

قومك درجهٔ مدنیتی دون اولورسه كوره‌بیلدیكی محاسن آز ، تمثیلده موفقیتی غایت ناقص اولور .

هرقومك براقدیغی آثار كوزللكی نصل تقدیر ونه‌درجه‌یه قدر تمثیل ایده‌بیلدیكنی كوستردیكی ایچون مقیاس مدنیتیدر . محاسن طبیعیه ثابت ، محاسن تمثیلیه متبدلدر. بوندن اكلاشیلیركه : انسانیت محاسن طبیعتی اولا حس ایدر ، اونی كندیسنك شخصیتنه قاریشدیرر ؛ صكره تصویر ایدر . ممثلات محاسنك شخصه وخصوصیله زمان ومكانه كوره تحولنه سبب ایشته بودر ؛ آثار صنعت ایشته بونك ایچون مقیاس مدنیتدر .

صنایع نفیسه‌نك محاسنی مدنیته یالكز مقیاس دكل ، مؤثرده اولور . انسانیتدن كوزللكه محبت حسنی نزع ایدكز : آرتق نه‌عالی بنالردن ، نه كوزل لوحه‌لردن ، نه حیرتبخش هیكللردن ، نه لطیف بسته‌لردن ، نه‌روح استیناس منظوماتدن اثر قالیر ؛ هپسی بیتر . حتی بوضیاع صنایع عادیه‌یی ، حیات روزمره‌یی‌ده هرج ومرج ایده‌جكی ایچون یاشامق لفظی آولامق واوتلامق كلمه‌لرینه مرادف اولیویرر .

تقدیر وتحریسی انسانیته سبب ارتقا اولان بوكوزللك شعردر .

شعراوحسن مجرددركه هرشیده ، هرحادثه‌ده بولنور. عالی ، مزین ، ظریف بنالر شعرك برر تمثالیدر ؛ هركوزل لوحه برشعری تضمن ایدر ؛ هرصنعتلی هیكل برشعر اوقور ؛ نغمات موسیقیه آهنكدار بر شعردر ؛ برعالمك تحریات فنیه‌سی بر شعر مجموعه‌سیدر ؛ برمدققك كشف ایتدیكی حقیقتده بیوك برشعر مندمجدر ؛ فن شعردر ، علم شعردر ، فلسفه شعردر ؛ بتون مخترعات فكریه‌ده ، بتون معلومات بشریه‌ده شعر واردر ؛ مناظر طبیعیه شعر ایله مالامالدر ؛ حیات اجتماعیه‌نك آهنكی برشعر بلیغدر . خلاصه مادیاتیله ، حادثاتیله ، قوانینیله كائنات برشعر علویدركه عصرلرك انظار تدقیقی هنوز ایلك مصراعنی مشمول حیرت ایده‌بیلمشدر .

تخصیصاً شعر دینیلن منظومات اوحسن مجردی اكلادیغی كبی اكلاتان بر روحك فریادیدر .

یاد نامك كوكلی اذواق لطیفه‌ایله لبریز ایتدی ... ای شعر ، ای حسن اثیری ! بن سنك مسحوركم !..

— ١٠ حزیران ١٣١٣ —

ع . ناظم

آطه‌دن عودتده

— ٥ مایس ١٣١٣ —

یاواش یاواش یورویوردی واپور... هوا غایت
کوزلدی آقشامه مخصوص اولان سکونت ایله ؛
افقلره چوکیوردی غریب بر رقت ؛
یاواش یاواش باطیوردی کونش مهابت ایله .

فنار جواری – که دونمشدی برچمنزاره –
شعاع شمس ایله لبریز شوق ونشئه ایدی ؛
باقلسه فرق اولنوردی ظلال اشجاره
کولومسیور کبی طورمش لطافت ابدی ...

کوکرته خلقنه باقدم ، غریق صمت وسکوت ؛
واپور کورولتیسی یوقدی ، فقط فشافش آب ؛
آچلدی روح ملولمده برحزین مهتاب !..

یاواش یاواش کوچولوب شویله هیئت ناسوت
کوروندی پیش خیالمده باشقه برعالم ...
اویوتدی غملرمی بر رشاشهٔ مبهم !..

سلیمان نسیب

سعی واقتصاد

اقتصاد ، بر علمدرکه مرور زمان
وتتابع تجربه وادمان ایله ، قواعد ثابته
ودستورات صحیحه‌یه استناداً ترتیب وتدوین
اولنمشدر .

اساسی جمعیت بشریه‌نك منافع مادیه‌سنی
اداره ایدن قوانین طبیعیه‌یی تحقیق واثبات ؛
غایتی بشرك استحصال حوایج امرنده‌کی
مساعیسنی اك زیاده ثمره‌دار ایدن طریق
معرفتی ارائه ایله حصول رفاه وسعادتنه دلالت ایتمکدر .

بیلیرزکه بنی آدم مظهر فیض قدرت بر وجود ذی‌قوتدر ؛ فقط بو ساحهٔ
غبرایه احتیاج ایله توأم کلیر .

احتیاج ، بشرك خواص مادیه ومعنویه‌سنه اجرای تحریك ایدن برقوتدر .
بوحرکت ، بشرك مادی ومعنوی خصائص تعالیپرورانه‌سنی اظهار ایدن سعی
وغیرتدر ، سبب معرفتدر .

سعی ، قانون عالمدر ؛ دائرهٔ حکمی ذوی‌الارواحك جمله‌سنه شاملدر ؛ خصوصا ،
انسان قدرت فاطره‌نك کرهٔ زمینه احسان بیوردیغی دفائن طبیعت ، خزائن
ثروتدن حصه‌چین منفعت اولمغه اك‌زیاده مستعد ومستحقدر. بواستعداد واستحقاق
سعی واقدام ایله متناسباً واصل کمال ترقیات اولور .

عصرمز علمای اقتصادیوننده بری سعی وعملی « خواص مادیه ومعنویه‌مزك ،
بر فائده استحصال ایچون ، مظهر فعالیت اولمسیدر .» دیه تعریف ایتدکدن صکره
مطالعات علمیه‌سنی شو صورت وزمین ایله تعریف وتوضیح ایدر :

جمعیات بشریه‌یی ترقیات حاضره‌یه سوق وایصال ایدن سبب وقوت ، سعی وغیرتدر . بی‌سعی وعمل هیچ برشی استحصال ، استعمال ومحافظه اولنه‌ماز ؛ اشخاص ، عیال ، هیأت بشریه جمله‌سی سعی وعمل واجباتیله قائمدر .

بوحکمته مبنی‌درکه حکمادن بری « چالیشمیان کیمسه‌نك یمکه حقی یوقدر ! » دیمش .

سعی وعمل افرادك ، هیأت اجتماعیه‌نك تربیهٔ بدنیه وروحیه‌سنه تأثیرات مهمه اجرا ایدر . مظهر فعالیت اولان اعضای بدنیه وخواص روحیه‌مز قوت ، صحت وسلامت اکتساب ایلر .

برحکیم‌ده « عطالت ، کافهٔ فضائلی محو و خراب ایدن برژنك موثردر . » دیمش . بین‌العوام دخی « عطالت مادر سیئاتدر . » سوزی زبانزد برقاعدهٔ حکمتدر .

آزمایش آثار وَامتحان اعوام ایله ثابت اولمش برحقیقتدرکه سعی وعمل اصحابی جان صیقندیسی ، مساویٔ احوال ، احتیاج کبی اوچ بیوك فنالقدن بری‌در . بو اساسه مبنی علمای حقوقدن بری « عطالت زمین سیئاته آتلمش ایلك خطوه‌در ! » دییور .

سعی وعملك اربابنه بخش ایتدیکی مکافات بوندن عبارت دکلدر . زمان رفاه ووسعتمزده حس وحرکاتمزی تعدیل ، وقت احتیاجده فکر اضطرابمزی تخفیف ایله بزی تسلیه ایدن سعی وعملدر .

قساویه دومه‌سترك قولنجه: « حس وحدت سعی وعمل ایله کسب حلاوت ایدر . چالیشقان برکیمسه هیچ برزمان تام بدبخت اولماز . »

مساعی واعمال ، فائده واجرت استحصال ایتدیکی جهتله ، عوامك تعبیرنجه ثروتك موضوعی اولان « پاره قزانمق » کلامیله تفسیر اولنور .

بوندن برعصر مقدم جنوه‌زی دیمشدرکه : برطاقم خیالات پرستان ودفینه جویان دون کیشوت کبی سنه‌لرجه اتعاب افکار واذهان ایتدکدن صکره استحصال ثروت انجق مساعیٔ عفیفه وجمیله ایله ممکن اوله‌بیله‌جکنی اکلادیلر .

مساعی واعمال تأمین ثمرات وآمال ایتمك ایچون انسان ارزو ومنفعتنه موافق اوله‌رق استحصال ایتدیکی شیئی دیله‌دیکی کبی تصرف ایده‌بیلملیدر .

بوحال هیأت اجتماعیه‌جه نه مرتبه مظهر اعتبار اولورسه او درجه سعادت اشتمال اولور .

مطالعات مسروده سرمایه‌نك معاونتنه مظهر اولان کوچوك ، بیوك امور صناعیه‌نك کافه‌سنه ، دها عمومی تعریف ایله هرنوع اعمال وتشبثات زراعیه ، صناعیه وتجاریه‌یه شامل اولور . شبهه یوقدرکه ثمره‌سی اقتطاف اولنان کافهٔ مساعی هیأت اجتماعیه ایچون نافعدر .

مساعینك سرمایه‌یه ، سرمایه‌نك مساعی‌یه لزوم وبالاشتراك چالشمقدن حاصل اوله‌جق منافعك اهمیتی بوکون تعریف وایضاح احتیاجندن بری‌در ؟

کوریلیورکه هر بری بشرك سعی واقتدارینه بربرهان جلی وقویم اولان قناللر ، واپورلر ، شمندوفرلر قومپانیه‌لری ، مؤسسات جسیمهٔ مالیه . صناعیه وتجاریه شرکتلری کبی آثار عظیمه هپ قوت اشتراك ایله حیز آرای حصول اولمشدر .

عصرمز اقتصادیوننden ژوزف غارنیه دییورکه : بوفعالیت واعمالده مشارکتی کوروب ده جمعیت بشریه‌یی جسیم برآری قووانه تشبیه ایتمك ایستین خیالپرستانك مطالعات سخیفه‌لری قدر عالم علمده کولنج برشی اوله‌مز .

ظاهردرکه بوقووانده چالیشان آریلرك عسلی استحصال امرنده‌کی مشارکتلری عینی خواص ، عینی استعداد ، عینی مهارت ، عینی وسائط ، عینی ذکا ، عینی سعی وحرکت ، عینی سرمایه ، عینی رغبت ، عینی ثبات وعینی فکر تصرف ایله وقوع بولناز . بوندن نسبی ویك طبیعی برانقسام حصوله کلیر . بوانقسام افراد بشرك حال وموقعنده طبیعی برعدم تساوی تولید ایدر . ایشته فعالیت بشریه‌نك چرخ طبیعیسنی تحریك ایدن اسباب مهمه‌دن بری‌ده نقصان مساواتدر . شبهه یوقدرکه قوانده هرآری کندی احتیاج وقوتنه کوره عمومك انفاقنه چالیشیر . ایشته بوحال اشتراکیون دینیلن فرقهٔ ضاله‌نك مذهب باطلنه اساسدر . حالبوکه انسان اشرف مخلوقات جهان ، مظهر فیض یزدان ، صاحب عقل وفکرت بروجود ذی قوتدر ؛ ذکاسی ، سعی وعملی ، سرمایه شکلنده استعمال ایتدیکی وسائطك کیفیت وکمیتی نسبتنده وهیئت اجتماعیه‌نك تکفل ایتدیکی حق تصرف واعمال درجه‌سنده اصول وقواعده توفیق حرکت ایدر ، کندیسی ایچون چالیشیر .

قووانده بوجکلك حرکتی سوق طبیعی‌یه تابعدر . انسان کندی منافعنك

وممکن مرتبه چوق قازانمق امل وارزوسنك سوقيله سربست ، ذکی برمخلوق اوله‌رق دوشونور ، محاکمه ایدر ، چالیشیر . انسانلر ایچون آریلری تقلید ایده‌بیلمك امکانی تصور ایتمك عقل وحکمته کوره بیوك برقصوردر ؛ چونکه خلاف خلقت وحقیقتدر. بویله مخالف خلقت وحقیقت افکار وفرضیات ایله اداره امال ایدن اشتراکیون ، اجتماعیون زمره‌سنك ویزلتیلرینی کیمسه صدای ارغنون در دیه دیکله‌میور . بونلری قوواندہ زنبور حمیره تشبیه ایدییور . بوتشبیه پك ملایم ، پك موافقدر ؛ چونکه ضرردن مستفید اولان بوجنس آریلردر .

الیوم بوغریب مخلوقلرك بین‌البشر مجسم بر تمثال شر اولدقلری محققدر ؛ آنك ایچون ممالك متمدنه‌ده قوۀ عدلیه وجودلرینی امحایه ساعی‌در . بونلر کوندن کوندن اکسلمکده وحمد اولسون زمان حاضرده اسکیسی قدر سسلری ایشیدلمه‌مکده‌در .

مجلس کبیر معارف اعضالرندن

حکمت

✷ عثمانلیلقده عسکرلك ✷

مهر منیر اسلامیتك بتون کائناته نشرایتدیکی شعاع مدنیت انسانیتی برچوق فضائل علویه ایله تزیین ایلدیکی کبی عسکرك دینیلان وبوکون عموم ملتلرجه لزومی اهمیتله تصدیق اولنان اوقوۀ ممتازه — امرجلیل جهاده مبنی — عالم اسلامیتده برحس دیندارانه ایله وجود بولمشدر . دین مبینده هرکس بلا استثنا عسکر اولدیغی جهتله اسلامیت دینلدیکی وقت عسکرلك ، عسکرلك دینلدیکی وقت اسلامیت اکلاشیلیر ؛ بو ایکی لفظ قویم یکدیکرینك مترادفی ومفسریدر . ضبط ممالك ، توسیع سلطنت ، تحکیم حکومت ، تقریر آسایش ، تنسیق اداره ومسالك تکمیل بوقوۀ مهمنه واسطۀ قاطعه‌سیله حاصل اوله‌بیلیر .

خلفای راشدینی تخلیفاً امویلرك ، صکره عباسیلرك وبو اثناده فرجه بولان بالجمله اسلام حکومتلرینك تشکلات مخصوصه‌لرنده کوروان فرق واهمیت عسکرلکه کوستردکاری اعتنا نسبتنده متجلی اولمش و فقط احوال عسکریه اوعصرلرده کرك عالم اسلامیتده ، کرك خرستیانلق عالمنده برنظام قوی تحتنده بولنمامش ایدی .

فرانسز تاریخلرینك مقیدات فاخره‌لرندن اوله‌رق یدنجی شارلك بواهمیتی تقدیر وعسکرلکی برنظام مخصوص ایله تقیید ایلدیکی مسطور ایسه‌ده احیای دین مبین خصوصنده برغیرت خدا پسندانه کوسترمش وطلوع شعشعه داری جهان مدنیته —

اسلامیته تبعاً — اسلامیت قدر ممتاز بر التماع شرف بخش ایلمش اولان سلطنت عثمانیه‌ده بو اهمیت فرانسه قرالی یدنجی شارلدن بر عصر اول ، یعنی عثمانلیلرك ایکنجی پادشاهی جنتمکان سلطان اورخان حضرتلری زماننده تقدیر ایدلمشدر که تکوین کائناتدن بو عصره قدر تنسیق عسکری‌یه مخصوص قدمی تواریخ عالم الده ایکن عثمانلیلردن باشقه بر قومه اسناد ایتمك خلاف انصاف بر کذب صریحی ارتکاب دیمکدر .

قدیماً هر قومده محاربه زمانی تحشید ایدیلن عساکر ارباب نفوذك جلب وجمع ایلدیکی قافله‌لردن تشکل ایدردی ؛ بونلر ایسه بالطبع نه لباس ونه معاشجه یکنسق بر حالده بولنه‌مازلردی . شوکت عثمانیه تعالی ایتدکجه هر طرفدن برچوق جنکاوران رایت اسلام آلتنه شتاب ایتمکه باشلامش وبونلرك سائقی یالکز فی سبیل الله جهاد اولمیوب یغما کرلك فکر وآرزوسنك اکا یاردیمی اولدیغی متبادر خاطر اولنجه عسکر ایچون هنکام محاربه منحصراً وظائف عسکریه‌سیله مشغول اوله‌رق معیشت یومیه‌سنی دوشونمکه محل قالمامق اوزره یومی بر دردهم معاش ویرلمش ومجاهدین صالح زماننده تکالیف امیریه‌دن معاف طوتلمش اولدیغی کبی وقت حضرده اهالیدن ومیدان محاربه‌ده افراد دشمندن تفریق ایچونده افراد عثمانیه‌یه بیاض کلاه کیدیرلمشلردر بوندن باشقه دائرهٔ حرکات عسکریه بهر اون نفره بر اونباشی ، یوز نفره بر بلوکباشی وبیك نفره بر بیکباشی تعیینی صورتیله بالتنسیق عسکر قیشله‌لرده آرام ایتدیرلمك ، اختیارلانجه‌یه قدر عسکر قالمق ، عسکر اولانلر تأهل ایتمه‌مك ، یارارلغی کوروان واستحقاقی تبین ایدنلرك تخصیصاتی تزیید ایدلمك کبی ودها سائر اصول وتدابیر معقوله وحکیمانه ایله نظامات عسکریه ابتدا وتأسس ایتمشدرکه محضا شو انتظام وعدالتی کورن روملرده وبالجمله جوار حکومتلر اهالیسنده عثمانلیلغه قارشی بر حس محبت حصوله کله‌رك هرکس عثمانلی رایت عدالتی آلتنه تجمع ایدر واوجناح شوکت و شفقته التجا ایله‌ینلر مزیات وفضائل اسلامیه وعثمانیه‌یی کوره کوره کمال مفتونیت ومنتلرندن قبول اسلام ایلردی .

فردوس آشیان قانونی سلطان سلیمان خان زمان سطوتنشانه قدر نظامات عسکریه تکمل وتأیید ایتمکدن بر آن خالی قالمامش ومثلا دور فاتحده عسکر اوله‌جقلرك تشکلات جسمانیه‌لرینه قدر دقت ایدیلوب وجودلری بر فیض تام ایله نما بولمش

افراد سچلمکه باشلامش ایدی . سلاطین عثمانیه‌نك مزیات ذاتیه‌لری مقتضاسندن اوله‌رق کمال عدل وشوکتله تأسیس ایلدکلری حکومت وسلطنته بالاخره خلافت کبرا دخی توجیه وجههٔ اعتبار ایتمکله عسکرلك دها قدسی نظاملرله تکمل ایلمش وتامحیٔ بنیان سلطنت عثمانیه اولان شوکتمآب افندمزك دور دلارالرنده کورولن تجدد سایه‌سنده یونان محاربهٔ اخیره‌سی عثمانلیلقده عسکرلکك درجهٔ کمالی اثبات ایلمشدر . عناصر عسکریه‌نك بو صورتلرله معین اصول ونظام آلتنه آلنمسنده‌کی مقاصددن بری‌ده افراد ایله امرا آره‌سنده بر رابطهٔ اطاعت تشکیلی اولوب عسکرلکك اساس ومابه الحیاتی اولان بو اطاعته ایسه دیناً عثمانلیلقده بر مجبوریت قویهٔ معنویه بولندیغندن عثمانلی عسکری — اطاعت وصلابت دینیه‌سنه مبنی — بوکون اك منتظم قیاس ایدیلن ملتلر عسکرنده بولنه‌میه‌جق بر مزیت مهمهٔ حربیه ایله مجهزدر .

عثمانلیلغك بو عنوان شرفله متناسباً تمایز قدرینه همت وعنایت ایدنلر او عنوان جلیلك بادیٔ تسمیه‌سی اولان ذات عالی نژادك اولاد واحفادی بولنمقله ملوك معالی سلوك عثمانیه حضراتنك جمله‌سی جناب حقك خلافت کبی بر صفت جلیله ایله مکافاة ایلدیکی قدسی وجودلر اولدیغی بدیهیدر .

بو سلالهٔ جلیله‌نك عسکره کوستردیکی شفقت وعاطفت هیچ بر دولت حکمدارلرنده کورلمه‌مش وبوده وجود اقدسی جسم ملتك حیاتی دینلمکه بحق جدیر اولان خلیفهٔ ظل الله وپادشاه فاروقجاه افندمز حضرتلری طرفندن ینه شو یونان محاربهٔ اخیره‌سنده لطفاً اظهار بیوریلان وبتون جهان مدنیتك مظهر تقدیر وستایشی اولان آثار عنایت ورأفتله تأیید ایتمشدر .

عثمانلیلق کبی شرفلی بر عنوانی سایهٔ لطفنده طاشیدیغمز بر حکمدار کریم ورحیمه کمال تسلیمیتله فدای جان ، و تعظیم وتقدیس ایله ربط وجدان عسکرلك خصائص کزیده‌سندن و ملیتمزك ایجابات طبیعیه‌سندن اولوب بونی هر عثمانلینك تصدیق ایتمسی وجائب دینیه‌دن معدوددر .

ایشته حسیات عسکریه شو نقطه‌لردن مقایسه ایدیلیرسه عثمانلیلقده عسکرلك نه اولدیغی تبین ایلر .

یاوران حضرت شهریاریدن
سواری بیکباشیسی
علی رضا

سعادتلو احمد احسان بك افندی‌یه

مدیر بك افندی ،

پیشوایان ارباب عرفانك آثار قلمیهٔ برجسته‌سندن متشكل اولمق اوزره ثروت فنونمزجه نشری تقرر ایدن « نسخهٔ ممتازه » نك یقینده پیرایه بخش ساحهٔ انتشار اوله‌جغنی ، اداره خانه‌لرنده بولندیغم بر صره‌ده بنده‌كزه‌ده تبشیر بیورلمش ایدی .

غایهٔ مقصودی ابنای جنسه معاونت اولان بو تبشیر ایله اوللری ایجه‌فنی یازیلرقاره‌لامش ، مطبوعات عثمانیه‌ده خبلیجه یووارلانمش ایكن بالاخره عجزینی ، نقصاننی ، بضاعه‌سزلكنی فهم ایتمسی اوزرینه زماننی صرف مطالعه‌یه وقف ایتمش اولان و اكمال نواقص ایتدكدن صكره ینه او ساحهٔ فیضبارده آره صره كورونمك سوداسنی بسلمكدن‌ده خالی قالمیان محرر عاجزی كندی اختصاصم دائره‌سنده برمقاله تحریرینه تشویق وماهیت معنویه‌سی — مرتبهٔ ادبیه‌سی بلند اولدیغی قدر — مقدس اولان بویله برام خیره مشاركته تنزلاً قبول بیوردیكز .

بكا بی‌پایان شرفلر بخش ایدن بو حسن قبول اوزرینه همان قلمه صارلدم ایسه‌ده یازه‌جغمی انتخابده پك چوق مشكلات چكدم ؛ چونكه صرف طبی برمقاله یازلسه — هر لسانده اولدیغی كبی — واقعا بزجه مأنوس ، فقط بوفنه آشنا اولمیانلرجه غرابت انتما اولان بعض تعبیرات استعمالنه مجبوریت كوریله‌جكندن مقاله ارباب طب طرفندن اكلاشلمقله برابر آكا بیكانه اولانلر نزدنده غرابت انتما اولمقدن قورتوله‌میه‌جغی ، صرف ادبی برمقاله یازمق ایسه شو زمان تكمل وترقیده قطعیاً بزم خرجمز اولمدیغی جهتله موضوعی فنی اولمق وفقط مصطلحات غریبهٔ طبیه‌دن عاری بولنمق اوزره بوكون — صحت وحیات كبی واجب الاعتنا ایكی نقطه‌یه تعلق اعتباریله — هیئت طبیه‌مزجه جالب نظر مخصوص اولمش اولمق لازم كلن مهم برمسئله حقنده تمهید محاكمات ایتمك مناسب كورلمش وایشته اوزمینده اجالهٔ خامه ترجیح ایدلمشدر :

— مقری كویی ومتورملر —

مكتب صره‌لرندن آیریلوب‌ده هیئت طبیه میانه ادخال بیورلدقدن صكره آرامكاهم مقری كویی اولمشدر .

شهر شهیرمزی محیط مواقع صیفیهٔ دلارادن بری اولان مقری كویی

دكز طرفندن صاف وهموار ، راكد ، شفاف ، نظیف ، قومصال بانیولری ؛ قره طرفندن متعدد اوزوم باغلریله چوبان چشمه‌سی ، چاوش پاشا [*] ، ولی افندی چایری ، چرپیجی چایری كبی هر بری مشجر ، سایه‌دار ، نظرك آله‌بیلدیكنه فسیح بر زمین زمردین ایله مطرا ، كتاب طبیعتی اوقومق نعمتندن آز چوق نصیبدار اولان بر اهل دل ایچون ، برنفیسه پسند ایچون ، بر بدیعه‌جو ایچون ، بر فریفتهٔ محاسن ایچون صحیحاً مستثنا ، كرچكدن طرازیده واملپیرا مسیره‌لری ؛ وشمندوفر كبی جست وچالاك ، سریع السیر بر واسطهٔ نقلیه‌نك تراموایلر قدر دینه‌جك صورتده صیق صیق ایاب وذهابی جهتلریله ایام زمستانك غیری مواسمده ذوق آشنایانك موعد تلاقیسی اولدیغی كبی جیادت هواسی سببیله‌ده بر چوق مرضانك وتخصیص شفا جویان متورمینك پناه یكانه‌سی حكمنی آلمشدر .

---

[*] چاوش پاشا چفتلكی قصبه‌یه یاریم ساعت مسافه‌ده‌در . بوراده ابنیهٔ عتیقهٔ عثمانیه‌دن اولوب شمدی‌یه قدر مثلنه هیچ بر یرده تصادف ایتمدیكم برشاتو واردر . شاتو تمامیله صو اوزرنده مبنی‌در . مربع الشكل بر حوض فرض ایدیكزكه هر بر ضلعی تقریباً اون مترو قدر اولسون ؛ كذلك اك یوكسك واون اون ایكی اوطه‌لی بنالرمزدن كاركیر بربنا تصور ایدیكزكه حوضك تام وسطنده جسیم كمرلر اوزرینه قورولمش بولنسون ؛ بنانك قره ایله اولان مناسباتنك هر طرفدن منقطع اولدیغنی ویالكز شاتویه مدخل اولان اوفاق برقپو ایله قره آره‌سنده‌كی مردیونجكزك ، شاتویی قره ایله او نقطه‌دن — هم‌ده یالكز او نقطه‌دن — مناسبتده بولندیره‌بیلدیكنی‌ده شویله بر تفكر ایدیكز ؛ امینم‌كه بو بنای سنكین غریبی زیارت ایچون كوكلكزده برانجذاب حاصل اولور .

حوضك صویی میاه راكده‌دن دكل ؛ او ، یانی باشنده‌كی اوفاق برچشمه‌دن آقه‌رق بر طرفدن حوضی طولدیریور ، دیكر طرفنده فضله‌سیله چفتلكی اروا ایده‌رك وادی‌یه طوغری آقوب كیدیور .

صویك عمق تقریباً ایكی قولاچ وحوضك وسعتی مارالذكر درجه‌ده اولدیغندن اوفاق بر زورقچهٔ صفا ، شاتونك اطرافنده وسایه‌دار كمرلرك آلتنده — وندیكده غوندوللرله « پون‌دوسوپیر » ی آكدیریر صورتده — خوش كزینتیلر ، عاشقانه پرومنادلر اجراسنه صالح برواسطهٔ تنزه وتفرج اوله‌بیله‌جكی اكلاشیلیور . ذوات عالیه‌دن بریله ایتدیكم قیصه برجولان اثناسنده تصادفاً زیارت ایلدیكم بو اثر عتیقك ، بو بنای عجیب الشكلك هانكی دوره منسوب اولدیغی ، كیم طرفندن یاپدیرلدیغی بیلمك خصوصنده‌كی میل جستجویه بردرلو غلبه ایده‌مدیكمدن راست كلدیكم یازیلره نصب نظر ایتدم . نه شاتونك قپوسنده‌كی یازیلر میاننده ، نه‌ده حوضك یانی باشنده كورولن اوفاق چشمه اوزرنده‌كی سطرلر آره‌سنده تاریخه بكزر هیچ برشیئه تصادف ایده‌مدم . عاقبت چفتلك قپوسی خارجنده وطریق عام اوزرنده‌كی چشمه‌نك یازیلرینه كوز كزدیردم . ایشته اوراده ٩٧٩ رقملرینی كوچ حال ایله سچه‌بیلدم .

حقیقت ! مقری کوینی وضعیت جغرافیه‌سی ، تشکلات ارضیه‌سی اعتباریله
جیدالهوا برقصبهٔ دلنشین اولوب چونکه جهات اربعه‌سندن برجهتی ساحل ، دیکر
جهتلری ایسه تلال وشواهقدن ، حتی اك اوفاق برکثیبدن بیله عاری اوله‌رق
آچیق اولدیغندن هرهانکی جهتدن بر روزکار وزان اولسه مطلقا بورایه تصادف
ایدر ودوران ریاح بوراده ایستنیلدیکندن زیاده حکم‌سورر .

تشکلات ارضیه‌سنه کلنجه : مقری کوینی تشکیل ایدن اراضینك طبقهٔ
سطحیه‌سی کیمیا اصطلاحنده غیر صاف « حامض سیلیسیوم » دینیلن قومدن
وتقریباً یارم آرشون عمقنده‌کی طبقه ایسه « فحمیت کلس » تعبیر اولنان کیرج
مرکباتندن متشکل اولدیغندن طبقهٔ مذکوره « غضار » دینیلن ومیاهك هفته‌لرجه ،
آیلرجه رکودتنه اك زیاده الویریشلی بولنان کیل طبقه‌لرینه نسبت قبول ایتمیه‌جك
درجه‌ده انلرك سطح ارضده توقفنه مانع وبالعکس درون ارضه نفوذینه نهایت
درجه‌ده مساعددر .

موجز وبسیط وفقط مفید اولان بومعلوماتدن ایسه مقری کوینده برطرفدن

دیمك اولیوردی‌که ۳۳۶ سنه‌لك بربنا قارشیسنده بولنیورم . بونك اوزرینه اوفاجق
برتحقیقه کیریشدم . واقعا تاریخ ، سلطان محمد خان رابع دورنده ایکی دفعه مسند قپودانی‌یه
یکمش چاوش زاده محمد پاشا نامنده برذاتی خبر ویریور ایسه‌ده مشارالیهك بومسندی احرازی
۱۰۶۳ و ۱۰۶۸ سنه‌لرینه تصادف ایدییور . صکره تلفظده‌کی قرابته مبنی سیاوشلری
آراشدیردم . تاریخ ، درت سیاوش خبر ویریورکه بونلردن بری ایران قدیم خاندان ملوکنه
منسوب ونامی شاهنامهٔ فردوسیده مذکور اولوب بزه جهت عائدیتی یوقدر . ایکیسی آبازه
سیاوش پاشالردرکه بونلرك‌ده ۱۰۶۸ و ۱۰۹۸ ده مسند صدارتی احراز ایتمش اولدقلری
کوستریلیور .

اصل ۹۷۹ تاریخی ایله مناسبتده اولان ذات ، خرواتی‌الاصل اولان سیاوش پاشادرکه
مشارالیه ۹۷۵ دن بدء ایده‌رك تاریخ وفاتی اولان ۱۰۱۰ سنه‌سنه قدرکه — عهد سلطان
محمد خان ثالثده دیمکدر — اوچ دفعه مسند صدارتی احراز ایتمشدر .

مدید بر زمانك کیم بیلیر نه‌درلو اسرارینی سینه‌سنده موتائی برسکوت ایله حرزجان کبی
صاقلایان بوقالین دیواراردن ، تیور پارماقلقلرندن برحرفنی بیله خارجه صیزدیرمیان بوتودهٔ
سنك وآهن ، ایچنده عنکبوتانك ، طیشنده کبوتران آهسته پرانك خرامان اولشلرینه قارشی
صانکه اره‌ده آجی آجی ، معنالی ، نکته‌لی تبسملر فرلاتیور ...

کرچك ! اوراسی بوکون اوروجکلرك یوواسی ، کوکرجینلرك مأواسی اولمشدر .
[لمحرره]

دوران ریاح دیکر طرفدن عدم رکودت میاه خصوصلری ، دلکشا اولدیغی قدر
جیدالهوا اولان بوقصبه‌نك رغبت عمومیه‌یه مظهریتنی نصل تأمین ایتمش اولدیغی
نتیجهٔ مهمه‌سی استنتاج اولنور .

برسوری یاغمورلر یاغوب‌ده سوقاقلر چیلمیه‌جك برحاله کلدیکی حالده یاغمورك
توقفنی متعاقب برجهتدن وزان اولان روزکارك ، یاخود بلوطلرك صییرلمسی عقبنده
کونشدن وارد اولان شعاعات ضیائیه‌نك تأثیریله بر ساعت صکره مقری کوینده
یاغمور یاغدیغنه دلالت ایده‌جك اماره قالمدیغی بوراسکانندن عجبا هانکیسنك
نظر حیرت وشکرانی جلب ایتمامشدر ؟

ایشته بونلر وبوجمله‌دن اوله‌رق « مقیاس رطوبت » تعبیر اولنان آلتله ایدیلن
اوفاق تفك تجربه‌جکلر مقری کوینك وضعیت جغرافیه وتشکلات ارضیه‌سی
اعتباریله هرشیدن اول یابس‌الهوا برقصبهٔ جیادت اتما اولمسی لازم کلدیکنی
واویله‌ده اولدیغی اثباته کافی کورلدیکندن تأیید مدعا ضمننده بوندن زیاده سوزه
لزوم کورلمز .

حال بویله اولنجه شتانك غیری مواسمده متورملرك مقری کوینه التجا
ایتملری طبیعی دکلیدر ؟ سؤالی وارد اولورکه روح مقاله‌ده ایشته بونقطه اوزرینه
مبنی‌در .

∴

بوقصبه مرمره دکزینك بر کنارنده تأسیس اولنمش اوله‌رق بوراده هر
روزکاردن زیاده جنوب روزکارلرینك حکم سوره‌جکلری بادئ امرده متبادر
خاطر اوله‌بیلیر ایسه‌ده اون ایکی سنه‌دنبری اقامت ایتدیکم جهتله هردرلو احوالنه،
باخصوص احوال جویه‌سنه اېجه وقوف پیدا ایده‌بیلمش اولدیغمدن : بوقصبه‌ده هر
روزکاردن زیاده شمال روزکاری علی‌السویه حکم فرمادر، دیرسه‌م حقیقته قریب بر
سوز سویلمش اولورم . شمالدن وزان اولان روزکارلر هرکسجه سرت اولمق
اوزره یاد اولنوب ارباب فنجه بودرشتی برحال ظاهری، حالبوکه آنك اصل خاصهٔ
حکمیه‌سی هوامزی ترکیب ایدن غازلردن اك مهمی اولان و « مولدالحموضه »
تعبیر اولنان غازی شمال روزکارلرینك متکاثف برحالده حاوی اولمسندن متولددر .

بو حقیقت فنیه بویله‌جه قبول اولننجه مقری کوینه تبدیل هوا ایچون کلن

بر متورمك يكرمى درت ساعت ظرفنده تنفس ايده‌جكى مولد الحموضه‌نك مقدارى كنديسنده — مولدالحموضه‌سى دها آز متكاثف اولان بر هوايه نسبتله — دها زياده احتراق حصوله كتيره‌جكنى ، يعنى نوبتلر زياده‌لشه‌رك اشتها كسيله‌جكنى ، وبويله‌لكله ثقلات وجوديه‌سندن آز زمان ظرفنده چوق ضايع ايده‌جكنى تأمل وقبول ايتمك مطلقا طبيب اولمغه وابسته‌ميدر ؟

فلهذا بر متورم ، خسته‌لغنه دها مناسب برهوا تنفس ايده ايدى بلكه آلتى آى دها معمر اولمق محتمل ايكن شو قوريلان نسبته كوره ثلثى قدر بر مدت دها يشايه‌بيله‌رك نهايت ياعودت نصيب اولمه‌دن مقرى كوينده ، ياخود هواسى ايى كلمديكندن بحث ايله اورايى ترك ايده‌رك مأواى قديمنده و آز بر زمان ظرفنده فنا پذير اولوب كيتديكنى كوره كوره دائرهٔ مشهوداتم كسب وسعت ايتمش والآن ده ايتمكده بولنمشدر .

قوانين طبيعيه شويله‌جه مستثنا اولمق اوزره دنياده نه‌قدر قواعد موضوعه وار ايسه جمله‌سنده شاذلر اكسيك اولمديغندن مطالعه‌مزك عكسنى ادعا ايده‌جك خسته‌لر ويا خسته صاحبلرى بولنمق احتمالى‌ده يوق دكلدر ؛ فقط شوراسى مشهودات سريريه اوزرينه مؤسس وقاعدهٔ عموميه اولمق اوزره مسلم بر بداهت فنيه‌دركه :

« مقرى كويى ورمليلره ايى كلميور . »

آنلره يارايه‌جق يرلر سطح بحردن لا اقل ايكى بيك ، اوچ بيك مترو ارتفاعنده بولنان جبال وشواهق مرتفعه زروه‌لرنده‌كى يايلالردر .

اورالرده مطلوب اولان صفوت وجيادت هوا ايله برلكده عينى حجمده دها آز مولد الحموضه غازى بوله‌جقلرندن احتراق بالطبع تناقص ايدر ؛ آنك نتيجهٔ طبيعيه‌سى اوله‌رق نوبتلر كسيلير ، اشتها آچيلير ، وجود سمن پيدا ايدر ؛ حاصلى ورملى علاج صاف طبيعى‌يى ، دواى تأثيرساز الهى‌يى اوراده بولور وباذن‌اله كسب شفا وافاقت دخى ايده‌بيلير .

طشره‌لرده بولنديغم زمانلرده‌كى مشهوداتم تماميله بو مركزده اولديغى كبى بو كون اوروپا دانشوران اطباسنك‌ده عموماً نوشتجات ووصاياسى بو سوزلرى مؤيد ومصدقدر .

از آن جمله فرانسه تاريخ طبيسنه آرايش ويره‌جك سرآمداندن پروفسور « ژاقو » كچن آيلر ظرفنده « ورمك مدتى » سرنامه‌سيله نشر ايتديكى مهم بر سريريات درسنده متورملردن بعضلرينك اوچ آى انجق يشايه‌بيلوب وفات ايتدكلرينك وبعضلرينك يكرمى يدى سنه معمر اولمش بولندقلرينك اسباب حكميه‌سى بر آز يوقاريده بسط وبيان ايتديكم شرائطه اولكيلرك عدم رعايتى ، ايكنجيلرك ايسه بالعكس تماميله اعتنا ورغبتى اولديغى كنديسنه مخصوص اولان او اداى فلسفى ، اواسلوب بلند ايله انظار حقائق جويان طبه عرض وارائه ايلمشدر .

پك اعلا ! مقرى كوينه هيچ خسته كوندرلمسون‌مى ؟ بو سؤاله ويريله‌جك جواب ينه تفصيلات سالفه‌دن استنباط اولنه‌جقدر .

اوت ! مقرى كوينده ايى اوله‌جق وياخود تكميل ايى اولمازسه بيله الم واضطرابلرى آزاله‌جق خسته‌لر واردر .

بونلرده — اعتقادمجه — امراض عضويهٔ قلبيه نامى آلتنده‌كى بالعموم قلب خسته‌لقلرى ، داءبهر وانتفاخ الرئه كبى ضيق صدرى داعى اولان امراض ، امراض بنيويه نام عموميسى آلتنده بولنان علل واسقامدن داء سكر يعنى شكر علتى ، داء زلال يعنى ادرارده يمورطه آقى بولنمق خسته‌لغى ، روماتيزمه‌لرك انواعى ، سياتيقلر ، امراض عصبيهٔ متنوعه ، ضعف وفقرالدم ؛ وچوبان چشمه‌سى صوينك هرطوزدن زياده كيرچ طوزلرينى حاوى اولمسى حسبيله بوصودن منبعنده ايچيلمك اوزره توسع معده ، مزمن عادى اسهالار ، مزمن قانلى اسهالار ، كميكلرك نشو ونماسنده اكثريا تصادف اولنان تأخرات وتوقفات وامثالى امراض مبتلالرى‌دركه بونلردن بعضلرى الم واضطرابلرنده سكونت ، بعضلرى‌ده احوال عموميه‌لرنده آثار صلاح وعافيت كوررلر . بونوع امراض مبتلالرندن كيمى مقرى كوينك يبوست وجيادت هواسيله مسيره‌لرندن وبانيولرندن ، كيمى‌ده صوينذن مستفيد اوله‌رق باذن‌اله الكريم شفاياب اوله‌بيليرلر . يوقسه ، رأى عاجزانه‌مجه :

« ايى اوله‌ميان متورملرك اك صوك پناهلرى مزار ايسه هنوز حياتده ايكن ايلك مزارلرى مقرى كوييدر ! »

دينيله بيلير .

خسته‌خانه‌دن — ١٠ ايلول سنه ١٣١٣ —

دوقتور بافره‌لى

يانقو

«بوادامور» ده

سنك سسك كبى بر عكس ناز روحنواز ،
بر انعكاس نياز ،
كيجه‌نك سينهٔ ظلالندن
سوزولوب طاغلره ، سحابه‌لره
ترانه‌لر سرپر ..

اودم كه بلبل شيدا صنوبران ترك ،
شومائى كولكه‌لرك ،
شب اعماق پرخيالندن
كوش روح ليال بى‌خبره
نشيده‌لر سويلر .

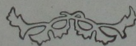

سنك لبك صانيرم ، — اى بتون حياتمدن
دها معززاولان ! —
بكا بر بوسهٔ غرام آلود
اوزاتوب لانهٔ قراركدن
بيان حسرت ايدر ..

اودم كه قرص قمر بر ضياى روح افروز
ايچنده مست حظوظ ،
طوغوب آغوش ليله ، نامحدود ،
لب درئ شعله بارندن
دوكر تبسملر .

اودمده بن تك وتنها ، مكدر وبى‌تاب ،
بتون سمالرى ، اورمانلرى ، شب تارى
ايدرده استجواب
سنكله باش باشه يالكز كچن دقيقه‌لرى
آرارم ، آه اوت ، بو مشجرده‌نك
تك وتنها ظلال زارنده ،
شو اوزاقدن آقوب كيدن دره‌نك
صوت بلور انكسارنده !

حسين سعاد

شفقت

— آنه‌جکم جنت نره‌سیدر ؟

— نه یاپه‌جقسك یاوروم ؟

— بابام جنتده ایمش . بن‌ده اورایه کیده‌جکم .

— ....

— نیچون آغلیورسك آنه‌جکم ؟

بو محاوره بر طول قادینله بر یتیم آره‌سنده جریان ایدیور ... بو قادینك کیم اولدیغنی بیلمکه نه لزوم وار ؟ قوجه‌سیله چوجوغنی قوجاقلامش بر محبت ؛ زوجنك حیاتی تلذیذه، یاوروسنك عمرینی تمدیده حصر امل ایتمش بر قلب !... بر محبتکه قوجه‌سنك اوموزلرینه یوکلنن متاعب معیشتی تأثیر فسونکاریله شیرینکامی قناعته تبدیل ایدر ، بر قلبکه رفیق حیاتنك ، محصول عمرینك طمارلرنده دائما بر خون آل مسعودیت جریان ایتدیرمك ایچون متصل چارپینیر . چوجوغنی طانیمغه نه حاجت ؟ بش آلتی یاشنده بر یاوروجق !... کوزلرنده شوخئ صباوت ملتمع ، دوداقلرنده صمیمیت معصومانه مبتسم ؛ کوچوجك وجودی عشوهٔ معصومیله انفلاق سحر قدر روح استیناس ؛ قوللرینی آچوب‌ده قوشدیغی زمان محبت قنادلانمش ظن اولنور ؛ نرمین بوسه‌لریله آناسنی ، باباسنی دائما بهار حیاته ارجاع ایدر ... بو عائله بختیاردر .

زوج محاربه‌ده — مطلق کوکسندن اوله‌جق — مهلك بر یاره آلدی . روحی

عوالم علویه‌یه طوغرو پرکشای انبساط اوله‌رق یوکسلوب کیتدی . شیمدی او عائله یتیم ، بی کس قالدی ...

چوجوق .. دنیایی هوسات طفلانه‌سنه بازیچه‌کاه ظن ایدن او معصوم بی خبر بو تحولی نصل اکلاسین ؟.. هرشیئه خنده‌لرله باقان او صبئ صاف — اوزرینه سیاه بال الیمنی آچان — بو یأس تلافی ناپذیری بر تبسم بی‌معنای صباوتله اوقشامق ایستدی ؛ فقط باباسنك غیبوبتی امتداد ایتدکجه یاوروجغزك یورکنده بر حس غریب پیدا اولیوردی . اونك ارتق کله‌میه‌جکنی‌ده اوته‌دن بریدن ایشیتدیمی ، بیلمم ... بیچاره معصوم ! بوکون آنه‌سنه نیچون آغلادیغنی صورارکن سنك بویونك نه‌دن بوکلمشدی ؛ سنك کوزلرك نیچون یاشارمشدی ؟...

والده‌سی .. او ، شهادتك مرتبهٔ علویتنی بیلیور ؛ بو مرتبه‌یی احراز ایدنلرك بختیار ، پك بختیار اولدیغنی اکلایوردی . او کندیسنی‌ده دوشونمیه‌جکدی ؛ یا چوجوغی ؟... ایشته بو اندیشه پك بیوك ، پك مدهش ! آتی .. ظلام مجهولیته بورونن او هیولای صامت ، قوللرینی کرمش ، پیشکاه مفکره‌سنه دیکلمشدی . دوشونمك ایستدکجه فکر وخیالی او آغوش جامده دوشیور ، وجود ضعیفی بر رعشهٔ سرد ایله تزلزل ایدیوردی . بوندن صکره چوجوغی نصل بسلیه‌جك ، نصل کیدیره‌جك ، نصل اوقوده‌جق ! او هرشیدن محروم ، هرشیدن عاجز ؛ بسبتون یتیم ، بسبتون بدبختمی اوله‌جق ؟ امان یاربی !...

سیاه ، متموج ، مهیب بلوطلر آره‌سندن بردن‌بره صیچرایه‌رق مهتز ، پریشان ، سوداوی خنده‌لر نشر ایدن قمره بکزر بر طیف نازنین ... حسن وشباب کبی جانربا ، عصمت قدر ، صمیمیت قدر سویملی بر خیال بیچاره والده‌نك نظرگاهنده‌کی ظلمتدن صیبرلدی ، چیقدی ؛ چوجوغنی قوجاقلادی . لبلرنده طولاشان ابتسام لطیف ایله جبیننه طاتلی بر بوسهٔ محبت قوندیردی ... کوزلرنده اوچان معنای مخالصتله او قادینجغزه‌ده حزین بر نشئهٔ امید اهدا ایتدی .

زواللی قادین تیتره‌ك بر صدای بکا ایله دیدیکه :

— تشکر ایدرم سزه !.. بو یتیمك باباسنه قاووشدیغی زمان اسمکزی صورارسه نه دیه‌یم ؟

— شفقت !..

ح . ناظم

— ادیب نزاهتپرور سزایی بك افندی‌یه —

عایشه‌جك

چولوق چوجوق، بتون ئه‌وخلقی بر کنیش اوطه‌نك
هوای سردینی تسخین ایدن کوچوك صوبه‌نك
باشنده سویلشیورلردی پرنشاط وسرور ؛
زمینه قطره فشاندی سحائب مفتور .
ظلام ایچنده صوقاق ، تازیانهٔ باران
ایدردی ضربهٔ سردیله جاملری لرزان .
سدیرده والد مشفق، یاننده مخدومی ..
چیتیر پیتیر قونوشوردی لسان معصومی ؛
کوزنده کوزلکی، قیرپتی بوحچه‌سی یرده .
دیکیش دیکوب اوطورورکن دکیرمی میندرده ،

چوجوقلری آلوب اطرافنه بیوك آننه
دیوردی اسنیه‌رك :
— نرده ماویشم سودنه ؟..

— ماصالمی سویلیه‌جکسك، بویوك خانم بوکیجه؟
نزده ایشلرمز بیتدی ایشته ایرکنجه ...

چوجوق .. اوطائر پرنشئه، پرکشای شتاب ،
کشاده بولدی اوکنده بر آشیان خراب .
ویرردی نشئهٔ جنت بویاورو عائله‌یه
چکرده خاتمه هرشب اوکونکی غائله‌یه .
بونشئه‌لی، صاریشین، ماوی کوزلو یاورو ملك
زواللی سودنه‌سندن یارین جدا دوشه‌جك .
نه مشکلات ایله سوددن کسیلدی اون کوندر ؛
اونك کوکلجکی البت بوحاله اوزکوندر !..

قادیننده‌ن اوده‌کیلر پك زیاده ممنوندی ؛
فقط بوآیریلشندن قادین‌ده محزوندی .
دوشونجه‌سی آرانیرسه کوینده عایشه‌جکی ،
اونك بهار حیاتنده تك آچان چیچکی!
نه‌حالده‌در عجبا شیمدی.. آچمی، عربامی ؟
سزای سینه اولان غنچه‌سی پریشانمی ؟

اولوردی بویله تفکرله مضطرب کریان ؛
زمان زمان یورکندن قوپاردی برخلجان .
قادینجغز بوکیجه هم کدرلی ، هم ممنون :
کوزنده کریهٔ شادی، نظرلری محزون ...

زواللی، اوده‌کیلرله حلاللشوب کیجه‌دن،
وداع ایدوب کیده‌جکدر یارین صباح ارکن .

— نه آغليورسك ، آسودنه ، چوجوقميسك سن‌ده؟
كلير قيزكله برابر قاليرسكز بنده ...

— اوت خانمجغم ، ايسترسه‌كز صحيح اورايه
كيدنجه عايشه‌مى بن‌يوللايم همان بورايه .
سزك ايچون كيجه كوندز دعا ايدر طورورم ؛
بنم يانمده قاليرسه سفيل اولور ياورووم .
زواللينك ، دها دنيايه كلمه‌دن ، پدرى
شهيد دوشوب بزى ياقمشدى آيريلق خبرى !
بنم قيزم حامار اندر ، كوزلجه خدمت ايدر ؛
كلين ايدرسكز الله يتشديررسه اكر .
ييوب ايچر ، كچينير سايه‌كزده بر اوكسوز ؛
اكر قباحت ايدرسه آزارلايك ، دوكوكز ...
فقط حياتمى بن ايلرم فدا يولنه ،
صاقين طوقونميكز ياورومك سقط قولنه !

بيوك اطه — ١٣ حزيران ١٣١٣

سيرت

عثمانليلرده محبت وطنيه

كويده كوكاليلر طوپلانيوردى .
عثمان‌ده بونلرله برابر كيتمك ايستيوردى .
بو قهرمانك بر اناجغندن بشقه كيمسه‌سى
يوقدى . اناسى بونى حالا « بنم جهان باغنده
بر دانه‌جك فيليزم! » ديه چاغيرير وبوندن
برساعت آيرلمق ايستمزدى . زيرا بواختيار
قادينجغزك دنياده بركووندىكى بوتك اوغلى
ايدى .

عثمان روس محاربه‌سنده شهيد دوشن
باباسنه زياده‌سيله بكزردى . بوسببله
اولملى‌كه اختيار انا اوغلنك يوزينه باقديغى زمان البته كوزلرى ياشاريردى . بونى
كيم بيلير نه‌قدر سووردى !

عثمان .. اوده اناسنى زياده‌سيله سور .. لكن وطننى دها چوق سوديكندن
بوكا خدمت يولنده اولمكى اناسنك يانده قالمغه ترجيح ايدردى .

ايشته برصباح كويك برميدانجغنده كوكاليلر طوپلانيوردى . اوكيجه صباحه
قدر كوزلرينى قيرپمغه مقتدر اوله‌ميان عثمان .. او وطنپرور قهرمان قورقه قورقه
اناسنك يانه كيتدى . اللرينى طوتوب كمال حرمت ومحبتله دوداقلرينه كوتوردكدن
صكره نه‌يه قرار ويرديكنى صوردى . چونكه اول قونوشدقلرى زمان اناسى بوندن
آيرلمغه يك‌ده راضى اولميور كبى ايدى . قادينجغز ديدى‌كه :

— سويله‌مشدم‌يا .. ايسترسه‌ك كيت .. اما بنم رضام يوقدر .

عقبنده قادينك چهره‌سى فنا حالده چاتلدى .

عثمان مأيوس دوشونمكه باشلادى . كوكلنه حاكم اولان بوايكى انادن — چونكه

عثمان وطنیده بك عزیز بر انا بیلیردی — هانکیسنی اوست طوتوب هانکیسنك یولنده بولنه‌جغنی بو دقیقه‌ده بیله‌میوردی . باشی اکیك .. چکه‌سی النده اوزون اوزون دوشوندکدن صکره اناسنه دوندی .. شونلری سویلدی :

— آننه ! بابامك .. سنك .. سزك بابالرکزك .. الحاصل بتون اجدادمزك اوجاغی بوطوپراق دکلیدر ؟. کندیسنه اوقدر اغلادیغك بابام بو طوپراغی دشمنه چیکنتمه‌مك ایچون قلیچ صاللارکن شهید اولمادیمی ؟. هم سن دییورسك که بن بابامه بکزرمشم . پك اعلا !. لکن بابامه یالکز یوزم بکزه‌مش بن نه اکلارم ؟. آدم .. صانمده بکزه‌ملی . او وطنی ایچون شهید اولمش بن نیچون اولمایم ؟.

اناسی هیجانله جواب ویردی :

— اویله اما او بکا سنی براقدی‌ده کیتدی . سن نه براقه‌جقسك ؟.

— نمی ؟.. بن‌ده سکا قوجه بر آد براقه‌جغم : شمدی‌یه قدر سکا یالکز شهید قاریسی دییورلردی . بوندن صکره شهید اناسی‌ده دیه‌جکلر .. بو آز بر شیمیدر ؟. برده آننه ! بن بابامی کورمدم . ایستمزمیسك که بن‌ده شهید اوله‌یم‌ده اوکا جنتده قاووشه‌یم ؟.

اختیار والده بوارککجه لاقیردیلری سوه سوه .. سوینه سوینه دیکله‌یوب غریب برنظرله اوغلنك یوزینه باقیوردی . کوزلری بردن یاشاره‌رق دیدی‌که :

— نم ار اوغلی ار .. عسکر اوغلی عسکر عثمانجغم . کثیر اغزیکی اوپه‌یم . شمدی اکلادم‌که سن او بابایه اولاد اولمغه لایق بریکیت ایمشسك .. برخوردار اول .. نم مرامم سنی تجربه ایدی . هایدی اوغلم کیت . کیت‌ده ارطغرلك باپراغنه بابالك کبی خدمت ایت ... دشمندن اصلا یوز چویرمه . عثمانلیلغك شانی کوکسندن اورلمقدر . نی هیچ دوشونمه . یالکز اوز اناك اولان وطنکی دوشون . کیت یکیتم کیت !. الله یولکی آچیق ایتسون .. ربم سلامتلر ویرسون !. کوره‌یم سنی : یاغازی .. یاشهید !..

ایشیدوب‌ده اینانمیه‌جغی کلن بو سوزلر اوزرینه عثمان اناسنك بوینه صارلدی .. اوپمکه باشلادی . سوینجدن چلدیرمق درجه‌سنه کلمشدی . اوبری‌ده دایقانلیدن دها سونجلی اوله‌رق بونك اللندن اوپدی . آیرلدیلر .

ایکی ساعت صکره کویك براز ایلریسنده‌کی طار .. طاشلق یولدن کندیسی کبی برقاچ قهرمان ایله قصبه‌یه طوغری ایلریلرکن عثمان :

« عسکر جنك آورز .. عثمانلی‌یز .
« پنجه‌سی ارسلان .. قلیجی قانلی‌یز
« حفظ وطن عزمنده پیانلی‌یز
« سنجاغی اویله بوشنه اچه‌یز
« بز شرف اوغرنده اولور .. قاچه‌یز !

❁

« اولدی کوکلی بزه نام ظفر
« مقصدمزدر کیجه کوندز سفر
« اردوده سویلر بونی هربر نفر
« سنجاغی اویله بوشنه اچه‌یز
« بز شرف اوغرنده اولور .. قاچه‌یز !

❁

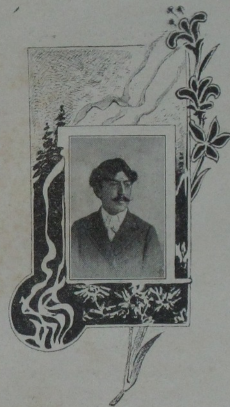
« عزم ایده‌لم صفهزی قورمغه
« دشمنه قارشی کریلوب طورمغه
« هایدی یکیتلر کیده‌لم اورمغه
« سنجاغی اویله بوشنه آچه‌یز
« بز وطن اوغرنده اولور .. قاچه‌یز !

ترکیسنی کمال شوق ایله ترنم ایدییور .. سوکیلی ننه‌سی‌ده ابتدا وطنك .. ثانیا اوغلنك سلامتنه دعا ایده‌رك قولبه‌سنده حزین حزین اغلایوردی !...

بیوك اطه — ٣٠ حزیران ١٣١٣

نشاد اکرم

یقظات لیلیه

کل بواقشامده سربسر ، کوزلم ،
اهتزازات لیلی دیکلیه‌لم :

تا اوزاقلرده ایشته بر پیانو
تازه پارماقلرك تماسیله
آغلایور برخزان هواسیله ...

دیکله ای یارم ایشته آغلایان او
کیجه‌نك قعر پرسکوننده ،
ظلمت ابکمك دروننده .

کاه اونك اهتزاز پستیله
متوحش ، حزین ، رقیق و نزار
طاغیلیر جوّه بر سرود هزار ..

کاه اونك ارتعاش مستیله
طولاشیر کائنات نائمه‌یی
بر عمومی شهیق تنهایی ...

اونی کیم دست رعشه‌داریله
چالیور ، پرده پرده ایکلتیور ؟

اونی کیم بویله غمله سویلتیور ؟

تللرك لحن انکساریله
هانکی متروکه بویله اکلنیور ،
هانکی ماتم بوسسله سویلنیور ؟

کاه اولور اینجه ، نازنین برسس
لیل ایچنده سوروکله‌نیر ، ایکلر ؛
اونی ظلمت ، سکوت ایله ، دیکلر ..

کاه اولور بر فغان تیز هوس
بتون اعصاب کائناتی کرر ؛
قلب خوابیدهٔ جهان تترر ..

صوکره برشهقهٔ بکا اوله‌رق
دوشر آغوش لیل تاریکه ،
چالیشیر روح صمتی تحریکه ..

صوکره تدریجاً آچالوب صوله‌رق
اوقدر پست اولورکه اوکسوره‌رك
ظن ایدرسك تباه اولوب کیده‌جك ..

صوکره بایغین ، کسیك سکوت ایلر ؛
موسیقیٔ سکوتی اوقشایه‌جق
بر انین خفی قالیر آنجق ..

کیم بیلیر ، کیم بیلیر نه‌لر سویلر
بوسورکسز ، هوسلی زمزمه‌لر ،
بوصوصوب طورمه ، صوکره سویلمه‌لر ،

بونوازشلی ، نازلی ، بوش نغمات ،
بورکاکت ، بولکنت الحان ،
بو ترددلو موسیقیٔ فغان ،

بو یاریم جمله‌لر ، یاریم کلمات ؛
بلکه لیل خموشه یالواریور ،
بلکه برتوف تسلیت آریور .

کاه مستانه برشطارتله
بادِ برکوبی ایلیور تقلید ،
اوچیور جوّه پرخیال وامید ..

کاه بر مغشیانه حالتله
ایکلیور محتضر ، زبون وخراب ؛
اولیور جان بلب طیوره جواب ...

تا اوزاقلرده ایشته بر پیانو :
اونی بی‌شبهه برقادین چالیور ،
موسیقیدن جواب یأس آلیور ..

دیکله ای روحم ایشته آغلایان او ...

جناب شهاب الدین

ایندیرمش ، طوپراغه دیز چوکمش ، دیلمه‌کله بیلن سور قرأنیه‌یی آغر آغر اوقومش .. صوکره‌ده اونلره قارشمق ، اونلرله همحال سعادت اولمق ایچون مولایه پك چوق یالوارمشدم ...

برجاذبهٔ معنویه ایله باغلانمش کبی بردرلو اورادن آیرلمق ایسته‌میور ؛ هرنوع شائبه‌دن معرا ، صاف وابدی اولان شو سعادتی مبهم برتأثرله مطلقا ارزو ایدییوردم . دوشونیوردم : بو آرقداشلرده بنم کبی سودکلرندن آیرلمش ، بورالره سوینه سوینه جان آتمشلردی .

شیمدی کوزمك اوکندن النده‌کی ایکنه‌یی دقتسزجه اداره ایده‌رك کوزلری قارشیسنده‌کی خریطه‌یه دیکلمش طالغین نظرلی برقادینله الندن قاچیردیغی طوپی یوزی قویون یاتوب قاناپه‌نك آلتندن چیقارمه‌یه چالیشان برچوجوق کچیور ؛ صوکره اونك قوجامان برطوپ طوتان مینی مینی اللرینی اوزاته‌رق :

— آننه ، بواسکیدی .. بك بابام آقشام یکیسنی کتیره‌جکمی ؟

دییه صوردیغنی ایشیدیر کبی اولیوردم . مغلوب تأثر اولمامق ایچون کندمی اویالایه‌رق درخاطر ایتمك ایستمدیکم بوافتراقك احتمالات مستقبله‌سی ایشته یانی باشمده طوریوردی !...

بن اونلردن ایلك دفعه آیریلیوردم . «آقشامه طوغرو بلکه ینه اوغرارم..» دییه‌رك غایت سطحی وسریع بر وداع ایله قاپیدن فیرلامشدم . اوغلم ، او دها اویویوردی . اوپاندیررمده کوچ حال ایله محافظه‌یه چالیشدیغم متانتی الدن قاچیریرم قورقوسیله قاپینك اوکندن کچرکن آیاقلرمك اوجنه باصه‌رق سسسز سسسز مردیونلری اینمشدم . شیمدی قاچ کون اولیور ؛ البت بنی صورمشدر .. عجبا هپ یتیملره دیدکلری کبی اونی‌ده « بابا‌ك کعبه‌یه کیتدی ! » دییه‌می آووتدیلر ؟

آه ! بوچوجوقلر بووظیفه‌نك اوته‌کندن ، هپسندن مقدس اولدیغنی آکلاسه‌لر بونکله دها ایی آوونمازلرمی ؟..

برقاپایه طایاندم . اوخیالات لطیفه‌یی کوزومك اوکندن قاچیرمامق ایستیور ، برطرفدن‌ده بوایکی سعادتدن هانکیسنی ترجیح لازم کله‌جکنی دوشونیوردم . بریسی نه‌قدر تمادی ایتسه مرارت آلود ، موقت ؛ صوکره‌ده ، نقطهٔ منتهاده ینه اوته‌کیله برلشه‌جك ؛ محدود ، نتیجه‌سی مشکوك برعمر طبیعی ... اوته‌کی شانلی ، آسوده برحیات جاودانی ...

میلونا ده کچرکن

میلونادن چیقیوردم ... صوك محاربه‌نك تاریخ عسکریسنده ابدی برشان ایله برجلد مظفریت اشغال ایده‌جك اولان بوکچیدك دیك ومعوج یوقوشلرندن طیرمانیوردم . اون اوقه‌لق بار دوشم آلتنده ، بورادن حرباً کچمك شرفنی قازانان سلاح آرقداشلرمك طوپ دانه‌لریله یالچین قایالرده آچدقلری رخنه‌لردن ، قارنجه کبی یرلره سردکاری قووانلردن ، بو مقدس آثار غلبه‌دن انتشار ایدن بوی مباهات ایله سرمست وشادکام ایلرلیور ؛ یالکز آره صره توقفله یوکسك ، بولوطلردن دها یوکسك طوران برتپه‌یه بر نظر احترام عطف ایدییوردم .

بوتپه‌نك اوزرنده اك بیوك ، اك معزز وظیفهٔ انسانیه‌لرینی کورمش بیتیرمش ، قانلی نشان افتخاری سینهٔ جلادتلرینه طاقمش ، بوخاك پستی‌یه تکرار آیاق باصمه‌یی آرتق برذل صایه‌رق موجودیت مادیه‌لرینی شوراجقده ترك ایتمش شهدای اخوانمزك مسکن ابدیلری برقات دها یوکسلیور ، سمت رأسمزده‌کی قوس قزحده بونلره رنکین برطاق ظفر تشکیل ایدییوردی .

اوح !... یانلرینه کیتدیکم زمان علوی ، روحانی برمحویتله ازیله‌رك سلاحی

بو دوشونجه‌لر، بر انتباه عصبی ایله، دوشمکه باشلادیغم رخاوتدن بنی قورتارمشدی. اوکمده یشیل بر اووه اوزانیور، نهایتده یکیشهرك بیاض مناره‌لری بر نقطهٔ سفید امل کبی فرق ایدیلیوردی.

— بوشرف، دیدم، اوکمده‌کی شو سیسلی وادیده بولنه‌مازمی؟.. آرش!..

تپه‌یه صوك بر نظر احترام عطفندن صوکره سلاحمی اوموزلیه‌رق ژیمناستیق آدیم حرکت ایتدم. ارقداشلرم ایلرله‌مشلردی.

بش ساعتدنبری مشمس بر سمانك — یولجیلردن برینی اتلاف ایدن — تحملسوز حرارتی التنده کیدیور؛ هر آدیم باشنده ثقلتنك تضاعفنی حس ایتدیکم بار دوشم آره‌سنده اوچ اوقه‌لق طولو مطره‌م آرتق پك آغر کلیوردی. قاچ دفعه‌لرنی مشیت عسکریه‌مدن آلیقویدیغی ایچون بوبار احتیاجی بوینمدن چیقاروب آتمق ایسته‌مش.. هله بر دفعه‌سنده قایشلرینی بیله چوزمشکن ایلریده صوسزلغك بتون بتون طاقتکداز اوله‌جغنی، بنی یاری یولده براقه بیله‌جکنی دوشونه‌رك ینه باغلامش ایدم.

آرتق زمین استیلایه آیاق باصمش.. دشمن اراضیسنده ایلرلیور، عینی مشی ایله لسواکی تپه‌سنك طرنوه‌یه کیدن صیرتلرندن اینیوردم.

قزاقلر یولنده برقاچ طابور، مکاریلریله برابر، اوچ کیلو مترولق متحرك اکلی بر زنجیر کبی یوریور.. اوونك اوته‌سنده بریسنده بر سیاه لکه شکلنده کورونن قطعات عسکریه‌نك سلاح پارلتیلری اوزاقدن کوزلری قاماشدیریوردی.

صاغ طرفده بالیق صیرتی مجلا برقایادن متشکل یکپاره کوچوك بر طاغ، صول طرفده اوتوز قرق مترو درینلکنده بر یار واردی. بن ده ایکیلرینك آره‌سنده آچلمش مقوس بر یولدن کچیورکن — یوقاریدن آتیلان قورشونلره کوکس ویره‌رك، بر جانبازك بیله یورومکده تردد ایده‌جکی شو پاتیقه‌دن ایلرلیه‌رك قایالره طیرمانمق، آیاقده طورمق محال ایکن صیرتده طاش طاشیه‌رق ایلریسنی تهدید ایچون سپرلر یاپمق نصل بر خارقهٔ متانت وجلادته متوقف اولدیغنی — دوشونیور.. بوتپه‌دن یوارلانه‌جق یومروق قدر بر طاشك درجهٔ تخریبنی محاکمه ایتمه‌یی ده اونوتمیوردم.

یا بواوچوروم!.. کوچك بر احتیاطسزلق اشاغی قدر یووارلانیویرمك ایچون کافی دکلمیدی؟.. اطرافده، مهاجملرك حرکاتنی تسهیل ایده‌بیله‌جك آدم بویی،

کومه کومه چالیلری دشمن یاقه‌دن فرار ایتمشدی. تك توك آتش بقایاسیله صمان ییغینلرندن بر قطعهٔ عسکریه‌نك بوراده کیجه‌لدیکی اکلاشیلیوردی. کریه بر قوقو جوارده دها باشقه شیلرده بولندیغنه دلالت ایدییوردی.

هر کیم اولورسه اولسون، اکر بو بر انسان لاشه‌سی ایسه بر وظیفه ترتب ایلیوردی؛ فقط آرقداش لازمدی. بریسنه تصادف امیدیله اطرافمی آراشدیر‌یورکن پك یقیندن کبی کلن بر حیوان کیشنه‌مسندن امیدانه‌رك صاحبنی کورمك ایچون ایکیلدم. حوضه‌نك اك درین بر یرنده آیاقلرینه یوکلو اولدیغی چادرلرك ایپلری دولاشمش بر حیوانك قورتلمغه چالیشدیغنی، بریسنك ده یانی باشنده ایکیلمش، سجده ایدر کبی بر وضعیت آلمش.. آلتنی قویه‌جق تمیز بر یر بولامیورکبی متصل باشنی تحریك ایتدیکنی کوردم.

حیواندن، باشنده‌کی قرمزی فسدن بر عثمانلی نفری اولدیغی آکلاشیلان بو آدم نمازمی قیلیوردی؟.. بر ایکی دقیقه بکلدم؛ اوحالا وضعیتنی دکیشدیرمیور.. حیوانی‌ده متمادیاً اوغراشیور، چفته آتیور، کیشنیوردی. مطلق بر شی وار، دیدم.

اورایه، هم‌ده سرعتله، ایتمك لزومنی حس ایتمشدم. صاغ المله تفنکمی، صول المده سرعت مشیدن منحصل یکنسق بر حرکتله متصل یانمی طوقاتلامغه حاضرلانان ره‌وولور ومطره‌می قاورایه‌رق بر پاتیقه‌دن کندیمی صالیویردم. آره صره باشمی چویره‌رك اوکا باقیوردم؛ ایکی اللرینی یره طایامش، سازلرك آره‌سنه باشنی صوقمغه چالیشیوردی...

آرتق آشاغی اینمشدم. یاننه صوقولدم:

— آرقداش نه یاپیورسك؟

دیدم. بر بیتابیٔ عطشله باشنی قالدیره‌رق بر مدت کوزلرمه باقدی. صوکره سونوك نظرلرینك معطوف قالدیغی مطره‌مه طوغرو تتره‌ین قوانی اوزاته‌رق صیم صیقی یوموامش، کلیدلنمش النك یالکز بر پارماغیله اشارت ایتدی ونا کهانی بر امید حیات ایله کولومسه‌مکه چالیشه‌رق ضعیف، ایشیدلمیه‌جك قدر ضعیف سسیله:

— صو...

دییه بیلدی.

باشنی قالدیردیغی زمان دوداقلرنده‌کی چامور بولاشیقلرندن سازلغك آره‌سنده نه آرادیغنی ذاتاً آكلامشدم .

بویله اوزون مدت صوسز قالوب‌ده دوشنلره بردن‌بره صو ویرمه‌نك مضر اولدیغنی تخطر ایتدم . اوكا تدریجاً ا. الهٔ حیات لازمدی .

نفرجكز ، برسرعت برقیه ایله فكمدن كچن شو مطالعه‌نك ایجاب ایتدیكی ترددن نومید اوله‌رق بروضع مسترحمانه ایله النی ، اوموزینه طوغرو میل ایدن باشنه قویدی :

— اوف .... یانیورم ....

دیدی . آرتق احتیاطله حركته میدان قالمامشدی . مطره‌می همان اغزینه باقلاشدیردم وَ : « یاواش ! » دیدم . اویله‌جه بر ایكی یودوم ایچیردكدن صوكره او طاوراندی ؛ ایكی الیله مطره‌یه صاریله‌رق چكدی ؛ آرتق مطره اونك اولمش ، ایستدیكی كبی تصرف ایده‌جك ایدی . بن یالكز مطره‌می المدن آلیركن آووجندن دوشوردیكی برفشنكی یردن آله‌رق كناره چكلمشدم .

اوزرنده‌كی كدمه‌لرندن ، افنای حیات ایچون حاضرلانان شو قورشونك ، مدار حیات اولمق اوزره چیكنه‌نوب امیلدیكنی آكلادم . دیمك اولیوركه بوبیچاره تسكین حرارت ایچون عسكرك اك صوك مراجعت ایتدیكی اصولی‌ده تجربه ایتمشدی ...

او متصل ایچیور ؛ بن‌ده بییقلرندن ، بوینندن صیزان صولرله ایصلانان آچیق كوكسنك شدتله قاباروب ایندیكنی ، یان طرفدن فرسز كوزلرینه یاواش یاواش عودت ایدن شعلهٔ حیاتی سیر ایدركن بوشمس آلود سمانك جكرسوز حرارتی ایچنده آلتی ساعتدنبری بونمه باركران اولان مطره‌مك بویله‌جه بوشانمسنه سوینیور ؛ نی بورایه ایندیرن قوتی تقدیس ایدییوردم !..

غیرتلاغنك عدم حركتنه باقیلنجه صوبی یوتقونمقسزین معده‌سنه بوشاتدیغنه حكم اولنوردی . یالكز آره صره طوریور ، كنیش برنفسله صدرینی شیشیردكدن صوكره تكرار ایچمكه باشلیوردی .

اوح ، بوكوروله‌جك شیدی !.. شیمدی فرسز كوزلری « دیافرام » ی یاواش یاواش آچیلان بر « اویژه قتیف » كبی جسته جسته بیویور ، بیودكجه پارلیوردی . آره صره بر رعشهٔ عصبیه ایله بتون وجودی تتریوردی ؛ او وقت بانی طوغرو - لته‌رق بركنیش نفس دها آلیوردی .

قورقمه‌یه باشلامشدم .. بلكه اوكا كله‌بیله‌جك مضرتدن زیاده صویك بیتمه‌سی نی قورقوتیوردی :

— بردامله‌ده بنم ایچون !..

شیمدی آغزمك قورومه‌یه ، دیلمك یاپشمه‌یه باشلادیغنی حس ایدییوردم . المی اوزاتدم : « اونباشی ، آرتق یتیشیر... » دیدم . دها زیاده صارلدی ؛ باشنی چویردی ...

نهایت صو بیتمشدی . مطره‌نك كنارندن صیزان صوك قطره‌لری‌ده سیلكه‌رك یوزینه داملاتدی . بوشالدیغنه امین دكلمش كبی برمدت باش آشاغی طوته‌رق یره قویدی . صوكره سیلكنه‌رك قالقدی . سرخوش كبی آدیم آتمقده موازنه‌سنی بوله‌میور ؛ زورله قارشیمده طوره‌رق بنی باشدن آشاغی‌یه سوزویوردی . برشیلر سویلمك ایستیورمش‌ده خاطرینه كلمیورمش كبی برزمان باقدی ؛ صوكره كندی بوش مطره‌سنی كوستره‌رك :

— آرقداش .. صویم بیتمشدی ... الله سندن راضی اولسون !..

سوزلری یاواش ، متقاطع برسسله دوداقلرندن دوكدی وحالا تپه‌مكده اولان حیوانك طوغرو مهتز آدیملریله اوزاقلاشدی .

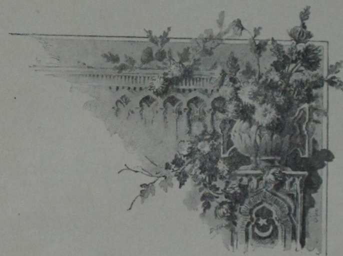
بن آرتق قوقوبی ، لاشه‌یی اونوتمش .. آرقداشلرمه یتشمك ، برصو ایچه‌بیلمك ایچون عجله ایدییوردم .

سازلرك براز اوته‌سنده ، برقایانك كنارنده اوجی پوسكوللو چاریغیله برافزون آیاغنی صارقیوردی ؛ بورادن كچنلر البت براقماز ، دیدم . باشمی ایندیكم یوله قالدیردم . براز اوته‌ده چادر یوكلو مكاریسنك یولارندن چكه‌رك طاشلاقدن طیرمانان برنفر كیدیور . دها یوقاریده ، اویالچین قایالرك تپه‌سنده قرارگاه شهدا لمعات شمس ایله نورلر صاچیوردی ...

مشمس برسمانك جكرسوز حرارتی آلتنده آغر چیزمه‌لرمك منتظم خطوه‌لریله یوله دوزلمشدم . اوكمده‌كی سیسلی اشیل اووه‌ده اك لطیف نغمات موسیقیه‌دن دها روح نواز اولان طوپ سسلری عكس انداز اولیور .. ای ده طوپ دومانلری بهار بولوطلرینی تنظیر ایدییوردی ...

— ٩ حزیران ١٣١٣ —

رشدی نجدت

اردوی همایونده برشاعر [*]

نه‌در شومشجر ابدان ، شو کوهسار حدید ؟
یورر کنار ومیاننده کاه کاه بدید
لهیبدن دره‌لر ، خاکدن بولوطلرله ؛
اورر سمای اساطیره ضربهٔ تهدید !

ایچنده نور حقیقت ، اوبرجهان ظلام ؛
دونر اشارت ایدنجه خلیفهٔ اسلام ،
طورر، کیدر .. بوقیامت انك مواکبی‌در.

طورر گذرگه صیتنده چین وهند سلام ،
ایدر بوصیتی هرملرله قافلر اعلام ؛
شو برجلر او بیوك هیئتك کواکبی در .

[*] عطوفتلو عبدالحق حامد بك افندی حضرتلرینك سروکره‌دن اهدا بیورد قلری نشیدهٔ برکزیدهٔ استادانه‌درکه تأخر ورودینه‌مبنی آنجق بوفورمه‌یه درج ایدیله بیلدی .

کورنمیور ، نره‌یه کیتدی عسکر یونان ؟
خرافه‌میدی عجب نام اشکر یونان ؟
نصل اوقوم حکیم انتحاره ویردی قرار ..
قبول ایدرمی بونی عقل منکر یونان ؟

ایچنده بوقسه‌ده آثار زهره ومریخ ،
دکلیدر متشمس مکر بزم تاریخ ؟
بزم هلال سزك مشتری‌یه فائقدر !

نه اولدی کوردیکز ایشته نتیجهٔ ضربه ؛
کیررمی شیر ژیانلرله کربه‌لر حربه ؟
اوتجربه بویمان انتهایه سائقدر !

حضور فکرت ایله ، چهرهٔ مبشر ایله ،
شب درازده تعقیب صبح محشر ایله ،
یورر ایکن بو عساکر نجوم زاهره‌دن
کلور اشارت وحدت دلیل هیئتمز ...
چیقوب خطاب اخوت ریاح ساهره‌دن
عیان اولور متموج سماده رایتمز .

زمینه رعشه رسان ، آسمانه گوشنواز ،
نه‌در شوجم غفیرك قوپاردیغی آواز ؟
چیقان اومشجردن بانك « الله الله ! » در ؛
افقلرنده آنك روحلر قیلار پرواز ...
دیلرسه متحد اولسون بتون معاهدلر ،
مکونات موحددر ، ای مجاهدلر !

موحدین کرامك ظفر ندالری‌در ،
بوسس ملکلری بالای عرش اعلادن

قيلار زمينه توجهله جبهه ساى سجود !
اولور محيط بوصورتله زير وبالادن
تكرر ايليه‌رك نام خالق ذى جود ؛
اورعد وبرق مهابت نفر صدالرى‌در !

تفنك وطوپنه خصمك كلور اوآنده سكوت ؛
اوآنده عالم اسلامه عالم ملكوت
اولوب قرين ، ايدر آغوش اتحادى كشاد !
اوليمپ نامى بزم عندمزده مظلمدر ؛
يشيل صارقلى شو علوى جبال مسلمدر :
شربك مذهبمز سرو وكابن وشمشاد .

اوت ، عساكر شاهانه‌در بوعسكرلر
كه دين ودولت ايچون جان ويروب آلورلركام ؛
ــ هجوم ! ــ امرى آلنجه اوشير پيكرلر
نه طاغ مقاومت ايلر ، نه برج واستحكام .
بزم جناح بودر كورد يكك شومحشرناس ،
سزكيكى‌ده قاچيور ايشته بر آلاى نسناس !

بودرد مهلكى ايصال سمت درمانه
اكر مرام ايسه جداً ، شو آنده توبه كنان
بتون الاهه‌لرك ، بتلركله اى يونان
دخالت ايت كوردلم تخت آل عثمانه .
اكر بو وجهله اولمازسه‌كز بوكون تائب ،
يارين بنم نظرمده اولورسكز غائب .

عبدالحق حامد

دكزده

سوده ليمانندن چيقاركن

ــ تعليمكميسنده ، پازار ، ٢ كانون‌اول ١٣٠١ ــ

ــ مژده ، مژده ... كمى قالقيور .
اسكله‌دن يووارلانه يووارلانه اينيور ،
برطرفدن‌ده « مژده ! » ديه‌حايقيرييوردى .
ساعت يدى ويا سكز وارميدى بيلمم ؛
بوكيجه ، بوكچ وقته قدر [غرام شباب] ك
تصحيحلريله اوغراشيوردم ؛ غلادو -
ره اوقدر سكون ايچنده ايدى كه
كندمك سوده كورفزنده روزكارك
كيفنه صالان بر واپورده اولديغمى اونوته‌رق حكايه‌مده‌كى قهرمانك سوداى
معصومينه برامل قالمشدم . يوقاريدن اينن بوافنديك كورولتيسيله اطرافده بر
حركت اولدى ، اويومامشلردن بعضلرى عدم اطمئنانى مشعر برر صدا چيقارديلر .
يانمده ــ يكيدن مراق صارديغى علم هيئه دائر اوهفته كلمش يكى بركتابى ترجمه ايله
اوغراشان ــ بريسى اظهار اسف ايتدى ؛ اوهيچ بوخبرى سومىيوردى : سفر
اثناسنده كرك موظف اولمه‌مز ، كرك دكزك موجب اوله‌جغى راحتسزلق اونى
[هرشه‌ل] ايله ، [كه‌پله‌ر] ايله محاضره‌دن منع ايده‌جكدى . بكا كلنجه ، بن
[محمد سايم] ده بولنديغمز زمان باشلاديغم حالده بلكه يكرمنجى دفعه تكرار
دوزلتديكم حكايه‌مدن فك نفس ايده‌رك رؤيادن اويانير كبى اطرافمه باقندم .
هركس اويويوردى ؛ يالكز شورادر ، ماصه باشنده ، ضياسز برلامبه‌نك آلتنده
ايكى كشى اوبيتمز توكنمز قالين جلدلى تاريخى اوقويورلر ؛ كوشه‌ده آلاباندا يه

عموداً مربوط برانجه دکنکه دیکیلمش مومك اعانهٔ لرزنده‌سیله [پونسون دوته‌رای] ك اورسملی رومانی دور ایدن درت کشی برسکوت متوکلانه ایله اوقویانی دیکلیورلردی. سکسان مهندسدن یالکز بونلر اویومیوردی ؛ بو کفایتسز ضیالرك آنجق ایلك طبقه‌لرینی یالادیغی ظلمتلرك بریکدیکی کوشه‌لرده بتون بو بیوك و مستطیل غلادوره‌یی دائراً مادار احاطه ایدن ایکی قاتلی رازه لرك اعماق ظلامنده تنفسلرك ادای موزونی ، بطی ویك آهنك ، تتره‌شیوردی . دالغین ، مستریح بر اویقونك آره‌سنده اوته‌دن بریدن یوکسلن میرلتیلر اویقونك آچدیغی ورطهٔ عدم ایچنده بوغولیور ظن اولنوردی .

— مژده ، مژده ... کمی قالقیور .

بو یکی کلنك ندای بشارتی اویویانلره برحرکت ویردی ، حتی بعض رازه لردن اویقونك بوغدیغی کوزلرله باقمغه چالیشان چهره‌لر بیله کوروندی ؛ کوشه‌دن بوجاقدن بر ایکی آلایجی سس ایشیدلدی : « آتمه !... قاه !... هاشال !... » هیچ بریسی لیماندن حرکت ایده‌جکمزه ایناتمق ایستمیوردی . بو تعلیم کمیسنك کلدیکی و نقل ایدلدیکمز کوندن بری هپمزك اك سوکیلی املمز بو دکلیدی ؟ امین اولمق ایچون شبهه ایدیوردق . فقط آرقداشمز تأمین ایتدی : والله جانم .. هم ایسترلرسه ایناتماسونلر ، شیمدی کمی فاراب ایدنجه اینانیرلر ؛ ذاتاً ایستین یوقاری چیقوب نوبتجی ضابطدن تحقیق ایده‌بیلیر ... بر رازه دن بر سس « نه‌مه لازم ، چیقدن صوکره ... » دیه میرلداندی ؛ بریکی هیچ آلدیرمیوب آکلاتمقده دوام ایتدی : نا ، ایشته شوراده ، رؤفك قارشیسنده طوپجیلق دفترینك شکللرینی باپیورمش ، آرتق اویقوسی کلمش ، یوقاری چیقمش ، برده باقمش که اوچ چفته ماینه اولونیور ؛ نوبتجی چاوشنه صورمش ، « ترسانه‌ده قرمزی فنار وار » دیمشلر ؛ وفلکه کیدوب کلدکدن صوکره آکلامش که کمی صباحه قالقیورمش ، قوماندان امر ویرمش ، حتی وینچ قازانی بیله همان فاراب ایدلمش ...

بو اثناده بعضلری ، اك مراقلیلر ، قاراکلقده تلاشله کینیورلردی ؛ کیدوب آکلامق مراقیله کولکه کبی حرکت ایدنلردن بری نهایت شتاب ایتدی ، صوکره اوده عینی سوزلرله کلدی ؛ اوزمان امنیت غلبه ایتدی . هیئت کتابنی قاپامش اولان آرقه‌داشم شیمدی شکایت ایدیوردی : وینچ ینه بزی خراب ایده‌جك ..

چونکه کله‌جك و نقل ایدیله‌جك ارزاق بزم غلادوره‌نك آلتنده‌کی انباره آلنه‌جغندن وینجك اولدیریجی غالدیر غولدورلری صباحه قدر سوره‌جکدی .

بر طرفدن اویانانلر اوته‌یه بری‌یه داغیله‌رق اویویانلری عزیزلکلرله اویاندیریورلر ، شاقه‌لر ، یمینلر ، شبهه‌لر چارپیشه‌رق بیك لطیفه آره‌سنده برخواب سسلرك کاه نشئه‌لی ، کاه غضوب اهتزازلری طوپولیوردی . بر آز صوکره هرکس اویانمش ، غلادوره کوندوزلره مخصوص ولولهٔ اصوات و قهقهات ایله طاشمغه باشلامش ایدی ؛ بو سسلرك حاصل ایتدیکی یك آهنك اوغولتی اورادن بورادن قالقان برندا ، بر اسم ، برشتم ایله ییرتیلیوردی . یوقاری کیدوب کلنلر هنوز قالقمامش ارقداشلرینك اطرافنده حلقه‌لر تشکیل ایدیورلردی .

یاواش یاواش سیغاره دومانلری ذاتاً ضیانك کفایتسزلکندن لوش طوران غلادوره‌یه برسیس بریکدیرمکه باشلایوردی . دیرکن بیوك بر آلای اولدی ، کورولتی آره‌سنده نصلسه اونوتلمشده اویاندیرلمامش بریسنه راست کلنمشدی . بوزواللینك دها برشیدن خبری یوقدی . وینچ بردن بره غار .. غار .. غار دیه ایشلینجه کوزلرینی آچوب « نه اولیورز ، یاهو ؟ » دیه صوردی ، یاننده‌کی رازه ده برمحبت چورن طاقم برقهقهه قوپاردی ، آلای باشلادی ... یاهو ، عجله‌یه نه لزوم واردی ؟ دها اویومالی ... باشنه بیریکدیلر ، اوقدر خرپالادیلرکه یکرمی دقیقه صوکره آنجق نه اولدیغنی آکلایه بیلدی .

بتون بوشماته‌نك اوستنده وینچك غار .. غارلری کورلیوردی ...

کوپرو اوستنده چیقدیغم زمان دمیر آلنمش ، غربوافیشقه ایدیلیوردی ؛ آغر آغر کریلیوردق . هنوز کیجه ایدی ؛ فقط خفیف بر ظلمت اوقدر خفیف ولرزانکه اشکال ، مالافصالك اوزرمزه ییقیله‌جق کبی یوکسلمش تپه‌سنك ارقه‌سنده هنوز بیاضلانان صباحك یوقاریدن دوکولن انوار محترزه‌سی آلتنده ، کوندوزله کیجه‌نك مشکوکیت بوسش الوانی ایچنده ، نه مشهود ، نه مستور ایدی ؛ ترسانه‌نك دیواری ، قیشله‌لرك صاری بنالری ، صوکره یشیلك آره‌سنده بیاض اولر ، صوکره طوزله ، دها صوکره جوارده‌کی متفرق کویلر ،

هرشی وجودندن شبهه ایدیله‌جك برمرئیت مبهمه ایله فرق اولونه‌بیلیوردی . دكز سمانك رنك آبیسیله ظلامك نور سیاهندن متشكل برانجلای خواب آلود ایله سریلمشدی .

آرقداشلر هپ كوپرویه بریكمشلردی ، بعضلری باش قاصاراسنده دمیرك غریوا ایدیلیشنه دالمشلردی ، برقاچی حساب قامارەسنده خریطه‌یه باقیورلردی . زرسنی قوروه‌ت ، غانبوط ، [اسكندر] له [مقدمهٔ خیر] ، كیزلرینه ایكیز فنارلرینی چكمشلر ، بزم كمینك سلامنه آغر آغر مقابله ایدیورلردی . [اسكندر] ك امامی اذان اوقیوردی ؛ مهیب طاغلر آره‌سنده لوش برسكوته استغراق ایتمش بولیمانك یكانه سسی بواذان صداسی ایدی . ساحلده نوتجیلرك بطی روشلری آنجق حس اولونیوردی .

دراپانونك اوستنده ، كونشك طوغه‌جغی یرده برپرواز رنك قمر واردی ؛ بو ، یوكسك سواحلك دوكدیكی ظلال ایله آلوده بوكورفزك فوقنده پك مائی ، پك صاف وبراق برسما ایدی . یالكز ایكی ثابته ، بری شعرای یمانی ، بره بر دیكری كه طانیمیورم ، یالكز بونلر خفیف خفیف كوز قیرپان ضیالریله بریوك قطرهٔ الماس كبی مشعشع ، معلق برانجی كبی مائی وزرین ، تتره‌شیورلردی .

سوده آطه‌سنك اوستنده قندیه‌دن عودت ایدن [فؤاد] واپورینك ، بزم او بحر محیط سیاحتك دومانلری كوبوریوردی . بردن‌بره تلغرافك زیلی دقتمزی دعوت ایتدی . سوارینك قوماندالری ایشیدلمكه باشلادی . كمی كاه ایلری ، كاه سنجاغه ، كاه كری ، كاه اسكله‌یه صالیوردی . نهایت « اولرایت ! » قوماندەسنی تلغرافك درت ضربه زیلی خبر ویردی ؛ وهركس واردیا باشنه ... بن برنجی پوسته‌ده ایدم . بوسفر بر دیكر آرقداشمله برابر قیچ قاصاره‌سنده‌كی پاراكته‌یه مأموردق . پاراكته آتلدیغی زمان سوده آطه‌سی بورده ده ایدی . ساعت ایكی‌یی اون كچیوردی ...

شیمدی درت آیدر . نه آلمانیادن عودتدن بریدر ، سوده‌دن بریره قیملدانمدیغمدن الشدیغم منظره پك بیوك فرقلرله دكیشیوردی . آه بوسوده ... حیاتمك اون بش آنی حبس ایدن بوكورفز ؛ اوزون تألم ساعتلرمده بكا برلیمان ، بر

كورفز ، برقصبه دكل هیئت مجموعه‌سیله قبل التاریخ ادوار خلقتده تحجر ایتمش مفرت برحیواندی كه كوچك قویلریله ، بروندلریله ، شبه جزیره‌لریله بن اوكا قوللر ، اوموزلر ، قولاقلر ، كوزلر ، ایاقلر ، نهایت بروجود تشكیل ایدردم ... اونده برروح تصور ایتمكه اوقدر آلیشمشدم كه بوسكوت وعدم تحركی بنی عصبی ایده‌رك قهرایدردی . نیچون صوصیور ، قیملدانمیوردی؟ اوح ، بووحشی ، بووحشی حیوان ... بو ، برتپه‌دن عبارت باشنی قالدیرسه ، برطاغ اولان صیرتنی اوینانسه ، برر برون اولان آیاقلریله قیملدانسه ، برشبه جزیره اولان قویروغنی صاللاسه‌ده اویله‌جه ایلریله‌سه‌یدی ... اوفوق الخلقه مهابت مفترسانه‌سیله بنی ، بوسفیل ومسكین حیاتمله ، برذره اچنده لایتجزی برذره بیله اولمیه‌رق نابود ایتسه‌یدی ... فقط ایتمدی ؛ چكیله‌جك الملرم ، دوكوله‌جك یاشلرم ، آچیله‌جق یاره‌لرم واردی ؛ اونك ایچون ایتمدی ...

ایشته‌شیمدی سوده كورفزی بوتپه‌لر آره‌سنده قیورانه‌رق ، هرقیورانیشنده برجزء وجودی صاقلانه‌رق غائب اولیور ؛ مالاقصانك هیولای غولانه‌سیله ، دره‌پانونك اشكالیله هموجود اولورجه‌سنه تماس ایدییور ؛ صوكره ، بردن‌بره هیپسنك فوقنده ، طاغلرك آرقه‌سنده طلوع ایدن كونشك ایلك شعاعانیله پرنور قارلی تپه‌لر نامتناهی برذرات مشمسه ساحه‌سی عرض ایدییوردی ... اوح ، بوپك كوزلدی ؛ آرقه‌ده ، نه سواحلك آره‌سنده قالمش سوده‌نك مخمور ظلامنده مغموم كولكه‌لر سكوت ایدییوردی ؛ اوراسی هنوز نه‌كیجه نه‌صباح دینه بیله‌جك مبهم بر اویقوده ایدی . بوراده ، اوكمزده بردن‌بره آچیلان ساحهٔ خضرای دریا بزم دها كورمدیكمز كونشك سویهٔ امواج ضیادارینه ساكن و خندان دالغه‌لرینی یاییور ؛ آرقه‌ده ، بوكتلهٔ مهیبهٔ حجر وتراب فوقنده ، مائی سمایه عرض بوشس ایدن برفپوش برتپه ، یوكسك ، یوكسك برقارلی طاغ شمسك جوشش انواریله صیر-صیقلام ، بوظلام وظلالك فوقنده ، مشعشع بر بشاشت رنكارنك ایله مخمور و مشمس كورونیوردی .

شیمدی دراپانو برونی چكیلدی ، كری قالدی ؛ صاغ طرفمزده بیاض دومانلر آره‌سنده غائب اولان یشیل ، منحط برساحل اوزایه‌رق تا رسمو برونده نهایت بولیوردی ؛ واونی احاطه ایدن كریدك مهم طاغلری اوزایوب بیاض ومخمور

افقك نه‌صو نه‌هوا دينله‌جك مبهميتلرنده غائب اوله‌رق ، اسكله طرفنزده آقرو تپه‌نك
يوكسك ، قايالق برونى ده كريدك بزى دوت آيدر صيقان ايكى مهيب قوللى كبى آچيله‌رق
دكزلره ، بو مشمس و مائى دكزلره ، آچيق دكزلره يول ويريوردى .

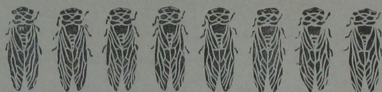
صوكره كونش بردنبره عيان اولدى . آرقه‌ده ، قارلى تپه‌نك جناحنه التجا ايتمش
ديكر بر تپه‌نك آلام وغمومى بر سيس بيغينى آره‌سندن چابالادى ، چيقدى ؛ سيسلر
ييرتيلوب ، داغيلوب سرپيلديلر . بونك ده قارلرى واردى . فقط اوته‌كى كبى باشدن
باشه دكل ، اوراسنده بوراسنده ، واوقدر پريشانكه ديكرينه غبطه ايديور
ظن ايتدم .

آرتق طاشان ، جوشان ضيالر ، آرتق بوسربست جريانكاهده اوچوشه‌رق ،
دالغه‌لانه‌رق بزه بر يكى افق كوستردى : اوراسى رنكلى ، بوراسى بولوطلو ...
شيمدى ، مور رسمو برونيله آرقه‌ده توالى ايدن دورا دور تپه‌لر تجسم ايتدى .
بوطرفده دكزك ركود وانجلاسى بايغين بر تسليميت عاشقانه ايله مخمور ايدى .

بو آرقه‌ده قالان هيولاى احجار متسلسله‌دن بو بياض وخندان دكزه ، بو مائى
ومتبسم افقلره دوغرو كيتدكجه كمينك حركتنى تعجيل ايچون نه‌ياپه‌جغمى شاشيريوردم ؛
صانكه بو يوكسك تپه‌لرك اتكلرى آره‌سنده يقانان سوده‌ده كچمش حياتم يتيشه‌رك
ينه املارمى ، مشمس اميدلرمى خسته ايده‌جك ... اوح ، افقلر ، افقلر ، بو مائى
كوپوكلو افقلر ... نهايت ، دكز ، مخمور وسرمست دكز ! ...

محمد رؤف

بربوسهٔ معصوم

— ١ —

ستر ايلمشدى روى سمايى سحاب تار
باد وزانه قارشى قنادلر آچوب ؛ كيجه
مغرور انبساط ايدى ، لكن اولوردى كاه
مبهم بر اضطراب ايله رنجيده كيزليجه .
جو هواده بربرينى موجهٔ سياه
ولى ايلينجه چهرهٔ شب ده بالاضطرار
پرچين اولور طورردى ؛ سقوط كف سواد
بر ظلمت كثيفه صاچوب بعض يرلره
لرزان ايدردى ليلى بيله . كيزلى كوشه‌لر
آرامكاه خشيت ايدى ؛ ميل امتداد
ايلرسه نور نظره دوشردى شكسته‌پر .
بر كوهه اتكا ايدوب آچمشدى مشجره
آغوش رعشه‌ناكنى ، بر زهر خند ايله
هرشيئه رنك خدشه ويرن ليل هائله ...

چاك ايلدى بر لحظه ده ديجور سمانى
نازنده ، پراكنده ، مطرا
بر لمعهٔ بيضا ؛

تیترەتدی بلوطلرده اوچان رنك سیاهی ،
آفاق صباحی کبی مخمور ،
بر خندهٔ منثور .
اطرافه یایلدی کچەرك بعد فضایی ، —
امواج ظلالنده شناور ،
بر نشئهٔ اسمر .
معنای حزنپرور وشوق آور ماهی
اشیایه بتون ایلدی اهدا
بر بوسهٔ شیدا !

— ٢ —

فیفای بی نهایه نورد زمان اولان
بر پیر منطقی املك چشم ثابتی
آنی‌یه منعطفدی ؛ فقط خاطراتنی ،
ماضیسنی کورردی اوآتیده : هرزمان
مستقبلك ضیا ایله آغشته ظلمتی
تکرار ایدوب خیالە کچمش حیاتنی
ایلردی ، اضطراب ایله . پرچین انفعال
روی سفید ریشنی . وجهنده کریه‌فام
برظل اوچاردی ایتسه بیله میل ابتسام ؛
هرحالی کوستردی الیمانه بر کلال ...

ازهار بهاری کبی پر روح طراوت ،
مجلای صفا خندهٔ آل ،
بر طفل دوساله ؛
پیشانیٔ صافنده طورر نور صباحت .
چشمان کبودنده نمایان
بر شعلهٔ پران .

بکزر کوچوجك قوللری‌ده بال سفیده
کیم رفرفهٔ نازینه توأم
بر نغمهٔ خرم .
بوس ایتدی قوشوب جدینی سرمست شطارت ؛
خنداندی لبنده نغم آکین
بر غنچهٔ رنکین .
بر لحظه ، اوشیخوخت افسرده امیده ،
دیجور غمی ایلدی معدوم
بر بوسهٔ معصوم !

ح . ناظم

دیکلەنیوردی . دها اوزاقده کول رنکنده بررئیس جبال افقه برردای مبهمیت
چکمشدی. هیچ بربولوط ؛ یالکز اوتەده بریده کیرلی برازدومان . بطی آدیملرله
قارناله کیرن واپورك دومانی بیله یوکسلەمیور ؛ بویورغون کونك تنفسنه بکزر بر
سس، برشهقهٔ خلاص ، بردرین فیصلتی ؛ آیدوس طرفندن کلن اینك سورولرینك
ملول بوکورتیلری ؛ باللی درەدن‌جیقان کسیك برعوعوه ؛ اوتەده ، چالقانتیده صو
طولدوران قادینلرك مناقشەسندن آرەصیره ایشیدیله بیلن برکلمه ؛ شوراده ، کراز
آغاجنك اوزرنده یالکز سویلەنن برقوش ؛ ایشته شو قوجه صحرادەکی اثرحیات...
فقط بونفیس پانوراما کنج قیزه علاقه بخش اولامیوردی . او ، بونلره بوش برنظرله
باقیور ، سوکیلی رومانك یومشاق ماروکن جلدینی برالیله بلا اختیار بوکیور،
طالغین ومحزون ، سکوت ایدیوردی . صوکره دلیقانلی ، بورغاز اطەسندن
قورتولان واپورك بیاض ایزلرینی تعقیب ایدرکبی کورونن بومتفکر کوزلرك اوزون
کیربیکلرنده ، مهتز ومحترز ، کوچوك برطامله کوردی . بونی بری دها تعقیب
ایتدی ؛ آرتق چوغالدیلر . شیمدی ، سسسز ، یاناقلر اوزرینه یاغیورلردی .
اووقت ضابط حیرتله قاریشیق بر اضطراب ایله کنج قیزك آتشین ، رطیب النی
قورقەرق طوتدی :

— سنیحه ...

دیدی . صوکره ، بوسکوت مؤلم اورتەسنده کندی سسندن چکینیورکبی ، صو-
صدی . بونی ، آرەلرنده یابانجی بولیوردی . نهایت آووجنك ایچنده بر تسلیمیت
نومیدانه ایله طوران الی اوقشایەرق علاوه ایتدی :

— سنیحه ، آغلیورسك .

کندیسیده آغلامق اوزره ایدی . فقط هیجانی کنج قیزه بللی ایتمەمك
ایستیور ، مستریح کوزوکمکه چالیشیوردی . سنیحه بواخطار اوزرینه آرتق
احترازی ترك ایتدی . هیچقره هیچقره آغلامغه باشلادی . بردنبره قوللرینی
ضابطك بوینه صاردی ؛ کونشك صوك قیرمزی بوسەلریله منور ، پرنم ، صولوق
یوزینی قالدیردی . برادای استرحام ایله :

— اوح ، نائل ... کیتمه !

دیدی . بوکوز یاشلریله پردەلی الا کوزلرده پارلایان ، بومسترحم قیرمزی

طوپال

باغچەنك قوملو یولی اوزرنده
کندیسنه یاقلاشان بر آیاق سسی
ایشیدنجه ، بر تفکر حزین ایچنده
« نمیده » نك صوك صحیفەلرینی
قاریشدیران کنج قیز ، رومانی
دیزلرینه براقەرق اوکنده توقف
ایدن کولکەیه کوزلرینی قالدیردی .
بو ، آلالمان بییقلریله محبتی جلب
ایدن ماوی کوزلو برارکان حرب
یوز باشیسی ایدی . کنج قیزك
بیتاب نظرنده بولدیغی شعلهٔ استفهامه
شن کوسترمکه چالیشدیغی بر تبسمله : « کیدیورز » جوابنی ویردی ؛ وپانینه
بویوك برآقاسیانك سایەسندەکی تخته قیر قانایەسنه اوطوردی . کنج قیز برشی سویله-
میوردی . شیمدی کوزلرینی آیاقلرینك آلتنده یاییلان منظرەیه چویرمشدی .
یشیل باغلر ، قورو چایرلر ، پر صاری تارلالر ، طوپ طوپ آغاچلرله بوصحرا ،
قارتالك خارجندەکی بنالره قدر ، خندان ونظر فریب ، تدریجاً آلچالیوردی .
باغلرك کنارینه چوریلمش سیاه چالیلر آرەسنده — آیاستفانوس آرقەسنده لدوس
آقشاملرینك احتشام زرینی ایچنده غائب اولمق اوزره بولونان کونشك پارلاتدیغی —
توزلو یول اینجه برقوردەله کبی طولاشیور ، اینیور ، یوکسلیور ؛ آشاغیده اوماوی
دکز ، بوصیجاق یازکونەنك بارسعیله بیتاب ، آطەلرك ظل کثیفیله هم آغوش ،

دوداقلرده تیتره‌شن آرزو ، ناقابل مقاومت . محرق بر آرزو اوقدر محبت انگیز ، بو کندیسنه صاریلان قوللر اوقدر جاذب ایدی‌که نائل بوتون عطش حیاتنی سوندورمك ، بوتون سعادت حیاتیه‌سنی بر آنده ایچمك ایسته‌یورکبی تهالکله او نیم کشاده ، منتظر دوداقلره دوداقلرینی اوزاتدی . و بوایلك بوسهٔ محبتده بلکه بش اون ثانیه ، بلکه بش اون عصر ، مسعود ومتسلی ، کندیلرندن ، عشقلرندن باشقه هرشیئه لاقید قالدیلر . کنج آدم تکمیل محبتنی سویله‌مش ، کنج قیز تکمیل امللرینی کوسترمشدی .

فقط کیتمه‌مك قابلمیدی ؟ .. شیمدی نائل ، بر پارچه سکونت بولان کنج قیزه بونی آکلاتمغه چالیشیوردی . اعلان حرب کندیسنی حدوده ، مملکتنی مدافعه‌یه دعوت ایدرکن او ، بو مقدس وظیفه‌یی ایفادن امتناع ایده‌بیلیرمیدی ؟ .. کیتمسه بیله نه‌فائده واردی ؛ البته سنیحه ، بویله محافظهٔ وطنی کندیسنك صیجاق قوللری آره‌سنده قالمغه فدا ایده‌جك قدر حمیتسز ، قلبسز بر قورقاغه نفرتله باقه‌جقدر . اوت ، کیده‌جك ، او مملکتك متجاوز دشمننه سدراه اولاجق ؛ بو مبارك طوپراغك بر ذره‌سنه تعرضه جرأت ایدنلری ازه‌جك ؛ بر نشان شجاعتله ، تا کوکسنده بر یاره ایله ، غالب ومغرور ، عودت ایده‌جك ؛ ایشته او وقت سنیحه جغنه هیچ اوتانمایه‌جغی بر سینه آچه‌جق ؛ او وقت سنیحه کوره‌جك‌که دشمنه اوقدر قهرآور اولان بو کوکس کندیسی ایچون نه‌درجه محب ، نه‌درجه نوازشکار ومطیعدر . بوشانلی آغوشه پرافتخار طایانمقمی مرجحدی ، یوقسه عاجز ، مسکین بر مخلوق کبی حربدن قاچه‌رق ، بوتون حسیات ناموسکارانه‌دن تعری ایده‌رك استانبولده قالان بر نشانلینك حقیر وذلیل یوزینی کورمکمی ؟

سنیحه ، دوام ایتدکجه جوشش حمیتله تیتره‌ین بو پرغلیان عثمانلی ضابطنك سوزلرینی آرتق دیکله میوردی . کوکسده یاره سوزینی ایشیدنجه نائلجکی طوپلرك تفکلرك طعمهٔ پرخونی اولمش کبی نظرنده ترسم ایتدی . بو وحشی منظره‌یی کورمه‌مك ایچون اللرینی یوزینه قاپادی . هیچقره هیچقره تکرار ایدییوردی :

— کیتمه ... کیتمه !

صوکره یاواش یاواش قانع اولدی . محبتك خود پرستلکلری آره‌سنده کنج قیز آکلیوردی‌که او کندیسی ایچون حیاتنی فدا ایده‌بیله‌جك قلبده فدا اولونامیه‌جق دها علوی ، دها مقدس بر حس ، بر عثمانلی حمیتی ، بر وطن محبتی وار ؛ و بونی قیصقانه-

میور ، نشانلیسنده‌کی بو نجابت حسیاتدن قلبنده بر غرور حس ایدییوردی .

کیتمك قرار گیر اولدقدن صوکره نه‌قدر امتداد ایده‌جکی مشکوك اولان بو مفارقته نصل تحمل ایده‌جکلرینی دوشونمکه باشلادیلر . کنج آدم تحسرلرینی ، اضطرابلرینی کتم ایده‌مدی . کنج قیز ، تکمیل هویتنه استیلا ایدن بر طاقم منحوس تحسسات قبل الوقوعیه‌یی قورقه قورقه سویله‌دی . ال اله آغلاشدیلر ؛ هر کون ، هر ساعت مکتوبلاشمغه یمینلر ویردیلر ؛ بر برلرینی اوله‌جه‌یه قدر ، قیامته قدر سوه‌جکلرینه عهدلر ایتدیلر . کنج قیز کستانه رنکلی صاچلرندن برقاچ دانه قوپاردی ، کندی الیله نشانلیسنك قلبی اوزرینه قویدی :

— بونلر ، دیدی ، بونلر سن شیمدیکی عهدکده ثبات ایتدکجه ، قلبك بنم ایچون چیرپنمقدن فراغت ایتمه‌دکجه سنی قورشونلردن ، کله‌لردن محافظه ایده‌جکدر .

فقط سنیحه بر جهتی سویله‌مکی اونوتدی . یا کندی قلبی عهدنده طورمازسه نه اولاجقدی ...

نائلك عزیمتندن صوکره کنج قیزی درین بر یأس وفتور ضبط ایتمشدی . برابر اوطورمغی پك سودکلری تخته قاناپه اوزرنده غروبی ، بو یاقه‌جغك مدبدب ، محتشم غروبنی سیر ایدرکن یاواش یاواش غائب اولان کونش اوکا « نیچون نائلی براقدك ؟ بر دها کوره‌میه‌جکسك ... » عتابنی یوللیوردی . ابتدالری کنج ضابطدن صیق صیق مکتوب کلیوردی . سنیحه ایچون بونلردن زیاده انیس محرمیت ایدیله‌جك برشی تصور اولونامازدی . اوقویه اوقویه هپسنی ازبرله‌مشدی . کندی‌ده سوزنده ثبات ایدییور ، هر کون یازییوردی . فقط موقع حربه مواصلتی مشعر صوك مکتوبنی متعاقب نائلك مکتوبلری سیرکاشمکه باشلادی . بو فاصله‌لرده کنج قیز نه عذابلر چکییور ، نه قورقونج رؤیالر کورویوردی . براز صوکره بوتون بوتون آرقه‌سی کسیلدی . هر کون یکی بر انتظار ایچنده کچردی . سنیحه آرتق وقوعات حربیه‌یی خریطه اوزرنده حمایه بکزر بر مراق آتشیله تعقیب ایدییور ؛ علاوه‌لری ، تبلیغاتلری ییه‌جك کبی اوقویور ؛ نشانلیسنه ، نائله عائد بر خبر تسلیت بولمق ایستیوردی . فقط فضله هیچ برشی اوکره‌نه‌میوردی . آرتق بو شمس غاربلر اوکا قان ایچنده یوزویورکبی کلیور ؛ نره‌یه باقسه ، ماوی دکزده ، شو کوزل صحراده

هپ يأس وماتم تيتره شيور ظن ايديوردی . بعض كيجه‌لر تووالتنی اهمال ايتديكی صاچلری آره‌سنده صيجاق بر نسيمك نوازشلرينی حس ايدرسه سوه‌نلره مخصوص بر اعتقاد قوی ايله بونك روح نائل اولديغنه حكم ايدر ، بر غشی لاهوتی ايچنده اوروح ايله ملاقات ايتمكده تسلی بولا بيلمكه چاليشيردی . آرتق نائلك شهيد اولديغنه عائله‌جه حكم ايتمشلردی . قاچ كره‌لر تلغراف چكمشلر ، جواب آلامامشلردی؛ قاچ كره‌لر باب سرعسكری‌يه مراجعت ايتمشلر ، مبهم خبرلردن باشقه برشی اوكره‌نه‌مه‌مشلردی .

سنيحه تكميل سياهلر اكتسا ايتدی . هركسك يانندن قاچيور ، طالغين ومغموم ، يالكز باشنه طولاشيوردی . وبو يالكز تفكرلرده روح نائل كنديسنی زيارتده قصور ايتميور؛ كليور ، نشانليسنك وجودينه حلول ايديور ، بر تملك معنوی ايله برله‌شيورلردی . آرتق سنيحه بو خياله ايناتمش ، آليشمشدی . ذاتاً چوجوقلقدن بری سنيحه‌نك ، خياله مغلوبيتی كوزه چارپاردی . يومشاق بر طبيعته ، مقاومتسز ، عزمسز بر اختياره مالكدی . نصل بر دست قوی‌يه تصادف ايدرسه اونك ويره‌جكی تمغای شخصيتی اكتساب ايده‌جكدی . دها پك چوجوق ايكن پدرينی غائب ايتمش اولديغندن والده‌سنك النده بو دست قوی تربيتی بولامامش ، ضعيف ومتحول بويومشدی . اوكا كوچوك ايكن -- يتيم وبيكس اولديغی جهتله كنديلرينك يانده بويوين -- تيزه زاده‌سی ، نائلی ، نشانلامشلر ، بونی سوه‌جكسك ديمشلردی . ايشته اوده نائلی سومشدی . نشانليسنك حربه كيده‌جكنی طويچه ضعيف طبيعتی برپارچه صارصيلمش ، قوت بولور كبی اولمشدی . فقط صوكره ، كچيرديكی افتراق وانتظار كونلری بويكی اويانان زندگئ اخلاقی‌يی كاملاً محو ايتمشدی . ايشته بو يومشاق طبيعت ، كنج ضابطك آرتق امين اولدقلری شهادتندن طويديغی اضطرابی‌ده بويله تنها كزنتيلر ، استغراق آميز تفكرلر آره‌سنده تخفيف ايتمش ايدی . لباس ماتميله بر موعد تلاقی‌يه كيديور كبی تزيين ايده‌رك غروب شمسی متعاقب كوشكك باغچه‌سنه چيقار ، پيش نگاهنده‌كی اشياده قارا كلقلر تموجه باشلايجه اوبونلرك ايچنده نائلی كورر ، اونكله قونوشور ، متسلی اولوردی . واوله ايچنده‌پك يالكز قالديغی شو قوجه‌مان طبيعتك سينه‌سنده بويله بر محب وفاكار بولمقده ، آرتق اورالرده يالكزلق حس ايتمه‌مكده دها زياده لذت ، دها زياده حلاوت طويارد‌ی .

بر هفته صوكره بو كدرلرينه بر شريك كلدی . پارسده اكمال تحصيل ايدن خاله‌زاده‌سی استانبوله عودت ايتمش ، كيمسه‌سزلكی مناسبتيله اوده ياقه‌جغه ايتمشدی . بو سنيحه ايچون پك ايی اولدی . نائلدن بحث ايده بيله‌جك بر رفيق بولمشدی . فقط محاوره ايلريله‌دكجه نائل اونوتوليوردی . خاله زاده‌سی اوكا پارس وقايعندن آچار ، تحف تحف سركذشتلر ديكله‌تير ، اكلنديرردی . حتی سنيحه‌نك قهقهه‌لرله كولديكی بيله ايشيديليردی . بربرلرينه پك چابوق ايصينديلر . نهاد ، خاله‌زاده‌سی ، سوزه باشلايجه ، سنيحه بو طلاقت لسانك آهنكنه مفتون اولمش كبی ، متبسم ودقتلی ، ديكلردی . بويله فقره‌لر ، حكايه‌لر ، توديع اسرارلر زياده‌لشدكجه محرميتلرده آرتيور ، آيرلمامق هپ برابر اوطوروب قونوشمق ايسته‌نيوردی . روح نائلده بو صميميت متزايده‌يی اخلال ايتمه‌مك ايچون زيارتلرينی تعطيل ايتمشدی . آره‌ده صيره‌ده ، بيكس ، سياه بر سحاب زائلده سنيحه نائلك تبسم زهرناكنی كورور كبی اولور ، محبت ابديه حقنده ويرديكی عهدی درخاطر ايدر ، محجوب ومكدر ، دوشونوردی . فقط نهادك حيات وبريجی حضوری بو سياه انديشه‌لری درعقب طاغيتيردی . بر آی صوكره ، عينی قاپايه اوزرنده ، عينی كونشك غروبی قارشيسنده نهادله بربرلرينه اعلان عشق ايدرلركن سنيحه ، اوخونين شعاعلر آره‌سنده نائلك كريهٔ خونينی كورمش ، شاهد محبتلری اولان اشباح محيطه‌دن يوكسه‌لن آوازهٔ عتاب واشتكايی ايشيتمش ، يكی عشقنك لذائذ روحنوازی بو معجز خاطره‌لرله زهرلنمشدی .

اساساً نحيف البنيه اولان سنيحه‌نك نائلدن مفارقتی ، صوكره ضابطك شهيد اولديغنه قناعت پيدا ايتمه‌سی اوزرينه بوتون بوتون ضعيفله‌يوب صولماسی ، اولادينك اوزرينه چشم دقتی هردم كشاده بولونان بيچاره والده‌سنی پك دوشونديرردی . بر طرفدن كندی چوجوغی كبی بويوتديكی همشيره زاده‌سنك ، — اوح ، بو حكيملر النده ، عمليات آلتنده كنديسندن آيريلان سوكيلی همشيره‌جكنك معزز يادكارينك — وقوع شهادتندن مأيوس ونوميد اولوركن كندی ياوروسنك‌ده شدت يأس ايله اوكا التحاق ايده‌جكندن قورقيور ، آرتق بو آجی‌يه تحمل ايده‌مه‌يه‌جكنی آكليوردی . نهادك پارسدن عودتی ، سنيحه‌يی مشغول ايده بيلديكی ايچون پك زياده بادئ ممنونيتی اولمشدی . ايكی كنج بربرلرينه آليشدقچه ، او محرمانه محاوره‌لرندن طاتلی

قهقهه‌لر یوکسلدکجه قیزینك قورتولدیغنی کوره‌رك محظوظ اولور ، فقط بیچاره نائلك خاطره‌سیله مشفق تیزه آغلاردی . نهادله سنیحه‌نك معاشقه‌لرینی حزین بر تبسمله تلقی ایتدی . بر آی صوکره نكاح ایچون سوز کسیلیرکن باشنی مغمومانه صالله‌یه‌رق ایچندن : « زواللی نائل ! » دییوردی .

آرتق دوکون ایچون تدارکاتله اشتغال اولونیور ، استعجال ایدیلیوردی . دوکون یاقه‌جقده اجرا ایدیله‌جك ، صوکره زوج وزوجه همان بروسه‌یه کیده‌جك ایدی . دوراندیش والده نائلك حیات مشترکه‌سیله مشبوع اولان بو یرلرده سنیحه‌نك مسعود اولامایه‌جغندن ، هرکون بریکی خاطره ایله معذب اولاجغندن قورقمشدی . فقط سنیحه آرتق مرارتلی تبسملر ، قانلی کریه‌لر کورمیور ، عتاب آمیز سسلر ایشتمیوردی . نهادك نظرنده بولدیغی شعاع محبتله قلبنده سعادت چیچکلری اچیلیور ، سسنده بولندیغی آهنك دلپذیرله قولاقلرنده محبت نغمه‌لری اوچوشیوردی . حیاتی ، شوهرکون کندیسنه کولن صحرا کبی پرنور ، سعادتی شو متموج دریا کبی نامتناهی بولیوردی .

نكاحه ایکی هفته قالمشدی . بر آقشام اوستی قارتالدن کلن پوسته‌جی کوشکه بوروشوق ، کیرلی بر ظرف براقدی . بو ، نائلدندی . یاره‌لری التیام بولمغه باشلادیغندن یکرمی کونه قدر استانبوله کله‌یله‌جکنی یازییوردی . مکتوب یکرمی بش کونلك ایدی .

نائلك خبر عودتی ، کوشکده‌کیلرك شوقلرینی بر دنبره کسر ایتدی . اونلر آرتق ضابطك شهادتنه آلیشمشلر ، بونی پك طبیعی بولمغه باشلامشلردی . ایشته شیمدی بو اولو کری کلمکله بویوك بر قباحت ایدییوردی . سنیحه بونی ایشیدنجه کندیسنی شدت هیجانندن بایله‌جق ظن ایتدی . کوزلرینك قارارتیسی ایچنده ، کوکسنده نشانله عودت ایدن اوکوزل ارکان حرب ضابطی متبسم چهره‌سیله کوردی . بو چهره ، بونجه آلام ومزاحمك مکافاتنه قاووشمق ایستیور کبی ، عجول وطلبکار ایدی . او وقت سنیحه ، یکی عشقنك هیجانلری آره‌سنده اونوتدیغی اسکی وعدلری ، عهدلری هپ درخاطر ایتدی . بونلر آرتق قلبنی اهتزازه کتیره‌میوردی . اوشیمدی بوس بوتون یکی عشقنك ایدی . نه‌یاپمالیدی ؟ قلبی بلاتردد بونی کندیسنه سویله‌دی : نائلك علوجنابی معلوم دکلمی ایدی ؛ بویله بر آدمی آلدتمقدن ایسه دها

کلدیکی کون کندیسنه سویله‌نیردی‌که آرتق او باشقه بریسنی سوییور . فقط سنیحه سویله‌یه‌جکی شیئك اوجسور ضابط اوزرنده دشمن قورشونلرندن زیاده مخرب بر تأثیر ، بلکه‌ده بر تأثیر مونی کوستره‌بیله‌جکنی دوشوننجه بو صفوت قلبی ابراز ایچون قوت بولامایه‌جغنی آکلادی . متردد ومأیوس ، نائلك عودتی اضطرابلر ایچنده بکله‌مکه باشلادی .

بش کون صوکره نائل کلدی . فقط بو ، او آلالمان بییقلی ، کنج ، یاقیشقلی ارکان حرب ضابطی دکلدی ؛ شیمدی قولنو قلرنده ایکی دکنکله یوروین ، دوداغنك اوستنده تازه بر یاره ایزی بولونان ، بر قسم بییغی دوکولمش ، صولوق ، ضعیف بر خسته ، بر طوپال ایدی .

سنیحه ، اوفاق بر صدای حیرت واستکراهی ضبط ایده‌مدی . تیزه‌سنك محبتلی قوللری آره‌سنده آغلایان نائل ذاتاً قورقدیغی ، بکله‌دیکی بو حرکتی فرق ایتمش ، او وقت کنج قیزله آره‌لرینی ناصل طولماز بر اوچورومك آییردیغنی حس ایلمش ایدی . سنیحه ایسه کندیسنی طوپلامش ، تیتره‌یه‌رك ، کورمه‌مك ایچون کوزلرینی قاپایه‌رق آلنی نائله اوزاتمشدی . محترز دوداقلرك بورایه براقدیغی نمناك ، صیجاق بوسه بیچاره معلولك اضطرابات قلبیه‌سنی افاده‌ده نه معجز بر فصاحته مالکدی ! بر دنبره سنیحه‌نك رقیق قلبنده شدتلی بر مرحمت اویاندی . بو خسته کندیسنك بوتون بوتون یابانجیسی اولسه بیله اونی تسلیت ایتمك ، اوکا معلولیتنی بیلدیرمه‌مکه چالیشمق وظائف انسانیه‌دندی . حالبوکه نائل یابانجی دکل ، چوجوقلقدن بری نشانلیسی ، سوکیلیسی ، محرمی ایدی . مملکتی ایچون کیتمش ، وجودینی فدا ایتمشدی . فقط روحنی ایشته یینه کندیسنه ، سنیحه‌سنه کتیرمشدی . بو حالنده اوندن تنفر ایتمك نه منفور بر مادیتپرستلك ، ویریلمش عهدلری بوزمق نه عفو اولنماز بر خود اندیشلك اولاجقدی . بالعکس اوکا باقمق ، اونی تسلیت ایتمك ، سومك ، اوت شدتلی بر عشق ایله سومك لازمدی ؛ بو ، بر وظیفهٔ وجدانیه ایدی .

نائلك ورودندن بر هفته کچدی . نكاح ، دوکون لاقیردیسی اونوتولمشدی . هپسنك قلبی اوزرینه معذب بر سکوتك آغیر پنچه‌سی شدتله باصیوردی . هله سنیحه قلبیله وجدانی بیننده‌کی مجادله‌دن پك مضطرب اولویوردی . نهاد ، سببنی پك ای بیله‌مه‌دیکی حالده بر صیقنتی حس ایدیور ، بو بردنبره مواصلت ایدن ضابطك بونده

پك يابانجى اولمادیغنه حكم ایله قیصقانیوردى . نائل ، او هیچ برشى سویله مكه جسارت
ایده میور ، سنیحه ایله یالكز قالمقدن چكینیوردى . هپسنك ده برى برلرینه سویله یه جك
پك چوق شیلرى واركن بر دورلو جسارت ایدوب ده بو سكوت مخوفى قیرامیورلردى .
نهایت سنیحه نك والده سى بو حالك دوام ایده مه یه جكنى ، هر حالده بر قرار قطعى
ویرمك ایجاب ایتدیكنى آكلادى . سنیحه نك نهادى سودیكنى ، نائلك آرتق
سویله یه جك بر حالى قالمادیغنى كوریوردى . بو حالده نه یاپه بیلیردى ؟ سنیحه یى نائله
ویرمك ؛ اوح ، بو ، حیاتله مماتى تزویج دیمكدى ! بوكا قلب مادرانه سى شدتله
اعتراض ایدیوردى . لكن نائل ده كندیسنك اوغلندن باشقه برشیمیدى ؟ یا اوكا
نصل سن آرتق لذائذ حیاتیه دن امیدكى كس دینه جكدى ؟ اختیار تیزه ، او یتیم
چوجوقده تا كوچوكلكندن برى كوردیكى دوشونجه لى حالى ، نزاكت حسیاتى ،
شدت تأثرى دوشوندى ؛ زواللى نائل ، البت او ده شیمدى كندى حالنى محاكمه
ایدیور ، تكمیل آمال شبابندن واز كچمك لازم كلدیكنى آكلیوردى .
مشفق تیزه ، بونى همشیره زاده سنك او بورنك مغموم ایچنده درینلشن ماوى كوزلرنده
بر هفته دن برى اوقویوردى . شو حالده اوفاق بر جسارت كافى ایدى . نائل بر كلمه ایله
هر شیئى آكلایه بیلیر ، الزم اولدیغنى كورنجه بر فداكارلقدن اجتناب ایتمزدى .
یالكز ایلك لاقردى یى سویلمك مشكل ایدى .

نائل ، تیزه سنى بو اندیشه دن ده قورتاردى . بر كیجه ، یمكدن صوكره یورغونلق
بهانه سیله اوطه سنه چكیلدیكى زمان آرقه سندن تیزه سنك ده كلدیكنى كورمشدى .
اوطه ده ایكیسى یالكز بولوننجه ، تیزه سى بو زواللى خسته یه اوره جنى ضربه دن
چكینه رك ، بونى ممكن اولدیغى قدر تخفیف ایچون ملایم سوزلر آرایور ،
بولامیوردى . آجى بر سكوت ایچنده برى برلرینه باقیشیورلردى . نهایت یانینه اوطوردى ،
صاچلرینى اوقشایه رق : « نائل ! » دیدى .

بو سوز ، بر هفته دن برى آره لرنده كى احتراز منجمدى اریتمكه كفایت ایتدى .
برى برینك آغوشنه آتیلدیلر ، آغلاشدیلر . هیچ برشى سویله مه دن هر شیئى
سویله مشلردى . نهایت نائل جسارتله سوزه باشلادى :

— اوت تیزه ، دیدى ، بن آرتق علیل بر وجودم . یوزیمه باقلمایه جق درجه ده
چركینم . بو خسته لغمك اطرافنه سنیحه یى بر محكوم كبى باغلامق ایسته یه مم . او ،
بونى بدبخت ایتمك اولور ... ذاتاً نهاد ...

هیجانندن بوغولیوردى ؛ سوزینى تكمیل ایده مه دى ؛ ینه آغلاشدیلر . صوكره نسبى
بر سكونت قلب ایچنده برى برندن آییرلدیلر . اختیار تیزه ، نائلك كندیسنى مشكل
بر ایضاحدن قورتاردیغندن منتدار ، اونده كوردیكى عذاب صامتدن متدهش ،
ممنون و محزون ، اوطه دن چیقدى .

آرتق هر شى یولنه كیره بیلیردى . فقط سنیحه نك بو علوجنابى قبول ایتمه مكده كى
اصرارى ینه ایشى قاریشدیردى : بن ، دییوردى ، اونلنجه یه قدر نائلى سومكه
یمین ایتدم . باشقه سنك اولامام ...

ایشته نائل بو كیجه پنجره سنك كنارینه قولتوغنى چكمش ، كچ وقتلره قدر
سنیحه نك اوجوانى دوشونمكده ایدى . درین بر ظلمت ایچنده پارلایان اجرام
متجسس نظرلرندن باشقه زواللى معلولك بو بیدارئ اضطرابنه بر شاهد یوقدى .
بوتون طبیعت اویویوردى . بو خوابیده عالم ایچنده بر قلب ، یالكز ، متروك ،
پر الم بر قلب اویانیق ، هم پك اویانیق ، بوتون ماضیسنى دوشونیوردى . نائل
چوجوقلغنده قلبنك ایلك نشانۀ محبتى اولمق اوزره سنیحه نك خاطره سنى بولویوردى .
صوكره بوتون حیاتنده او خاطره كیتدكجه آرتیور ، تكمیل حیاتى طولدیرییوردى .
بر زمان كلمشدى كه بو علوى تخیللر وجود بولاجق ، سنیحه كندیسنك اولاجق
ظن ایتمشدى . فقط بو امید نامى بر یأس شدیدك تعقیبى تأخر ایتمه مشدى .

نائل ، خسته خانه دن چیقوب ده بر آینه ده حالنه باقنجه ، كندیسنه فرسز نظر بله
كولومسه ین بو چركین خسته ، بو علیل یوزینه قارشى استقبالنى بر عنف قاهرله بى پروا
سویله یورمشدى . بو طوغرو سوزلردن طویدیغى آجى نصل بر آجى ایدى كه
اوكا خسته خانه ده كى عملیاتى سودیره جك قدر عذاب ویره بیلیوردى ؟ یاقه جغه
ورودینى متعاقب حالنى دها زیاده تعمیق ایتمش ، قلبنى سنیحه نك سعادتنه فدا ایتمك
لازم كله جكنى آكلامشدى . فقط ایشته شیمدى سنیحه او فداكارلغى رد ایدیور ، آرتق
محال بولدقلرینك بر حقیقت اولابیله جكنى كوستریوردى . بونى دوشوندكجه نائلك
عظمت نفسى طغیان ایدیوردى . او بر صدقه ، بر صدقۀ محبت قبول ایده مزدى .
سنیحه نك الا كوزلرنده آرتق بر افادۀ محبت آرانه مایه جغنى ایلك ملاقاتلرنده فرق
ایتدیكى او حس استكراه آكلاتمامشمیدى ؟ اوكا شیمدى ، بر چوجق آلدانیلیر كبى ،
مرحمةً بر تبسم مغفل كوستریلیوردى . فقط ، آلداتیجى اولدیغى بیلینن او تبسم بیله

نه روحنواز ایدی‌كه بوملوث طوپراقله قالان علیل علاقه‌سندن قورتولارق سمانك
نامتناهی اجرامی ایچنده طولاشمق ایسته‌ین روح نائله ارض اوزرنده حالا
سوروكلنمككی آرزو ایتدیریوردی . آه ، بوتبسم ، بومحبت جدی ، صمیمی
اولسه‌یدی كیم بیلیر نائل نه مسعود اولاجقدی !.. ایشته بوراسنی دوشوندكجه
زواللی خسته نه‌غائب ایتدیكنی دها زیاده آجیلرله تقدیر ایدیوردی . شیمدی
نه‌یاپمالیدی ؟ قبولمی ایتملی ، ردمی ؟..

برسس ، بوسكون نائم ایچنده قوملرك چیتیردایشی ، یاواش یاواش كلن آیاق
سسلری نائلی تخیلاتندن تجرید ایتدی ؛ تیتره‌تدی . شیمدی بوغوق برمحاوره
ایشیدیوردی . نهادك سسی :

— خایر ، سنیحه ، دییوردی ، خایر سومیورسك ؛ سوسه‌ك ... اونكله اولمك
ایسترمیدك ؟

نائل بوغیجی برانتظارله سنیحه‌نك جوابنی بكلیوردی . كنج قیز دیدی ، كه :

— اوح ، نهاد ... اونی سومكمی ؟ اوطوپاللی ...

نائل دها زیاده‌سنی ایشتمكه مقتدر اولامادی . آتش كبی ، قورووبوغازندن مؤلم
برخیرلتی ، شهقهٔ احتضاره بكزه‌ین برخیرلتی چیقدی . اولدیغی یرده بیهوش قالدی .

شیمدی سنیحه‌نك تكلیفنی قبول ایتمه‌ین نائلدی . اولنمه‌مكده اصرار ایدیوردی .
حتی اوزون اوزادی‌یه دوشوندیكنی ، سنیحه حقنده‌كی حسنك طفلانه برمحبتدن
عبارت اولدیغنه قناعت حاصل ایتدیكنی ، بونك ایچون ، تأهل كبی جدی بر ایشده
اویله بلاتأمل حركت ایدیلمیه جكنی سویله‌دی . بوسبب آرتق مناسب كبی
كورولدی . یاریم قالمش دوكون ترتیباتی سرعتله اكمال اولندی . واون كون صوكره
سنیحه ایله نهادك رسم زفافلری یاقه‌جقده اجرا ایدیلدی .

اوكیجه ، سنیحه ایله نهاد ، ملاطفات عاشقانه ایچنده بیدار ایكن ، كوشكك
آرقه طرفنده‌كی اوطه‌سنده نائل برسكون تلعین ایچنده خواب ابدیسنی اویویوردی .

— ٢٥ حزیران ١٣١٣ —

حسین جاهد

ابدی بر كیجه

اوچار كیدی كوزل اللرك فلاوسه‌یه ده ؛
چیقاردی — رفرفهٔ شیوه‌كارینه توأم —
هوایه نشئهٔ شوخ وبیاض ایچنده نغم
كه بوس ایدرده نشیب وفرازی پرنده ،
اولوردی صكره جواركده پركشا ، كوله‌رك :
نصل اوچارسه چیچكلرده بر سورو كلبك .
فقط سنك اوطنین لطیف آوازك
رشاشه پاش تغنی اولنجه ، هپ اونغم
دوكلدی یرلره شوریده ، بسته‌لب ، خرم ؛
هواده قالدی همان موجه موجه اعجازك ...
خاطركده‌می كوزلم ؟ ،

غنوده روح لطافت ، شكسته تاب نگه ،
غریق موجهٔ آهنك ایدم ؛ ویرردی مدام
اونغمه‌لر بكا بر بوسهٔ سفید غرام .
سنك اوصوت بلند ورقیقكی ناگه
طونیجه غیب ایده‌رك اختیارمی ، درحال

تقرب ایتمش ایدم نزدکه : نظر حیران ،
شکستهٔ هیجان ، بی قرار ، لرزه کنان ،
سمایه طوغرو سرودکله آچدی روحم بال ...
خاطرکده‌می کوزلم ؟

بنم بوحال پریشانمی کورنجه ، سنك
— براز صولوقجه طوران — رخلرکده برحمرت
بلیردی . بنبه ، خفی بر تبسم پرآن
— مآل لرزش قلبك ، مآل پررقت —
کوزل دوداقلرکی اوپدی ، غالبا اوزمان
دکیشدی زمزمهٔ اهتزازی‌ده سسکك ...
خاطرکده‌می کوزلم ؟

تبسمك بنی غرق ایتدی وجد سودایه ؛
جسارت ایلیه مزدم ، فقط بووجد ایله بن
بالاضطرار اوله‌جقدم زمینه زانو زن ؛
نکاه ناز رحیمکله اوقشادك بنی سن ،
مجال صبر وسکون کلدی قلب شیدایه ...
خاطرکده‌می کوزلم ؟

بنی یاد ایلیورمیسك ؟ بیلمم .
سنی بردفعه کوردیکم اوکیجه
ابدی بر حیاتدر بنجه ؛
آلەماز خاطرمده رنك عدم .

اهتزاز ایلدکجه باد سحر
او آهی سسك ، خفیف خفیف ،
ایدیور سمع روحمی تلطیف ؛
اولیور فکرمه سکون آور .

پنبه برکل کورنجه ، کوکلمده
تیتریور طاتلی طاتلی برهیجان ؛
بکا رنك حجاب نازی همان
باشلیور ابتسامکی یاده .

ایدیور برکوزل سما ، هرکاه ،
لطف معنای چشمکی تقریر ؛
عمر آتیمی ایلیور تنویر
بکا بخش حیات ایدن اونکاه .

بختیارم که بن خیالکله
یاشارم هرزمان برابرجه ؛
انتها ناپذیر اولان اوکیجه
بنی مست ایلیور مآلکله .

— ٤ حزیران ٣١٣ —

ع . ناظم

بتون طابورك تونجی چهره‌سنده برشمس افقینك اشعهٔ ملایمه‌سی ، بوندن باشقه‌ده برمؤثر كولكه ، بولوط كبی برشی واردی . كندی كندیمه :

— امان یاربی ، بوطابورك شدت هجومنه قارشی هانكی جهان آیاقده قاله‌بیلیر؟

دییوردم . چونكه بكا اونلر یورودكجه یر صارصیلیور كبی كلیوردی ؛ طوغروسی بن قورقشدم ...

صوكره اویشیل یولك باشنده بتون ضابطلر برركره حایقیردی : بیوك طابور طوردی ، بتون غلبه‌لق طوردی ، هركس طوردی . آه ، اوزمان بن نه‌اوله‌جغنی آكلامش كبی محزون اولدم ؛ خایر ، بوطورمغی ایستمیوردم ؛ بوری سسلری ، ترامپته كورولتولری آره‌سنده یورركن بن یاواش یاواش هرشیئی اونوتمشدم ؛ یوروملی ، دها یوروملی ایدك ؛ بن ضعیف باجاقلرمده بوكون هرزماندن زیاده قوت حس ایدییوردم ؛ هیچ یورولمیوردم ... فقط طوردق ؛ چونكه بتون ضابطلر برركره حایقیردی ، چونكه بیوك‌طابور ، بتون غلبه‌لق ، هركس‌طوردی . اووقت برشی اولدی : بیوك طابور ، بتون غلبه‌لق بری برینه قاریشدی . آبانی صاریقلی ، قیر صاقاللی ، بیاض قوشاقلی آدملر عسكرلری قوللریغك آره‌سنه آلیور ، صیقیور ، اوپیور ، بردها اوپیور ؛ آلننددن ، یاناقلرندن ، چكه‌سندن ، یوزینك واست كله برنقطه‌سندن اوپیور ؛ صوكره بیاض‌قوشاغندن قرمزی مندیلنی چیقاریبور ، كندی كوزلرینی قورولایوردی ؛ اوته‌ده برنفر یاری چپلاق بر كویلو چوجوغنی قوقلایور ، دهااوته‌ده بركوی دلیقانلیسی براونباشینك كوكسندن آیریله‌میوردی . بونلر هپ بابالر ، قاردشلر ، اولادلردی ؛ قوجاقلاشیورلر ، تكرار قوجاقلاشیورلردی ؛ كوزلرینك اطرافنده قرمزی برطولغونلق ، سسلرنده شیشكین برلرزه واردی .... بریده اوست دوداغی كولكه‌لی پك كنج بر ملازم — شبه‌سز مكتبدن اوسنه چیقمش ، طابوره كلمشدی — برقایا اوستنه اوطورمش یومروغی شاقاغنده ، طالغیندی ؛ صانكه رؤیاده راكد برحوضه باقیوردی . اونك اوراده قوجاقلایه‌جق ، اوپه‌جك ، صاریله‌جق هیچ كیمسه‌سی یوقدی ؛ اوراده یوقدی ، فقط اوزاقده ؟ ... بیلمم نیچون ، بن اوزمان اوراده یالكز طوران كنجه آجیمشدم ؛ اكر اوتانمسه‌یدم مطلقا كیده‌جك ، اوكا برشیلر سویلیه‌جكدم .

١٠

ایام شهدایه

بنم عزیز قاردشلرم ،

یكرمی ییل قدر كچدی ... بوقدر زمانك پرده پرده كشیده ایتدیكی طبقات نسیان آره‌سنده قالان بردماغ صبیدن سزه برحكایهٔ تسلیت چیقاره‌جغم .

بر یوم مخصوص ، بریوم مستثنی ایدی : او ، رتبه‌سنك اشارات رسمیه‌سی ، برسبیل ضیا كبی بازولرینه دوكولن پارلاق اپولتلری ، — سیم وزردن یاپیلمش برهالهٔ افتخار ایچنده اسمر بر ماه ظفر كبی — كوروندی ؛ دست عصبیسی قبضهٔ سیفنده ، كنیش كوكسی برهوای هجوم ایله مملو ، ناصیهٔ برنی لمعان متانتله ، نظری كمال امنیتله طابورینه منعطفدی ؛ قیر آتنك پای آهنینی بی صبرانه اشینیور ، قالدیرملری قوپاریبوردی .

او ، قولده اوچ صیرمه شریده صلاحیت ویرن ایالك فرمانی هنوز قورومامش بركنج ضابط .. او ، بنم بابامدی .

تأثیر بادایله آل موجه‌لر یاپان ، تأثیر بادایله فیصلدایان سنجاغك پنبه سایه‌سی آلتنده برشهرك قلب ولوله دارندن چیقیوردی ؛ بریشیل یوله متوجهدی . بیوك برطابور اونی تعقیب ایدیور ، بتون برغلبه‌لق طابوری تشییع ایدییوردی ... صانیوردم كه بوریلرك خطوه‌لری تشویق ایدن آهنك معدنیسی دكانلری ، اولری بتون اوچارسونی ، اوشهری ، طاغلری ، هرشیئی یوروته‌جك ؛ چونكه اومطرد ترانه بنم قلبمده برچاربتی حاصل ایتمشدی .

سیاه اوموزلرله قرمزی فسلر آره‌سنده كسكین سونكولر پارلدایوردی .

صانیوردم‌که او کندی کندینه سیاه برشیلر دوشونیور : مثلا استانبولده برفقیر والده ، برعلیل پدر ، برکنج همشیره ...

بابام ، زواللی بابام بنی قوجاغنه آلدی :

— یارامازلق ایتمه ؛ آننه‌کی اوزمه ... باق ، صوکره طاریلیرم ...

دییوردی ؛ بنی اوپیور ، اوقشیوردی . بن کیتدکجه محزون اولیور ، هیچ جواب ویرمیور ، اوکه باقیوردم ؛ آه ، نیچون اونك یوزینه باقیوردم ! ... او دائما برشیلر سویلیور ، نصیحتلر ، وعدلر ایدییوردی ؛ بن عادتا :

— اکر سن کیتمزسه‌ك هیچ یارامازلق ایتمم ، اوصلو اوطورورم ...

دییه یمین ایتمك ، اونی آلیقویمق ایچون بربهانه بولمق ایستیوردم ؛ چوجوقلق...

صوکره هرکس برحلقه شکلنده طوپلاندی : اورته‌ده بیاض صاقاللی ، یشیل صاریقلی برافندی واردی . افندی کوزلرینی قاپادی ، اللرینی قالدیردی ؛ هرکس : « آمین ! .. » دییوردی . آمین طاغلره قدر کیدییور ؛ صوکره طاغلردن عودت ایدرکبی اولیوردی . بن هیچ برشی آکلایه‌میوردم ؛ فقط بو آکلامزلق بنی هرکسله برلکده : « آمین ! .. » دیمکدن منع ایده‌میوردی : بنم کوچك اللرمده سمایه قارشی آچیلمشدی... یالکز اوته‌ده اوچر اوچر چاتیلمش طوران سونکولر دیکلیور ، سکوت ایدییوردی ...

بردنبره حلقه طاغیلدی ؛ برقاریشقلق دها اولدی . اوزمان بابام بنی بردها ، بردها ، بردها اوپدی ؛ دیدی که :

— آرتق آلك چوجوغی ، کوتورك ...

اوزمان ایچمده ، تاقلبمك ایچنده برشیئك قیرلدیغنی حس ایتدم . اوقیریلان شی شیشیور ، بتون کوکسمی طولدوریور ، بوغازیمه طوغرو برطیقانقلق کبی کلیور ، طاشمق ایستیوردی . محزون ، پك محزوندم ...

بیلمم نه‌دن ، اوه کیرمك ایچون استعجال ایدییوردم : عادتا قوشیور ، بنی المدن طوتان اوشاغی چکیور ، سوروکلیوردم... اوزاقده ، تااوزاقده بوری سسلری ترامپته طوبولرینه قاریشیوردی . کندی کندیمه : « کیتدیلر ، کیتدیلر ... » دییوردم ...

تازه برقادین اینیور ، چیقیور ، کزینیور ، طاغینق چماشیرلری طوپلایور ، آچیق قالمش برصندیغی قاپایور ، ماصه‌نك چکمه‌سنی اعاده ایدییور ، چکمجه‌نك آناختارینی چویرییور ، طوره‌میور ، طولاشیور ، برسفرینك خانه‌سنده ترك ایتدیکی یادکار پریشانی‌یی اصلاحه چالیشیور .. بتون بوحرکات اثناسنده سسسزجه آغلایوردی : بو بنم والده‌مدی .

قاردشم — اوزمان اوچ یاشنده بربی‌خبر — قوجه باغچه‌نك چامورلو برکوشه‌سندن یورغون کلمش ، متحیر ، باقیوردی ؛ کیم بیلیر ؟ بلکه‌ده کیدنك هرآقشامکی عودتی بکلیوردی ...

اوته‌کی ، همشیره‌م ، دها اوچ آی بشیکنده ایلك تبسملری کندی کندینه تعلیم ایدییوردی ...

خدمتجی قیز ، آشجی قادین ، هپسی اوراده ایدیلر . یالکز برکیشی اکسیکدی...

بریومروق قدر عقلمله بردقیقه دوشوندم : کیدن بابامدی ؛ بابام بنم ایچون برمتکا ، برسپر ، برحامی ایدی ؛ بن برسپت کبی اونك قولنه آصیلیر ، قورقدقجه اونك کوکسنه صاقلانیر ، بتون شکایاتمی اوکاسویلر ، دائما اوندن استمداد ایدردم . شیمدی او کیتمشدی ، بن بونلرك هپسندن محروم قالمشدم ... کیتمشدی ، « ینه کله‌جك ... » دییورلردی ؛ فقط یاکله‌میه‌جك اولورسه ...

اوزمان ایچمده ، تاقلبمك ایچنده قیریلان شیئك نازك براویونجاقدن ، کوزل بربیکدن دها پك چوق سوکیلی برشی اولدیغنی آکلادم : کوکسمده شیشوب طوران شی بردنبره فوران وطغیان ایتدی ، برطوفان شهیق ایله دوشدم ... اوزمان آغلادم ، اوزمان پك چوق آغلادم ... اوقدر اغلادم که سسسزجه آغلایان والده‌می صوصدردم ؛ شیمدی والده‌م بنی قوجاغنه آلمشدی ؛ حایقیرییوردی :

— آه یاربی ، اولادمه خسته‌لق کله‌جك ... آمان یاربی ، هیچقریقلر اولادمی بوغه‌جق ... صو ، صو ، چابوق برآز صو کتیرك ...

بتون کندی ماتم افتراقنی اونوتمشدی ؛ بنم یوزمی ییقایور ، بنی تسلیه ایدییوردی ؛ زواللی قادین ...

اوکیجه هیچ بریمز آقشام طعامنه کندیمزده اشتها بوله‌مامشدق ... بن یاتاغمده

اوقوبی تقلید ایتدیکم زمان والدهم : « امان یاربی ، اولادمه بر کوزل رؤیا ... »
دیدی ؛ زواللی قادین ...

اوکیتدی ؛ بیلمم نره‌یه ، غالبا پلونه‌یه کیتدی . کیتدی وکلمدی ؛ بر دها هیچ ،
هیچ کلمدی .

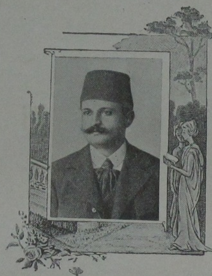
بن بوندن یکرمی سنه اول — بوکون سزك اولدیغکز کبی ، ای عزیز قارداشلرم ،
— بر شهیدك یتیمی اولمشدم ؛ بنمکی ده سزککیلر کبی حیاتنی باروت دومانلرینه صارمش ،
کیتمشدی . بوکونکی سز یکرمی سنه اولکی بنسکز ؛ بن سزك بتون حسیاتکزی ،
بتون روحکزی ، روح مجروحکزی بیلیرم ... بن او جریحه‌نك صمیمی بر آشناسی‌یم .
او جریحه‌یی سویکز ؛ او سزك ابدی بر نشان افتخارکزدر .

سویلدم ، سویلدم ، چوجوقلغمك بتون قلب ملولنی سویلدم ... چونکه
هرکس سزه ویرمك ایستیور ؛ بن سزدن آلمق ، — آلامکزه اشتراك صورتیله —
سزك دردکزدن بر قسمنی آلمق ایستیورم .

— ٢٠ حزیران ١٣١٣ —

جناب شهاب الدین

حسنك غزاسی

اوزاقده شویله بش اون خانه‌دن ، بش اون باجادن
عبارت ... اسکی فقط شاعرانه ، آسوده ،
یشیل بر اورمانه همسایه بر کوچك بلده ...

آغاجلرك آره‌سندن افق صارارمقده ؛
کشاده سینه بولوطلرله سوسله‌نن کوکدن
لب وداعی نهارك زمینه بوسه فکن .

صاغنده بر قورو خندق ، صولنده بر چالیلق ،
شو اینجه یول — که آچلمش کنیش آدیملرله —
بر اسیابه اولور منتهی صاپنجه صوله ...

بو یول بوکون ، دها بر ساعت اوکجه محشردی :
بیوك کوچك نه قدر خلقی وارسه کویجکزك
— باشنده بر ایکی پیر عمامه‌دار وکزین —

اوموزده طوربه‌جغی ، صاغ النده بر دکنك
حسن چاوش کیدیيور جنكه ترکی سويليه‌رك .
— صحيفه : ١٥٣ —

تحشد ايلدی تشييع ايچون کوکللولری ،
اوقهرمان، اوغضنفر يوركلی افرادی ...
بومحترم وطنك برکزيده اولادی

کشاده برعلمك آل تموجاتنده
برابتسام ظفر ، شانلی بر سحر کوره‌رك ،
— کيمنده برياتاغان ، بعضيسنده بر دکنك —

حدوده ، حربه ، او ميدان کاروزاره قدر
يورولمه‌دن کيده‌جكلر ، يورولمه‌دن ... حتی
يورولمه‌دن ايده‌جكلر جنانه استعلا .

« جنانه ، جنت وديداره بی ملال وتعب
« قاووشمق ... آه ، بو هر كون نصيب اولور شيمی؟..
« غزا ، غزا ، بزه حقك نه‌موطلو بر کرمی !

« اوت ، يکيتلر ، اوت .. سز فدای نفس ايديکز؛
« خدا يولنده فدای حيات ايدن اولمز ...
« قادينلر ، آغلامايك ؛ جنكه هر کيدن اولمز !.. »

قيزل شريتلره مستغرق ، ايشته اون کوندر
حسن تفنك طاشيور ؛ هرآديمده : بر٠٠ايکی٠٠اوچ٠٠٠
— صحيفه : ١٥٤ —

ديوردی وقع وصلابتله محترم بر پير ؛
بوخطبه صانکه بر آوازهٔ سماويدی ،
بتون يورکلری مستغرق سکون ايتدی .

سکون ايچنده وداع ايتديلر چوجوقلرينه
اوسالديده پدرلر ، رحيم والده‌لر ؛
دوکولدی بر ايکی مخفی سرشك حسرت اثر ؛

وَ بر کتيبهٔ رقصان سور ونشئه کبی
کوکللولر يوله طوغرولدی ، خنده ساز اميد ...
آلنلرنده فروزان اشعهٔ خورشيد .

حسن ، اوقاچ کيجه‌در تارلاسنده قالمشدی ؛
بوکون کلوب‌ده خبردار اولنجه ايشلردن :
« بتون کوکللو يازلمش بزمکيلر ، بر بن

« کويك يابانجيسی ، بر بن اوزاق اودولتدن !
« نيچون ؟.. بنم زه‌م اکسيك ؟.. چولاقمی ، خسته‌می‌يم؟
« صويمده هپسی شهيد : ايشته عمجه‌م ، ايشته دايم .

سلاح اوموزده ، کزر طاغده کاه برباشنه ؛
بتون تتیکلکی اوستنده ، خصم اوکنده کبی ..
— صحیفه ۱۵٤ —

« نه صاندیلر بنی ، بر طوربه اوت قدر جانسز !..
« کویك چوجوقلری هپ جنکه کیتسین اویناشه‌رق ،
« قادینمیدرکه حسن ئه‌وده بکلیوب یاته‌جق ؟.. »

دیمش وَ کیمسه‌یه سزدیرمه‌دن طاغارجغنی
اوموزلایوب یوله دوشمشدی ، پرنشاط مرام ...
زمینه توز کبی ریزاندی روح اسمر شام .

حسن کنیشلته‌رك متصل آدیملرینی ،
دونوب دونوب باقیور آرقه‌سنده بی‌حرکت
اوزاقلاشان کویه ؛ ناکاه برلب حسرت

کولومسیور : اوزمان بر صوغوق ، خیالی ال
طوتوب چویرمك ایچون صانکه زورلیور باشنی .
حسن ، زواللی ، سیلرکن یکیله کوز یاشنی

برر برر کچیور پیش اشتیاقندن
کوزل نشانلیسی ، قاردشلریله والده‌سی ؛
دکرمنك اوکا «دون .. دون !..» دییور یاواشجه‌سسی .

اوکون حسن بولوکك تا اوکنده اون ساعت
بلا توقف آووجلرله قورشون آتمشدی .
— صحیفه : ۱۵۵ —

فقط اودونمیه‌جك ؛ باق ، شوقارشی طاغلردن
اسن هوا نه‌قدر شانلی مژده‌لر ویریور !..
خیالی پیشنه برلوحهٔ ظفر سریور :

کوی آرقداشلری هپ اللرنده مارتینیلر ،
آتلمش اون کیشی یوزلرجه دشمنك پینه
سوروب ، قیروب کیدییور ... صانکه بر آووچ ایکنه

حسنجغك ده‌لیور اینجه اینجه هریانی ؛
«نیچون؟ دییوردی ، نیچون؟.. بن چولاقمی ، خسته‌می‌یم؟..»
بوانفعال اونی قوشدیردی اویله برقاچ آدیم .

نمازکاهك اوکندن کچرکن ایرکیله‌رك
طوروب همان ایکی رکعت نماز ادا ایتدی ؛
قاپاندی سجده‌یه ، سوزشلی بر دعا ایتدی .

بوزنده شیمدی بر امید منبسط کولیور ؛
اوموزده طوربه‌جغی ، صاغ النده بر دکنك ،
حسن چاوش کیدییور جنکه ترکی سویلیه‌رك !

حسن ايلرده كيدن بر بولوك فدايينك
اوكنده صائل ايدى ؛ ....
— صحيفه : ١٥٥ —

قيزل شريتلره مستغرق ، ايشته اون كوندر
حسن تفك طاشيور ؛ هر آديمده : بر .. ايكى .. اوچ ...
بو بر ترانه كه ديلدن دوشورمك آرتق كوچ !

سلاح اويونلرى ذاتا كوڭلنده بيلديكى شى ؛
نظامپرور ، اطاعتلى ، تندرست ، چويك ..
قاننده وار يكيتك بللى ايشته عسكرلك .

حسن بو اون كونى پك نشئه‌سز كچيرمشدى :
او ايستيوردى‌كه سرحدده واصل اولديغى كون
املى كوزلرى برجنك ، بردومان كورسون .

سلاح اوموزده ، كزر طاغده كاه بر باشنه ؛
بتون تتيكلكى اوستنده ، خصم اوكنده كبى :
— كوروتسه چشمنه بردشمن آه يا ربى !..

بو آرزو اونى مشغوف حسرت ايتدكجه
كورردى توزلو ، مشوش ، عجيب رؤيالر ؛
ايچنده رنكى بوزوق ، بى‌خطوط سيمالر ...

فقط نه چاره كه برقورشونيله خصم زبون
دوشوردى خاكه اوشير غزايى ، غرقهٔ خون.
— صحيفه : ١٥٦ —

نهايت ايشته عدو ، ايشته حرب ... طاغلرده
سيول آتش وخون طالغه طالغه چالقانيور ؛
باروت دومانلرى آلتنده هر طرف موصمور .

« شو قارشى صيرتى‌ده طوتمق نصيب اولورسه بوكون
« يارين شهرده‌يز آرتق ، ديبوردى ضابطلر ؛
« فقط هجومه طايانماز ، يورولدى پك عسكر ... »

اوكون حسن بولوكك تا اوكنده اون ساعت
بلاتوقف آووجلرله قورشون آتمشدى ؛
نه‌در غزا ؟.. بونى كورمش ، بوذوقى طاتمشدى .

صباح اولوب‌ده هجوم امرى ، مژدهٔ ظفرى
بتون طابورلره اسماع ايدنجه ، هر يانده
خروشه باشلادى برنهر آتشين جريان .

حسن ايلرده كيدن بر بولوك فدايينك
اوكنده صائل ايدى ؛ كوزلرنده خون آلود
بر التماع بشاشتله ايليوردى صعود .

زواللی یاره‌لی حربك صفالی وقتنده
تنزل ایلدی برسدیه‌نك اعانتنه .....
— صحیفه : ١٥٧ —

یكیتلرك چوغی — شدتله دشمنك تپه‌دن
زمینه دوكدیكی نیران ایچنده — خنده‌كنان
شهید اولوب دوشیور ؛ جمله‌سنده شوق جنان

بر انهماك شهادتله آن بآن مشهود .
عدو بو صولتی كوردكجه صانكه ایمره‌نه‌رك
بتون قوای حیاتیله ایستیور یورومك ؛

فقط بزمكیلرك سطوت مهاجمه‌سی
براقیورکه آتلسین او بر آدیم ایلری ....
طوبولدی بزده نهایت ظفر ترانه‌لری !

حسنده بایراغی ركز ایلین اوكون تپه‌یه ؛
زواللی ، طابیه‌یه برلكده یاقلاشیرلركن
شهید اولان چاوشك دست رعشه ناكندن

اوشانلی رایتی قاپمش ، دوشورمه‌مشدی یره ؛
فقط نه‌چاره‌كه بر قورشونیله خصم زبون
دوشوردی خاكه اوشیر غزایی ، غرقهٔ خون .

اوشیدی یاره‌سنك عكس تابداری كبی
غروبه قارشی كنیش سینه‌سنده برق افشان...
— صحیفه : ١٥٨ —

حسن بو حاله ایناناممازدی : برجیلیز قورشون
دمیر وجودینی سرسین حضیض اهماله !
باقوب باقوب یاره‌سندن آقان دم آله

كولومسیوردی صوغوق بر سكون وحشتله .
اوكنده شیمدی بتون هیبتیله بر اردو
پارلدییور ، بر اوغولتیله اورته‌لق مملو :

قوغان ، قاچان ، بوغوشان ، اولدورن ، اولن ، ازیلن ...
مهیب محشر هیجا !.. زواللی یاره‌لی ، سن
بو حربی سیر ایده‌جكمیدك اویله خارجدن ؟ !..

زواللی یاره‌لی ، حربك صفالی وقتنده ،
تنزل ایلدی بر سدیه‌نك اعانتنه
دمین خشوع ومذلتله پای صولتنه

مسیر اولان تپه‌دن اردوكاهه ایتمك ایچون .

حزین نظرلری اطرافه شکوه‌ریز فتور ،
فقط بوکونکی غزاسیله مفتخر ، مغرور !..

اوزاقده کوی اوچ آی اولکی وضع صافیله
غنوده اورمانك آغوش لرزه‌دارنده ؛
بر آز صولوق چالیلقلر یولك کنارنده ؛

هوا بر آز راکد ، سما بر آز دها بوش ؛
دومانلر اورته‌ده کوچلکله ایلیور پرواز ؛
خلاصه یاز ، حسنك پك زیاده سودیکی یاز .

او شیمدی یاره‌سنك عکس تابداری کبی
غروبه قارشی کنیش سینه‌سنده برق افشان
مدالیه‌نك لمعاتیله صانکه طالغه‌لانان

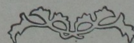
نکاه شوق طفولانه‌سیله ، مستغرق ،
کویك لقای خوشنده بر پیام آرایور ؛
بر آشنایٔ دیرینه ، بر سلام آرایور .

وَ بر مدالیه‌لی غازی مهابتیله وقور ،
آغیر آغیر یورویور ... ناکهان توقفله
فضایه فیرلاتیور بر نکاه پرشعله .

بوشانلی عودتی کویا سلاملیور اوته‌دن :
دکرمنك آچیلان قوللرنده بر شفقت ،
آغاجلرك ایکیلن داللرنده بر حرمت !...

— ١٢ حزیران ١٣١٣ —

توفیق فکرت

— قاردشم جمیل پاشایه —

نسخهٔ ممتازه‌یه بنم نه یازه‌جغمی صوردقلری وقت ، بو سؤالی اولجه کندی کندیمه ایراد ایتمش اولدیغم ایچون حاضرلادیغم جوابی ویردم : اوت ، مسلکمزك بر تاریخچه‌سنی یازه‌جق ایدم . انسان مسلکی ، صنعتی دائره‌سنده سوز سویلملی ، دکلمی ؟ هله بنم کبی منتسب اولدیغی صنعتی عاشقجه سودکدن صوکره ... محرر عاجزده مطبوعاته محبت صوکره‌دن حاصل اولمش بر حس دکلدر . یکرمی سنه اوله طوغرو ارجاع فکر ایدلسه ، نظر تأمل اون یاشنده ایکی چوجغك اکثریا برابر وقت کچیردیکی اوطه‌یه سوق اولنسه او ایکی چوجغك دها اوزمان مسلك مستقبللری ایله اوغرا شدقلری کورولور . بونلردن بریسی بالق طوتقالندن یاپلمش پلته اوزرینه ماوی مرکبله نقل ایدیلن یازیلری استنساخه چابالار ؛ دیکری اوفاق ترازوسیله بر طاقم توزلر طارتار ، برکار طاقمنی آلات جراحیه کبی قوللانیر، اجزاجی ، دوقتور اویونی اوینار ایدی . استنساخ ایله اوغراشان چوجغك کیم اولدیغی البته اکلاشمسکزدر ؛ یانمده‌کی آرقداشمك

اوپرانور شهير جميل پاشا اولديغنى ده بن سويلرسه‌م — ظن ايدرم‌كه — شو مقدمه‌جكده آكلاشلميه‌جق برجهت قالمامش اولور .

كچنلرده پاشا ايله بر تنزه صحراوى ياپمش ايدك ؛ يولده سوز خاطرات قديمه‌يه انتقال ايتدى ؛ چوجق ايكن منتخبمز اولان اويونلرك شيمدى هرايكيمزك‌ده مسلك وصنعتمزى تشكيل ايلديكنى ياد ايده‌رك متعجب ومتلذذ اولدق .

كوچكدن برى سوديكم مسلك مطبوعات بنى مكتبدن چيقنجه‌يه قدر زبون مفتونيتى ايتمشيدى . مكتب ملكيهٔ شاهانه‌دن شهادتنامه‌مى آلنجه مطبعه‌جيلغى ، غزته‌جيلكى كنديمه مسلك اتخاذ ايتمكده تردد ايتمدم ؛ ايشته اووقتدن شيمدى‌يه قدر تمام اون‌برسنه مرور ايتمش ومطبعه‌مز طقوز ، اولاد شهدا منفعتنه منتشر نسخهٔ ممتازه‌سنى اوقوديغكز غزته‌مز ايسه سكز ياشنه كيرمشدر .

* * *

بوسطرلرى يازمقدن مقصدم اوزون اوزادى ترجمهٔ حال حقيرانه‌مى نقل ايتمك دكلدر ؛ شو كوچك مقدمه ايله كيريشه‌رك مطبوعاتده رسمجيلكك نه اولديغنى قارئين محترمه‌يه اكلاتمق ايستيورم :

بوكون مطبوعاتك تاريخچه‌سنى ياپمق عادتا برتاريخ مدنيت يازمقدر . محصولات فكريه‌يى يازى سايه‌سنده ادامه ايتمك احتمالى انسانلرده حاصل اولور اولماز يازيلان شيئك عددينى تكثير ايله نشر ارزوسى‌ده همان وجود بولمشدر دينيله‌بيلير ؛ شوقدر واركه بوارزونك حصوليله موقع فعله كلمسى بيننده پك چوق زمانلر مرور ايتمش اولديغى كبى مطبوعاتك ، — بزجه دها زياده مهم اولان — كتابجيلغك زمان ظهورى‌ده حقيله تعيين وارائه اولنه‌ماز . بوصنعت اول‌امرده ال ايله يازيلرله باشلامش ، اهميت حقيقيه‌سنى آنجق طباعتك اختراعندن صوكره اخذ ايتمش ، عادتا طباعت تاريخ كائناتى ايكى‌يه آييرمشدر . فى‌الحقيقه تاريخ عالمى ، برى فن طبعك اختراعنه قدر وديكرى اوندن صوكره‌كى ازمنه‌يى شامل اولمق اوزره ايكى بيوك دوره‌يه آييروب برنجى‌يه دورهٔ عاديه ، ايكنجى‌يه دورهٔ ترقى عنوانى ويرن مورخين چوق كورلمشدر .

رسملى مطبوعاته كلنجه بو ، اون بشنجى عصر ميلادى اواسطنده ميدانه چيقمش ومهد ظهورى فلمنك اولمشدر . اوعصرده فلمنكده پك بيوك رساملر يتشمش ايدى ؛ بو صنعتكارلرك سايهٔ همتنده ميدان آلان رسملى كتابجيلق اولا

پروسيايه كچه‌رك قولونياده ودها صوكره ايتالياده خيلى ترقى كوسترمشدر . ايلك نشر اولنان مصور كتاب ١٤٦١ سنه‌سنده المانجه اوله‌رق بامبرغ طابعلرندن پفستر نام ذات طرفندن طبع اولنمش ايدى . بوكتابك رسملرى طبيعى پك قبا ايدى . ايتاليانلر دها زياده اثر نفاست كوسترديلر ؛ ١٤٦٧ سنه‌سنده رومادە قاردينال تورقاتالانك « تفكرات » عنوانلى تأليفى مصور اوله‌رق طبع اولنمش وبونده پفسترك رسملرينه نسبةً اينجه ترقى كورلمشدر .

صوكره‌لرى رسملى برقاچ شى دها نشر اولنديسه‌ده مطبوعات مصوره ميانندە حقيقى برقيمت نفاستى حائز اولمق اوزره چيقاريلان ايلك كتاب ينه ايتالياده رسام « ماته‌ئوپاس » ك ترسيمكرده‌سى اولان لوحه‌لرله مزين De Re Militari نام اثردر . بتون بودورلرده حكاكلر مهارتجه رساملردن پك دون ايديلر . رسملر تخته اوزرينه وبر نوع خطوط ايله حك اولنور ايدى . اوزمانلرك الك كوزل حك لوحه‌لرى ونديك شهرنده ياپلمش وكتابلرك قابلرى اوزرينه بر طاقم تزيينات علاوه‌سنه‌ده باشلانمشدى . بواثناده المانلر دخى چالشمقدن كرى قالميورلر ايدى ، حتى ستراسبورغده كتب مصوره نشر ايتمك اوزره بر مطبعه تأسس ايده‌رك كوزل جلدلر چيقارمغه باشلادى .

فرانسه‌نك مطبوعات مصوره‌يه اشتراكى المانيادن اون بش سنه صوكره‌در . فرانسزلر بوصنعتده پك سريع ترقى كوسترمشلردر .

حالبوكه اون التنجى عصر ميلاديده ايمپراطور برنجى ماقسيميلينك اثر تشويق وترغيبى اوله‌رق المانياده رسملى مطبوعات فوق‌العاده توسع ايتمش وآوسبورغ ، نورمبرغ ، فرانقفورت كبى شهرلر عادتا كتب مصوره‌يه بررمركز انتشار اولمش ايدى .

اون يدنجى عصرده ايسه الك زياده ترقى‌يى فرانسه كوستردى ؛ اغاج اوزرينه حك صنعتى ماهر رساملرك ، غيور حكاكلرك همتيله حقيقةً پك ايلرى كيديور ايدى . اكر ادوات طبعيه‌دخى اوزمانلر مرتبهٔ مكمليته كلمش اولسه ايدى الك كوزل آثار حك وطبعى بزه اون يدنجى عصر براقمش اولوردى .

اون سكزنجى عصر ظرفنده صنعت حككك ترقى وتكملدن خالى قالديغى ادعا ايديله‌مز ايسه‌ده شوراسى قابل انكار دكلدركه مطبوعات مصوره درجهٔ قصواى

مكمليت ونفاسته اشبو اون طقوزنجی عصر ميلاديده كلمشدر . بو ترقی اولامرده شمشير اوزرينه حك صنعتنده مشهود اولمش ايكن صوكره‌لری بالكيميا حك اصولی دخی اختراع اولنه‌رق بو ايجاد كتابجيلقده رسمجيلكك بتون تعمنه خدمت ايلمشدر .

***

اليوم رسملر اوچ طرزده حك اولنور : يا باقر اوزرينه اجزا ايله « اوفورت » دينيلن طرزنفيس قديمده يابيلير ؛ بونك نفاست فوق العاده‌سنه مقابل امر تمثيلنك پك مشكل وتكثير طبعنك غايت اوزون اولمسی بر محظوردر ؛ بو محظور « اوفورت » اصولنی محدود براقمشدر . اليوم ، صوك درجه نفاست آرانلديغی ومصرفك زياده‌لكنه‌ده باقلمديغی حالده ، بعض لوحه‌لر طبعی ايچون بو طرز حكك استعمال ايدلديكی واردر . غايت قالين كاغدلر اوزرينه مطبوع وعادتا ايستامپه كبی چيقمش اينجه طرامه رسملر هپ اوفورت محصوليدر ؛ فقط بهر رسم اون ، اون بش غروشدن اشاغی هيچ بر زمان مال اوله‌مديغندن اوفورتی مطبوعات مصوره وسائطی ميانته ادخال ايده‌ميز ، مشاغل نفيسه‌دن عد ايلرز .

ايكنجی درجه‌ده شمشير اوزرينه حك كلير كه قلمله اويمق شرطيله باقره ، پرنجه ، چليكه حكلر دخی بونوعه ادخال اولنه‌بيلير . فقط شمشيرده سهولت حك واردر ؛ برده ايشده نفاست وظرافت بولنور . بر شمشير لوحه آنجق اون بيك عدد طبعه قدر بوزولمه‌دن تحمل ايده‌بيلوب صوكره‌دن ازلمكه باشلار ايسه‌ده اليوم شمشير لوحه‌لرك غالوانوپلاستی سايه‌سنده كمال سهولتله باقردن صورتلری اخراج اولنمقده اولديغندن بو محظورك‌ده حكمی قالمامش ديمكدر .

شمشير اوزرينه بر شكل حكی ايچون اوشكلك اولا بر رسام طرفندن تختهنك اوستنه رسم ايدلمسی اقتضا ايدر ؛ يوقسه هر حكاك كورديكی رسمك لوحه اوزرينه هم اورنكنی چيقاروب هم حكنه قادر دكلدر . شيمدی شمشير اوزرينه اشكالك فوطوغرافيله نقلی اصولی ايجاد اولنمشدركه بواك زياده انسان رسملرنده ايشه ياراييور . بناءً عليه برلوحه دستگاه طبعه ويرلمه‌دن اول رسام ، صوكره حكاك ، صوكره مرانغوز ، دها صوكره غالوانوجی الندن كچر . دستگاهه كيرديكی زمان دخی « ميزآنترن » دينيلن اصول طبعه واقف وماهر برماكينيستك همتنه محتاجدر .

صنعت ناشناس بر ماكينيست النده اك كوزل ، اك مكمل حكلر ظرافت ونفاستنی كاملاً غائب ايده‌بيلير .

اوچنجيسی بالكيميا حك اصوليدر . بونده لوحهٔ معدنيه‌نك اوزرنده حكاكك قلمی يرينه اجزای كيمويه ايفای وظيفه ايدر ؛ صفحات معدنيه‌يی كميروب حل ايدن بر حامض لوحه‌نك اويوله‌جق يرلرينه اجرای تأثير ايله ميدانه چارچابق بر رسم كلير . باقر وسائر معدن لوحه‌لری اوزرينه‌ده ياپلمقله برابر اك زياده چينقو استعمال ايتديكی ايچون بو اصوله « زنقوغرافی » نامی ويرلمكده‌در . زنقوغرافينك اساسی بالكيميا حكدن عبارت اولوب وهلهٔ اولاده قولای كورونورسه‌ده بونده‌ده موفقيت پك زوردر . نه‌حاجت ، اون بش سنه‌لك بر اختراع اولان بو صنعتی اجرا ايدنلر آوروپاده بيله محدوددر ؛ غزته‌مزك رسملرنی اعمال ايدن ويانه‌ده‌كی « آنگه‌رر » اعمالاتخانه‌سيله ايكی اوچ آلمان وفرانسز فابريقه‌سی استثنا اولنورسه حقيله زنقوغرافی اعمالنه موفق اولور دستگاه يوقدر دينيله‌بيلير . زيرا زنقوغرافی صنعتنده تأمين نفاست ايچون يالكز فوطوغرافجيلق ايتمك ، بعض اجزای معلومهٔ كيمويه‌يی استعمال ايده‌بيلمك كفايت ايتميور ؛ رسملرك ، لوحه‌لرك ماهر رساملر طرفندن « روتوش » اولنوب اصلاح ايدلمسی‌ده قطعياً لازم كليور .

***

بورايه قدر رسملی كتابجيلغك عالم مدنيتده طرز ظهوريله ايفا ايلديكی خدمت فوق العاده‌يی ورسم باصمق ايچون ميدان آلان صنايع جديده‌يی مختصراً حكايه ايتدم ؛ برده شو صنعتلرك ، مملكتمزده طرز تجليسندن بحث ايدر ايسه‌م ، طباعت مصوّره حقنده قارئين كرامه برفكر مجمل ويرمش اولورم .

رسملی كتابجيلغك ملكمزده ظهورندن بحث اولنجه پادشاه كالاتپرور وشهنشاه معارفكستر افندمز حضرتلرينك تشويقات وعنايات ملوكانه‌لرينی لسان تبجيل وشكران ايله ياد ايتمك لازم كلير . زيرا شبهه يوقدركه بزده رسملی كتابجيلق آنجق عصر همايونلرنده ومحضا ترغيبات سنيهٔ تاجداريلريله مظهر ترقی وتكمل اولمشدر . شونی‌ده كمال افتخار ايله سويلمليی‌يم كه رسملی كتابجيلق صنعتنك مملكتمزده‌كی تجلياتنده مطبعهٔ كمترانه‌مزك وبو محرر ناچيزك دخی بر بيوك حصهٔ موفقيتی واردر . بو موفقيتی

استحصال ایچون اك بیوك تشویقی ینه اومنبع عنایت وعاطفتدن آلمش اولدیغمزی اعتراف وعلاوه ایتمك متحتم ذمت محمدتدر .

فی‌الواقع ثروت فنونك تحولات نشریه‌سنی تعقیب بیورمش اولانلر پك كوزل تخطر ایدرلركه ١٣٠٧ سنه‌سنه مصادف اولان برنجی سنهٔ موجودیتی اثناسنده «ثروت فنون»ك شان عالیٔ عثمانی‌یه چسبان برصورتده انتشاری اسبابنك استحصالی امر وفرمان وغزته‌نك اكمال نواقصی ضمننده بر چوق عنایات ملوكانه رایكان بیورلمش واو زمان پارسدن بر حك معلمی بیله جلب ایتدیرلمش ایدی كه بومعلم غزته‌مزده چالیشمقله برابر اوچ سنه مدتده صنایع نفیسه مكتبنده شاكردانه صنعت حكی تعلیم ایتمش ویتیشن طلبه‌دن بعضیلری ایجه كوزل لوحه‌لر حك ایتمكده بولنمشدر .

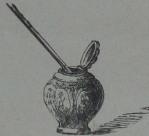
درت بش سنه اول مطبعهٔ عثمانیه ومطبعهٔ بحریه‌ده زنقوغرافی اصولنك تأسیسنه چالیشلدی ایسه‌ده بر نتیجهٔ حسنه الده ایدیله‌مدی . ایكی سنه‌دنبری وافیادیس فوطوغرافخانه‌سی بومطبعه‌لره نسبةً برآز اصلاح صنعت ایتمكله برابر ینه مطلوب اولان نفاستی تأمین ایده‌مه‌مش ، هله بر رسمك رسم نقطهٔ نظرندن حائز اولمسی لازم كلن دقایق خطوط والوان ، شرائط مناظر كبی مهام صنعتی بر درلو میدانه كتیره‌مه‌مش اولدیغندن غزته‌مز طرفندن وافیادیس فوطوغرافخانه‌سنك چینقو لوحه‌لری برقاچ آیلر تجربه اولندقدن صوكره تركنه مجبوریت كورلمشدر . صره‌سی كلدكجه «ثروت فنون» ده دخی عرض ایدلدیكی اوزره شیمدیلك چینقو رسملرمزی هپ ویانه‌ده یاپدیرمقده وسپارشلرمزك كیدوب كلمسندن متولد تأخر طبیعی‌یی وفیاتجه برمثلی یوكسكلكی رسملرك تأمین ایلدیكی نفاست وظرافت اغورنده معذور كورمكده‌یز .

صنایع حكیه‌نك الیوم ملكمزده‌كی ترقیسی ایشته بورادا‌ده‌در . رسملی مطبوعاتك بزده تاریخ ظهورینه كلنجه بونك ایچون پك اسكی زمانلره قدر احالهٔ نظر ایتمك اقتضا ایتمز ؛ «آیینهٔ وطن» ، «مصورمدنیت» كبی یكرمی بش اوتوز ییل اقدم تأسیس اولنوب پایدار اوله‌میان برقاچ جریدهٔ مصوره‌نك غیبوبتندن صوكره رسملی كتابجیلق سعادتلو ابوالضیا توفیق بك افندی حضرتلرینك همت نفاستپرورانه‌لریله احیا اولندی ، بوكا «مرآت عالم» مجموعه‌سی‌ده یاردیم ایلدی ، اوندن صوكره رسملی كتاب اوله‌رق طرف عاجزانه‌مدن نشر ایدیلن «ژول ورن»ك مصور فنی

رومانلری كلیركه «ثروت فنون»ك تأسیسی ایشته بوكتابلرك نشرندن برآز صوكره‌در .

ینه مع‌الافتخار سویلرم كه «ثروت فنون» ملكمزده تأسس ایده‌بیلمش مصور غزته‌لرك ایلكیدر وسكز سنه‌لك «ثروت فنون» قوللكسیونی رسملی كتابجیلق عالممزك برمرآت تدقیقیدر . حقیقت حالده غزته‌مزه كلنجه‌یه قدر بر مصور جریده‌نك تأسس ودوام انتشاری مشهود اولمامشیدی ؛ قوللكسیونمزه عطف اولنه‌جق نظر رسملی مطبعه‌جیلغك مملكتمزده‌كی ترقیات تدریجیه‌سنی قولایجه مشاهده ایدر و بی‌شبهه بزه حق قازاندیرر .

احمد احسان

نسخه‌ده بعدالطبع تصادف اولنان یاكلیشلقلرك تصحیحی :

صحیفه	سطر	یاكلش	طوغروسی
١٩	١٨	كولر یوزیله :	كولر یوزیله مغرورانه :
١٩	٢١	جب‌وراست	جب‌وراست
٢٠	٨	اویتیم معصومك	اویتیم معصومك ایسه
٢١	١١	عثمانلیلغك	عثمانلیلغك
٢	٦١٤	آلودن كاوب	اوعلودن كاوب
٢٦	[رسمك آلتنده]	اسكی‌اوزاژه‌برمزاراولمش	اسكی اوتازه برمزار اولمش
٣٩	٦	كالدی كانو !	كالدی كانوا !
٥٨	٢٤	اشتغال ایتمه‌مشدر	اشغال ایتمه‌مشدر
٧٧	١١	كچشمشدی .	كچمشدی .
٩١	٣	عسكرك دینیلان	عسكرلك دینیلن
٩١	١٢	قوهٔ مهمنه	قوهٔ مهمه
٩٢	١٢	منحبراً	منحصراً
٩٢	١٦	كیدیرلمشلردر	كیدیرلمشدر
١١٧	١٤	سوزلری	سوزلرینی
١١٧	١٥	حیوانك	حیوانه
١٢٥	٢٧	مهم طاغلری	مهم طاغلری
١٣١	٤	برشهقهٔ خلاص	برشهیق خلاص
١٤٤	٥	برسبیل ضیا	برسلسبیل ضیا
١٤٤	٥	پارلاق اپولتلری .	پارلاق اپولتلری ایله
١٥١	٨	كوكلولر	كوكللولر
١٥١	١٤	خسته‌می‌یم ؟	خسته‌می‌یم ؟
١٥٨	٦	هوا بر آز راكد ،	هوا بر آز دها راكد ،

مندرجات :

صحیفه		
٠	افادهٔ مخصوصه	
١	بمله اسحق « منظوم »	مهرالنسا
٤	عسكرلك ـ عثمانلیلق	رجائی زاده م ٠ اكرم
٢٢	هدیهٔ سال « منظوم »	عبدالحق حامد
٢٨	بریونان جنرالنك تفكرات وتخیلاتی	سامی پاشا زاده سزائی
٣٣	قرمزی مرقوبلر « منظوم »	رجائی زاده م ٠ اكرم
٣٦	برشعر سیاسی	مفخری
٤٠	وصیت « منظوم »	ع ٠ نادر
٤٧	یكی ادبیات جدیده	منمنلی زاده طاهر
٦٠	فیرطنه « منظوم »	ح ٠ ناظم
٦٣	عثمان	عشاقی زاده خالد ضیا
٦٧	قمره خطاب « منظوم »	اسماعیل صفا
٧١	نقیه خاله	احمد حكمت
٧٩	الحان شتا « منظوم »	جناب شهاب‌الدین
٨٢	شعر حقنده	ح ٠ ناظم
٨٦	آطه‌دن عودنده « منظوم »	سلیمان نسیب
٨٧	سعی واقتصاد	مجلس معارف اعضاسندن حكمت
٩١	عثمانلیلقده عسكرلك	یاوران حضرت شهریاریدن علی رضا
٩٤	مقری كویی ومتورملر	دوقتور بافره‌لی یانقو
١٠٠	برواداموورده « منظوم »	حسین سعاد
١٠٢	شفقت	ح ٠ ناظم
١٠٤	عایشه‌جك « منظوم »	سیرت
١٠٧	عثمانلیلرده محبت وطنیه	نژاد اكرم
١١٠	یقظات لیلیه « منظوم »	جناب شهاب‌الدین
١١٣	میلونادن كچركن	رشدی نجدت
١١٨	اردوی همایونده برشاعر « منظوم »	عبدالحق حامد
١٢١	دكزده	محمد رؤف
١٢٧	بربوسهٔ معصوم « منظوم »	ح ٠ ناظم
١٣٠	طوپال	حسین جاهد
١٤١	ابدی بركیجه « منظوم »	ح ٠ ناظم
١٤٤	ایتام شهدایه	جناب شهاب‌الدین
١٤٩	حسنك غزاسی « منظوم »	توفیق فكرت
١٥٩	تاریخچهٔ مسلك	احمد احسان

